

Ανοικτό Πανεπιστήμιο Κύπρου
Σχολή Οικονομικών Επιστημών & Διοίκησης Επιχειρήσεων
Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών Διοίκησης Επιχειρήσεων

Μεταπτυχιακή Διατριβή

Ο Συνεργατισμός στα Πλαίσια του Οικονομικού Γίνεσθαι της Κυπριακής Κοινωνίας και η Άδοξη Κατάληξή του.

Αντωνία Κουννή

Επιβλέπων Καθηγητής

Στέλιος Μαρκουλλής

Μάιος 2021

Ανοικτό Πανεπιστήμιο Κύπρου
Σχολή Οικονομικών Επιστημών & Διοίκησης Επιχειρήσεων

Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών Διοίκησης Επιχειρήσεων

Μεταπτυχιακή Διατριβή

**Ο Συνεργατισμός στα Πλαίσια του Οικονομικού Γίνεσθαι της Κυπριακής
Κοινωνίας και η Άδοξη Κατάληξή του.**

Αντωνία Κουννή

Επιβλέπων Καθηγητής

Στέλιος Μαρκουλλής

Η παρούσα μεταπτυχιακή διατριβή υποβλήθηκε προς μερική εκπλήρωση των
απαιτήσεων για απόκτηση μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών
στη Διοίκηση Επιχειρήσεων
από τη Σχολή Οικονομικών Επιστημών & Διοίκησης Επιχειρήσεων
του Ανοικτού Πανεπιστημίου Κύπρου

Μάιος 2021

Περίληψη

Ο Συνεργατισμός αποτέλεσε για περισσότερο από ένα αιώνα άρρηκτο δεσμό της Κυπριακής κοινωνίας και τον ακρογωνιαίο λίθο της σύγχρονης οικονομίας του τόπου μας. Ήταν το δημιουργήμα των μόχθων και των κόπων των Κυπρίων εργατών της Κύπρου. Υπήρξε στήριγμα στον απλό άνθρωπο αλλά και στον επιχειρηματία. Έγινε ένα με την τοπική κοινωνία και βοηθούσε με πιστωτικές διευκολύνσεις τους Κύπριους, σε δύσκολες περιόδους. Στόχος ήταν να στηρίξει τον κάθε πολίτη, την οικογένεια και τις επιχειρήσεις με ανθρωποκεντρικό προσανατολισμό, μέσα από ένα ευρύ φάσμα χρηματοοικονομικών και ασφαλιστικών υπηρεσιών. Είχε αποτελέσει ουσιαστικά ένα μείγμα παράδοσης και σύγχρονης τραπεζικής διακυβέρνησης. Με συμπαραστάτη τον απλό άνθρωπο, δυνάμυνε σταδιακά και ενίσχυε το κοινωνικό του πρόσωπο μέσα από την προσφορά του στον πολιτισμό του τόπου, τον αθλητισμό, τους νέους αλλά και τη φιλανθρωπία. Μεγάλωσε σε τέτοιο βαθμό όπου πριν την οικονομική κρίση απαριθμούσε πάνω από 350 αυτόνομα Συνεργατικά Πιστωτικά Ιδρύματα.

Με την ένταξη της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση το 2004, ξεκίνησε η ανάγκη για υιοθέτηση εταιρικής διακυβέρνησης, αυστηροποίηση εποπτικών ελέγχων και κεφαλαίων. Όλα αυτά οδήγησαν σε μια συστημική Τράπεζα και κατέληξαν εν τέλει, σταδιακά στις πρώτες συγχωνεύσεις των ΣΠΙ.

Το 2014 ξεκίνησε μια δύσκολη πορεία συρρίκνωσης και συγχώνευσης παραρτημάτων, καθώς από τα 93 ΣΠΙ που λειτουργούσε ο Συνεργατισμός, αυτά μειώθηκαν σε 18. Τα τελευταία χρόνια αναδύθηκαν σημάδια κακοδιαχείρισης, λάθη και παραλείψεις. Η κρίση στον τραπεζικό τομέα μετά το «κούρεμα» του 2013 και οι ανάγκες που προέκυψαν, καθώς επίσης και η απουσία νομοθετικού πλαισίου που να επιτρέπει τις εκποιήσεις, ουσιαστικά οδήγησαν τον Συνεργατισμό σε δύσβατα μονοπάτια και τελικά στο χείλος της καταστροφής.

Η αρνητική πορεία ξεκίνησε με την ανάγκη για κλείσιμο όλων των παραρτημάτων πώλησης αγροτικών προϊόντων του Συνεργατισμού στην Κύπρο και τέλειωσε με την εξαγορά του «καλού» κομματιού της Συνεργατικής από την Ελληνική Τράπεζα.

Summary

Cooperative banking has been for more than a century an inextricable link between Cypriot society and the cornerstone of the modern economy of our country. It was created by the Cypriot workers' labour. It was a mainstay to the ordinary man but also to the businessman. It became one with the local community and helped the Cypriots with credit facilities in difficult times. The aim was to support every citizen, family and business with a human-centred orientation, through a wide range of financial and insurance services. It had essentially been a mixture of tradition and modern banking governance. With the support of the ordinary man, it gradually strengthened and bolstered its social face through its contribution to sport, charity, the youth and culture of this country. It grew to such an extent that before the financial crisis it listed more than 350 autonomous Cooperative Credit Institutions (CCIs).

With the accession of Cyprus to the European Union in 2004, the need for the adoption of corporate governance, the tightening of supervisory controls and capital began. All this gradually led to a systemic Bank and eventually led to the first mergers of the CCIs.

In 2014, it embarked on a difficult path of shrinking and merging branches, as of the 93 CCIs operated by the Cooperative Group, these were reduced to 18. In recent years, signs of mismanagement, errors and oversights have emerged. The crisis in the banking sector after the 2013 haircut and the needs that arose, as well as the absence of a legislative framework allowing conveyance, essentially led the Cooperative to difficult paths and ultimately to the brink of disaster.

Ευχαριστίες

Με την ολοκλήρωση της διατριβής μου, θα ήθελα να ευχαριστήσω από καρδιάς όσους στάθηκαν δίπλα μου σε αυτή την δύσκολη για εμένα προσπάθεια και με βοήθησαν να τη φέρω εις πέρας.

Αρχικά ευχαριστώ θερμά τον καθηγητή μου κ. Στέλιο Μαρκουλλή για την καθοδήγηση, τις γνώσεις και τις συμβουλές του. Παράλληλα θα ήθελα να ευχαριστήσω όλους τους καθηγητές μου στο ΑΠΚΥ, οι οποίοι αυτά τα δύο χρόνια μου προσέφεραν μόρφωση υψηλού γνωστικού επιπέδου και πλούσιο υλικό ώστε να μπορέσω να μελετήσω και να ολοκληρώσω τη μελέτη μου.

Ευχαριστώ βαθύτατα τους κ. Χάρη Γεωργιάδη, κ. Πανίκο Δημητριάδη, κ. Ανδρέα Μουσκάλλη, κ. Κωνσταντίνο Λύρα, κ. Γιαννάκη Γιαννάκη, κ. Ευστάθιο Ευσταθίου, Δρ. Παναγιώτη Ανδρέου, που μου παραχώρησαν συνέντευξη για τη διατριβή μου και αποδέχτηκαν με μεγάλη χαρά και ευκολία το κάλεσμά μου.

Επίσης ευχαριστώ όλους τους συναδέλφους που αμέσως αποδέχτηκαν τα ερωτηματολόγια ώστε να με βοηθήσουν να ολοκληρώσω τη μελέτη μου.

Ένα μεγάλο και ειλικρινές ευχαριστώ στους κύριους Ανδρέα Μουσκάλλη και Ευστάθιο Ευσταθίου οι οποίοι μου έδωσαν πλούσιο βιβλιογραφικό υλικό, σημαντικές πληροφορίες και αναφορές. Η βοήθεια τους ήταν πολύ σημαντική και είμαι πραγματικά ευγνώμων για αυτό.

Τέλος το μεγαλύτερο ευχαριστώ το οφείλω στα δύο μου παιδιά, Χρήστο και Μαριλίτα καθώς και στον σύζυγο μου Ευριπίδη που με την αγάπη τους, την ανεκτικότητα και τη συμπαράστασή τους, κατάφερα να φέρω εις πέρας την εκπόνηση της μεταπτυχιακής μου διατριβής και κατ' επέκταση τις μεταπτυχιακές μου σπουδές.

Περιεχόμενα

1.	Εισαγωγή.....	1
2.	Η Δημιουργία και η Ταυτότητα του Συνεργατισμού.....	3
2.1	Τα Πρώτα Βήματα, οι Πρώτοι Συνεταιρισμοί στην Κύπρο.....	4
2.2	Συνεργατισμός - Συνεταιρισμός, Δύο Έννοιες Παράλληλες.....	6
2.3	Εμπορικός - Πιστωτικός Τομέας.....	7
3.	Εδραίωση του Συνεργατισμού - Θεσμικοί Φορείς του Συνεργατικού Κινήματος.....	9
3.1	Αυτονομία Συνεργατικών Πιστωτικών Ιδρυμάτων.....	11
3.2	Η Κύπρος στην Ε.Ε και η Επίδραση στον Συνεργατισμό.....	12
3.3	Συνεργατική Κεντρική Τράπεζα - Μια από τις πιο Ισχυρές Τράπεζες του Τόπου.....	14
4.	Συγχωνεύσεις/Συρρίκνωση του ΣΠΤ - Λάθη/Παραλείψεις.....	18
4.1	Συγχωνεύσεις/Συρρίκνωση του ΣΠΤ.....	18
4.2	Τα Αίτια του Προβλήματος στον ΣΠΤ - Λάθη και Παραλήψεις.....	21
4.2.1	Φτωχή Εταιρική Διακυβέρνηση.....	22
4.2.2	Κακές Τραπεζικές Πρακτικές.....	23
4.2.3	Αυστηριοποίηση Εποπτικού Πλαισίου.....	27
5.	Συμφωνία Εξαγοράς ΣΚΤ από την Ελληνική Τράπεζα και Εναπομείνουσα Οντότητα.....	29
5.1	Ο Ρόλος του Επόπτη στην Όλη Διαδικασία.....	31
5.2	ΚΕΔΙΠΕΣ- ΣΕΔΙΠΕΣ και η Σχέση με την Altamira.....	32
5.3	Ελληνική Τράπεζα - Μια Νέα Τράπεζα.....	33
6.	Συγκριτική Ανάλυση Οικονομικών Στοιχείων/Δεικτών Κυπριακών Τραπεζών.....	36
6.1	Συγκριτική Ανάλυση Οικονομικών Στοιχείων/Δεικτών Κυπριακών Τραπεζών.....	36
6.1.1	Συγκριτική Ανάλυση Οικονομικών Στοιχείων.....	36
6.1.2	Συγκριτική Ανάλυση Δεικτών Κυπριακών Τραπεζών.....	38

7.	Συμπεράσματα από τις Συνεντεύξεις - Στατιστική Ανάλυση Ερωτηματολογίων.....	
7.1	Συμπεράσματα από Συνεντεύξεις.....	44
7.1.1	Συμπεράσματα από Συνεντεύξεις Προσωπικότητων.....	44
7.1.2	Συμπεράσματα από Συνέντευξη με Πρώην Υπουργό Οικονομικών.....	46
7.1.3	Συμπεράσματα από Συνέντευξη με Πρώην Διοικητή της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου.....	46
7.2	Στατιστική Ανάλυση Ερωτηματολογίων.....	47
7.2.1	Στατιστική Ανάλυση Ερωτηματολογίων Υπάλληλων ΠΣΚΤ.....	48
7.2.2	Συμπεράσματα από ερωτηματολόγια Υπαλλήλων ΠΣΚΤ.....	57
7.2.3	Στατιστική Ανάλυση Ερωτηματολογίων Πελατών ΠΣΚΤ.....	57
7.2.4	Συμπεράσματα από ερωτηματολόγια Πελατών ΠΣΚΤ.....	65
8.	Επίλογος.....	67
	Βιβλιογραφικές Αναφορές.....	69
	Γλωσσάριο.....	72
	Παραρτήματα	
A	Ερωτηματολόγια Προσωπικότητων.....	73
A.1	Κενό Ερωτηματολόγιο	73
A.1.1	Απαντήσεις ΠΠΣΣ.....	75
A.1.2	Απαντήσεις Αξιωματούχου Α - Ακαδημαϊκού.....	79
A.1.3	Απαντήσεις Αξιωματούχου Β.....	82
A.1.4	Απαντήσεις Αξιωματούχου Γ.....	86
A.1.5	Απαντήσεις Αξιωματούχου Δ.....	91
A.1.6	Απαντήσεις Πρώην Υπουργού Οικονομικών.....	97
A.1.7	Απαντήσεις Πρώην Διοικητού ΚΤΚ.....	100
B	Ερωτηματολόγιο Υπαλλήλων ΠΣΚΤ.....	104
Γ	Ερωτηματολόγιο Πελατών ΠΣΚΤ.....	109

Κεφάλαιο 1

Εισαγωγή

Η ιστορία του Συνεργατικού Κινήματος στην Κύπρο, ξεκινά από τις αρχές της αγγλικής κυριαρχίας στην Κύπρο (1878) (ΓΕΩΡΓΗΣ, 2015) και τερματίζεται στις αρχές του 21^{ου} αιώνα. Μια ιστορία πέραν των 100 χρόνων τερματίζεται άδοξα, αφού κατακτήσεις του απλού εργαζόμενου λαού για πάνω από ένα αιώνα, εξαφανίζονται και επανερχόμαστε ακριβώς εκεί που είχαμε ξεκινήσει από την αρχή.

Η αρχή, η δημιουργία, ο αγώνας για ευημερία, η ανάπτυξη, η επικράτηση στις συνειδήσεις του κυπριακού λαού, διήρκεσαν για πάνω από 100 χρόνια. Ο κατήφορος, τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια, οι ανάγκες για ίδια κεφάλαια και ανακεφαλαιοποίηση, οι συγχωνεύσεις, ο Κεντρικός Φορέας, οι φταίχτες, ο επηρεασμός από τα πολιτικά κόμματα, το ξεπούλημα και η διάσωση του υπόλοιπου τραπεζικού συστήματος μίας χώρας, διήρκεσαν μόνο 4 (τέσσερα) χρόνια.

Τα όσα αναφέρονται πιο πάνω, είναι τα υπό εξέταση κεφάλαια της παρούσας μεταπτυχιακής διατριβής, τα οποία καλείται να αναλύσει, να αναπτύξει και να επιχειρηματολογήσει για τους λόγους, τις αιτίες και τα αποτελέσματα της διάλυσης του Συνεργατικού Κινήματος στην Κύπρο.

Σκοπός της εν λόγω μελέτης, είναι η ποιοτική και ποσοτική ανάλυση όλων των παραγόντων και αιτιών που οδήγησαν στην κατάρρευση του Συνεργατισμού στην Κύπρο.

Ταυτόχρονα, στόχος της παρούσας διατριβής, είναι η εμπειρισταωμένη, αντικειμενική και αμερόληπτη παρουσίαση των αποτελεσμάτων που θα προκύψουν, σε μια προσπάθεια του αναλυτή να διαλευκάνει το τι πραγματικά συνέβη «απόδοτε τα Καίσαρος Καίσαρι και τα του Θεού τω Θεώ» (από το κατά Ματθαίο Ευαγγέλιο κβ':21), δηλαδή.

Μέσα από μια σειρά συνεντεύξεων από ανθρώπους που έδωσαν το στίγμα τους στον Συνεργατισμό και που είχαν άμεση εμπλοκή αλλά και εμπειριστατωμένη άποψη σε όλα τα θέματα που προέκυψαν, έγινε προσπάθεια να παρουσιαστούν τα γεγονότα όπως αυτά διαδραματίστηκαν για να διαλευκανθεί η κατάσταση και να μπουν τα γεγονότα σε μια σειρά. Στις συνεντεύξεις που ακολουθούν, έλαβαν μέρος Πρώην Υπουργός Οικονομικών, Πρώην Διοικητής της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου, ο Πρόεδρος της Παγκύπριας Συνεργατικής Συνομοσπονδίας, πρώην Μέλη της Επιτροπής της Συνεργατικής Κυπριακής Τράπεζας, καθώς επίσης πρώην Διευθυντές Συνεργατικών Πιστωτικών Ιδρυμάτων.

Ακολούθησε έρευνα ανάμεσα στους πολίτες, αυτούς που ίδρυσαν τον θεσμό για τον οποίο μέχρι και σήμερα είναι υπερήφανοι, με σκοπό να δοθεί το στίγμα του Κύπριου πολίτη και να ακουστεί η άποψη του. Ερωτήματα όπως ποιους θεωρούν υπευθύνους, τη δική τους άποψη για τους λόγους που επήλθε το τέλος, τη συνεισφορά του Συνεργατισμού στην κοινωνία της Κύπρου, αλλά και αν υπάρχει ανάγκη ανασύστασής του, απαντώνται στη συνέχεια.

Επίσης έρευνα έγινε ανάμεσα στο προσωπικό του Συνεργατισμού το οποίο μεταφέρθηκε στην Ελληνική Τράπεζα για να παρουσιαστεί η δική του άποψη και τοποθέτηση.

Καταλήγοντας, παρουσιάζονται τα συμπεράσματα από την άδοξη κατάληξη του Συνεργατισμού και διαφαίνονται λύσεις που θα μπορούσαν να εφαρμοστούν ώστε το μεγαλύτερο δημιούργημα του Κύπριου πολίτη, να γίνει βιώσιμο.

Κεφάλαιο 2

Η Δημιουργία και η Ταυτότητα του Συνεργατισμού

Ο Συνεργατισμός υπήρξε ένα κοινωνικοοικονομικό κίνημα που πρωταρχικός του σκοπός και στόχος ήταν η βελτίωση του βιοτικού επιπέδου των μελών του, δηλαδή της μεγαλύτερης μερίδας των Κυπρίων. Αποσκοπούσε στην οικονομική διευκόλυνση των μελών του και ταυτόχρονα και στην καταπολέμηση της τοκογλυφίας (ΓΕΩΡΓΗΣ, et al., 2017). Στερεό και αέναο για περισσότερο από ένα αιώνα, το κίνημα διασκορπιζόταν μέσα στο κοινωνικό σύνολο. Η μακροβιότητα του Συνεργατισμού οφειλόταν στον ανθρωποκεντρικό χαρακτήρα του και στην δημοκρατική του υπόσταση.

Από τις πανάρχαιες κοινωνίες, η ανάγκη της συντροφικότητας αλλά και της συνεργασίας ήταν τα βασικά χαρακτηριστικά για τη διαμόρφωση κοινωνικών συνόλων. Η συμμετοχή με ανταπόδοση συντελούσε στην μείωση του κόστους παραγωγής και αποτελούσε την παραδοσιακή έκφραση αλληλεγγύης και συνεργασίας.

Μια από τις πρώτες συνεργατικές προσπάθειες πρόβαλε η Ελλάδα, όπου στα Αμπελάκια Θεσσαλίας λειτούργησαν οι πρώτοι νεοελληνικοί συνεταιρισμοί που επεξεργάζονταν, έβαφαν και εμπορεύονταν τα κόκκινα νήματα από βαμβάκι της Θεσσαλίας και της Μακεδονίας. Οι Ναπολεόντειοι πόλεμοι και οι εσωτερικές διαμάχες κατάστρεψαν αυτή την προσπάθεια γρήγορα. Ο συνεταιρισμός των Αμπελακίων δεν είναι ο μόνος που αναπτύχθηκε στην Ελλάδα. Ενδεικτικά σημειώνουμε τον συνεταιρισμό της Χίου για την παραγωγή μεταξιού και την κατασκευή μεταξωτών υφασμάτων, το συνεταιρισμό που ίδρυσαν τα Μακεδονοχώρια της Χαλκιδικής για εκμετάλλευση των μεταλλείων της περιοχής τους, τους ναυτικούς συνεταιρισμούς της Ύδρας, των Σπετσών και των Ψαρών και τους συνεταιρισμούς των κοινοτήτων του Πήλιου Όρους (ΗΡΑΚΛΕΟΥΣ, 2012).

2.1 Τα Πρώτα Βήματα - Οι Πρώτοι Συνεταιρισμοί Στην Κύπρο

Στην Κύπρο οι συνεργατικές ιδέες εμφανίζονται μετά την αλλαγή της κυριαρχίας το 1878, φτάνοντας στην καθιέρωση ενός συνεργατικού πολιτισμού με ευρεία αποδοχή. Το νησί μετά την άφιξη των Άγγλων βρισκόταν σε άθλια κατάσταση. Δεν υπήρχαν δρόμοι, ούτε άλλα έργα υποδομής, καμία δομημένη διοίκηση και οργάνωση της δικαιοσύνης. Σε αθλιότερη κατάσταση βρίσκονταν οι αγρότες και οι γεωργοί. Οι περισσότεροι ήταν μικροκαλλιεργητές και βρίσκονταν στο έλεος των τοκογλύφων. Όντας οι πιο πλούσιοι, οι τοκογλύφοι, θεωρούνταν άξιοι και σεβαστοί καθώς είχαν την πρωτοκαθεδρία στα χωριά ως κοινωνικοί και οικονομικοί παράγοντες. Εμφανίζονταν ως οι ευεργέτες των φτωχών μέχρι και τις τελευταίες δεκαετίες του 19^{ου} αιώνα. Στους μεγαλοκτηματίες τοκογλύφους προστέθηκαν γιατροί, δικηγόροι και μεγαλέμποροι, όπου διαμόρφωναν τη νέα αστική τάξη (ΓΕΩΡΓΗΣ, 2015).

Αποτέλεσμα της τοκογλυφίας ήταν η επιδείνωση των συνθηκών ζωής στην ύπαιθρο και η αποψίλωση των αγροτών από τις ιδιοκτησίες τους. Βρέθηκαν να κατέχουν μικρούς και μεγάλους γεωργικούς κλήρους στην ύπαιθρο, οι γιατροί, οι δικηγόροι και οι επιχειρηματίες των πόλεων. Η τραγική αυτή κατάσταση της τοκογλυφίας, είχε ως αποτέλεσμα να έχουν μεγάλη απήχηση οι πρώτες πρώιμες συνεργατικές ιδέες, που προωθούνταν από το βουλευτή και μητροπολίτη Κιτίου Κυπριανό Οικονομίδα, ο οποίος αποτέλεσε τη σημαντικότερη πολιτική και εκκλησιαστική φυσιογνωμία της Κύπρου κατά τον 19^ο αιώνα (ΗΡΑΚΛΕΟΥΣ, 2012). Αντιτάχθηκε με σθένος στις αγγλικές αυθαιρεσίες, υπήρξε η πρώτη συνειδητή αντιπολιτευόμενη φωνή και αγωνίστηκε με κάθε τρόπο για την υπεράσπιση και προώθηση των δικαιωμάτων του λαού. Με νομοσχέδια που ο ίδιος κατέθεσε άρχισαν οι προσπάθειες για την ίδρυση της Γεωργικής Τράπεζας που κράτησε σχεδόν τριάντα χρόνια.

Η παρατεταμένη ανομβρία και η σιτοδεία του 1887, επέφερε οικονομική εξάντληση στον αγροτικό κόσμο. Η δυσπραγία αυτή, σε συνδυασμό με συλλαλητήρια κατά της αγγλικής διοίκησης για την οικονομική κατάσταση στο νησί, απαιτούσαν τη σύσταση της κυβερνητικής Γεωργικής Τράπεζας. Όλες οι προσπάθειες ναυαγούσαν καθώς τα εμπόδια που συναντούσαν ήταν αρκετά. Ως μόνιμο αίτημα πλέον των Κυπρίων και για να μετριάσουν τις διαμαρτυρίες οι Βρετανοί αλλά και για να βελτιώσουν την οικονομική

κατάσταση των αγροτών, δημιούργησαν το 1903 την «Κυβερνητική Αποταμιευτική Τράπεζα» (ΓΕΩΡΓΗΣ, 2015).

Τα πρώτα συνεργατικά βήματα στην Κύπρο είναι γεγονός την τελευταία εικοσαετία του 19^{ου} αιώνα. Το 1899 ο Ιωάννης Οικονομίδης, πρωτοστάτησε ιδρύοντας το μεγαλύτερο όπως αργότερα εξελίχθηκε κυπριακό χρηματοπιστωτικό ίδρυμα, το ταμιευτήριο «Η Λευκωσία» μετέπειτα «Τράπεζα Κύπρου». Η εμπιστοσύνη που έδειξαν στην ίδρυση του Ταμιευτηρίου «Η Λευκωσία», οι κοινωνικοί και οικονομικοί παράγοντες της πόλης, η υποστήριξη της προστάθειας από τον τύπο που προέβησαν την αποταμίευση ως μεγάλη αρετή και η προβολή των Ευρωπαϊκών Γεωργικών Ταμιευτηρίων ως παράδειγμα προς μίμηση, είχαν ως αποτέλεσμα να δημιουργηθεί ένα ολόκληρο κίνημα υπέρ των Ταμιευτηρίων. Το κίνημα των Αναγνωστηρίων συντέλεσε στην προσπάθεια αυτή, αφού παράλληλα ιδρύονταν το ένα μετά το άλλο στα χωριά της υπαίθρου με πρωτοβουλία του Λάκωνα καθηγητή και δημοσιογράφου Νικόλαου Καταλάνου. Τα ταμιευτήρια αποσκοπούσαν στην οικονομική αλληλοβοήθεια και στήριξη των μελών τους με στόχο να προστατευθούν και να απαλλαγούν από την τοκογλυφία, ενώ τα αναγνωστήρια αποσκοπούσαν στην μόρφωση και την ηθική εξύψωση (ΗΡΑΚΛΕΟΥΣ, 2012).

Τα πρώτα χρόνια του 21^{ου} αιώνα ιδρύθηκαν αρκετά ταμιευτήρια σε Λεμεσό, Πάφο, Αμμόχωστο και Λευκωσία. Λόγω έλλειψης νομικού πλαισίου εγγράφονται αρχικά ως σωματεία. Στην ίδρυση των ταμιευτηρίων πρωτοστατούσαν οι δάσκαλοι και οι παπάδες. Μερικές φορές στην ίδρυση τους συμμετείχαν και οι τοκογλύφοι οι οποίοι μέσω των ταμιευτηρίων εξασφάλιζαν κοινωνική αποδοχή (ΗΡΑΚΛΕΟΥΣ, 2006).

Το 1904 μπορούμε να πούμε ότι αποτέλεσε σταθμό για την ιστορία του συνεργατικού κυπριακού κινήματος. Ο Βρετανός λειτουργός του τμήματος Γεωργίας William Bevan γνωστός για τις φιλολαϊκές και φιλαγροτικές πεποιθήσεις του, εξέδωσε σε ξεχωριστές εκδόσεις, στα ελληνικά και στα αγγλικά το βιβλίο του Γεωργικά Τράπεζαι - Raiffeisen με το οποίο παρουσίαζε την ευεργετική αποστολή των μικρών συνεργατικών τραπεζών στη Γερμανία, την Ιταλία, τη Γαλλία, την Ιρλανδία και αλλού και προέτρεπε κύπριους γεωργούς να ακολουθήσουν τις αρχές που είχε θέσει ο Raiffeisen, τονίζοντας τα αγαθά που θα προκύπταν από τον συνεργατισμό. Ο Bevan αναλαμβάνοντας προσωπική εκστρατεία, γύριζε τα χωριά και προσπαθούσε να πείσει τους χωρικούς ότι ο μόνος τρόπος να απαλλαγούν από την ανέχεια και την εκμετάλλευση των

τοκογλύφων ήταν οι συνεταιριστικές τράπεζες. Βασική αφετηρία του κυπριακού κινήματος θεωρείται το 1905, όπου ιδρύονται στην Πάφο οι πρώτες γεωργικές χωρικές τράπεζες στα πρότυπα του συστήματος Raiffeisen. Στην πρωτοπορία του κυπριακού συνεργατισμού ανήκει η πεντάδα των χωριών της Πάφου, Πέγεια - Χλώρακα - Έμπα - Κισσόνεργα - Μεσόγη (ΓΕΩΡΓΗΣ, 2015).

Τα συμβούλια των συνεργατικών αποτελούσαν απλοί χωρικοί, άνθρωποι του μόχθου, χωρίς ολοκληρωμένη δημοτική μόρφωση τις περισσότερες φορές. Στις δανειοδοτήσεις των μελών τους, δεν κατέγραφαν πάντα την αιτιολογία στα πρακτικά, έμεναν όμως πάντα σύμφωνοι στη διαπίστωση ότι «έσειε τζιαί παιδίν που σπουδάζει». Δεν είναι τυχαίο που περιοχές με ακμαίο συνεργατισμό, παρά τις αντίξοες οικονομικές συνθήκες, όπως η Πάφος, εμφανίζουν τον υψηλότερο δείκτη πτυχιούχων (ΓΕΩΡΓΗΣ, 2015). Αξιέπαινο το γεγονός ότι ο συνεργατισμός μετά το 1960 έδωσε την ευκαιρία σε πολλές γενιές για ανώτατες σπουδές μέσω των δανείων που έπαιρναν οι γονείς, για να στείλουν χρήματα στην Ελλάδα ή τη Μεγάλη Βρετανία μέχρι να έρθει η περίοδος της συγκομιδής.

2.2 Συνεργατισμός - Συνεταιρισμός, Δύο Έννοιες Παράλληλες

Ο συνεργατισμός αποτελεί αναντίρρητα μία από τις κορυφαίες οικονομικοκοινωνικές κατακτήσεις του 19^{ου} και 20^{ου} αιώνα. Απορρέει από το δικαίωμα του συνεταιρίζεσθε, που ανήκει στα θεμελιώδη ανθρώπινα δικαιώματα. Διαμορφώθηκε από την προσπάθεια της βελτίωσης των οικονομικών και κοινωνικών συνθηκών, των γεωργών, των υπαλλήλων και της επιδίωξης της συνεργασίας και αλληλοβοήθειας. Ο όρος συνεργατισμός θεωρήθηκε από τον Γεώργιο Μπαμπινιώτη ως η κίνηση που στηρίζεται στην αρχή της αλληλοβοήθειας των μελών της (κυρίως μικρών οικονομικών μονάδων, παραγωγών ή καταναλωτών), για τη δημιουργία οικονομικής δύναμης με σκοπό την αντιμετώπιση μονοπωλιακών εμπορικών δομών στην αγορά (ΜΠΑΜΠΙΝΙΩΤΗΣ, 2005). Ο ίδιος ο Μπαμπινιώτης προσδιορίζει τον συνώνυμο όρο συνεταιρισμό, ως τον οργανισμό του οποίου τα μέλη συνεργάζονται για να βελτιώσουν την οικονομική τους κατάσταση και καρπώνονται οφέλη ανάλογα με την συνεισφορά τους σε αυτόν: αγροτικός καταναλωτικός, οικοδομικός, γεωργικός, παραγωγικός (ΜΠΑΜΠΙΝΙΩΤΗΣ,

2005). Στην Κύπρο παράλληλα με τους γεωργικούς συνεταιρισμούς αναπτύχθηκαν δυναμικά τόσο ο πιστωτικός όσο και ο καταναλωτικός συνεργατισμός.

Πρωταρχικός στόχος του συνεργατικού κινήματος ήταν η παραχώρηση βραχυπρόθεσμων πιστώσεων στον αγροτικό πληθυσμό με αποτέλεσμα να χτυπηθεί η τοκογλυφία στις ρίζες της και να βελτιωθεί η θέση των αγροτών. Οι βραχυπρόθεσμες πιστώσεις αφορούσαν αγορά λιπασμάτων και φυτοφαρμάκων, σπόρων σίτου, κριθής και πατατόσπορου, ζώων, γεωργικών εργαλείων, βελτιώσεις κτηματικής περιουσίας, έξοδα καλλιέργειας και θερισμού των αγρών και άλλα. Σταδιακά άρχισε και η παραχώρηση μεσοπρόθεσμων και μακροπρόθεσμων πιστώσεων με τις οποίες καλύπτονταν διάφορες ανάγκες όπως η αγορά γεωργικών μηχανημάτων, η αγορά ακίνητης κτηματικής περιουσίας και άλλα (ΓΕΩΡΓΗΣ, et al., 2017).

Από την αρχή της ίδρυσης τους τα Συνεργατικά ιδρύματα προσπάθησαν και κατάφεραν να προωθήσουν την αποταμίευση στα ευρύτερα στρώματα της Κυπριακής κοινωνίας. Η αυτοβοήθεια, η αλληλοβοήθεια και η διαχρονικότητα που επεδίωκαν, προϋπέθεταν τη συγκέντρωση σημαντικών χρηματικών κεφαλαίων. Η εμπιστοσύνη που αναπτύχθηκε από το κοινό και η προώθηση της αποταμίευσης οδήγησαν τα συνεργατικά πιστωτικά ιδρύματα σε αυτάρκεια οικονομικών πόρων. (ΗΡΑΚΛΕΟΥΣ, 2006). Ήταν σε όλους γνωστό το σύνθημα «φασούλι φασούλι, γεμίζει το σακούλι», όπου τα σχολικά ταμειυτήρια εισήγαγαν το πνεύμα της αποταμίευσης στα σχολεία και μαζί με τους δασκάλους το καλλιέργησαν και το εμπέδωσαν στις ευαίσθητες ψυχές των παιδιών. Μέσα από την οικονομική αυτάρκεια δόθηκε η δυνατότητα στα συνεργατικά ιδρύματα να ικανοποιούν τις δανειοληπτικές ανάγκες των μελών τους και να βρίσκονται στα πλαίσια της νομισματικής πολιτικής του κράτους, τηρώντας τις εκάστοτε οδηγίες των αρμοδίων αρχών (ΗΡΑΚΛΕΟΥΣ, 2012).

2.3 Εμπορικός - Πιστωτικός Τομέας

Με την πάροδο του χρόνου και αφού τα αποτελέσματα ήταν πολύ θετικά από τον συνεργατικό θεσμό, ιδρύθηκαν διάφορες συνεργατικές εταιρείες ποικίλων δραστηριοτήτων, για να ικανοποιήσουν συγκεκριμένες ανάγκες του πληθυσμού, είτε σε τοπικό είτε σε Παγκύπριο επίπεδο. Έτσι οι συνεργατικές δραστηριότητες κατανεμήθηκαν σε πέντε τομείς: στον πιστωτικό τομέα, στον καταναλωτικό τομέα, στον

τομέα εμπορίας γεωργικών προϊόντων, στον τομέα μεταποίησης και στον τομέα υπηρεσιών (ΓΕΩΡΓΗΣ, et al., 2017). Στον πιστωτικό τομέα υπάγονταν οι συνεργατικές εταιρείες που ασχολούνταν με τραπεζικής φύσεως εργασίες, κυρίως με την αποδοχή καταθέσεων και την παραχώρηση δανείων. Ο Συνεργατικός πιστωτικός τομέας αποτελούσε το πλέον εύρωστο τμήμα του συνεργατικού κινήματος. Ο συνεργατικός καταναλωτικός τομέας, ιδρύθηκε από την ανάγκη του κόσμου να αντιμετωπίσει το ψηλό επίπεδο τιμών και τα υποκείμενα συμφέροντα των παντοπωλών. Σχεδόν σε όλες τις κοινότητες της υπαίθρου και τις συνοικίες των πόλεων, λειτούργησαν συνεργατικά παντοπωλεία, με πολύ ευεργετικά αποτελέσματα για το καταναλωτικό κοινό. Οι πωλήσεις αγαθών πρώτης ανάγκης επί πιστώσει, η συγκράτηση των τιμών σε χαμηλά επίπεδα, η επαρκής προσφορά καταναλωτικών και άλλων αγαθών, η καλή ποιότητα των προϊόντων και άλλα, ήταν οι σημαντικότεροι λόγοι που συνέβαλαν στην ανάπτυξη του συνεργατικού καταναλωτικού τομέα. Ο Συνεργατικός τομέας εμπορίας γεωργικών προϊόντων ιδρύθηκε από την ανάγκη εξεύρεσης τρόπων συγκέντρωσης αγροτικών προϊόντων και διάθεσης τους στην αγορά σε συμφέρουσες τιμές για τον παραγωγό. Στον Συνεργατικό τομέα μεταποίησης, υπάγονταν συνεργατικές εταιρείες, οι οποίες επεξεργάζονταν και διαθέταν στην αγορά διάφορα προϊόντα και κυρίως προϊόντα γεωργικής παραγωγής. Πιο εξειδικευμένα ήταν και παραμένουν, οι οινοποιητικές εταιρείες, βιομηχανικής επεξεργασίας, εταιρείες καπνοπαραγωγών, παρασκευής ζωοτροφών, εταιρείες που ασχολούνταν με τη συγκέντρωση και διάθεση χαρουπιών, εταιρείες τριανταφυλλοπαραγωγών, δασικών προϊόντων και κατασκευής επίπλων. Οι εταιρείες ήταν ευρέως γνωστές με τις ονομασίες: ΣΟΔΑΠ, ΣΕΒΕΓΕΠ, Σ.Ο.Κ., Σ.Ο.Π.Α.Ζ. Πολύ σημαντικός ήταν και ο Συνεργατικός τομέας Υπηρεσιών, που μετρούσε περίπου δεκαεπτά συνεργατικές εταιρείες. Οι σημαντικότερες από αυτές ήταν η Παγκύπρια Συνεργατική Συνομοσπονδία Λτδ, η Συνεργατική Εταιρεία Μηχανογράφησης (ΣΕΜ), η Συνεργατική εταιρεία ναυτιλιακών υπηρεσιών Κύπρου (Comarine) Λτδ, η Συνεργατική ένωση διακίνησης σιτηρών Λτδ (ΣΕΔΙΣ), η Παγκύπρια Συνεργατική εταιρεία Ασφαλιστικών Υπηρεσιών Λτδ, το Παγκύπριο Συνεργατικό Ταμείο Υγείας Λτδ, η Παγκύπρια Συνεργατική εταιρεία κομμωτών Λτδ και η Συνεργατική εταιρεία Λαχειοπωλών Λευκωσίας Λτδ. Υπήρξαν και άλλες εταιρείες που ανήκαν στον τομέα παροχής υπηρεσιών αλλά με περιορισμένο κύκλο εργασιών (ΓΕΩΡΓΗΣ, 2015) (ΓΕΩΡΓΗΣ, et al., 2017) (ΗΡΑΚΛΕΟΥΣ, 2012).

Κεφάλαιο 3

Εδραίωση του Συνεργατισμού - Θεσμικοί Φορείς του Συνεργατικού Κινήματος

Σημαντικό έργο στην λειτουργία των συνεργατικών ιδρυμάτων επιτελούσαν οι θεσμικοί φορείς του Συνεργατικού κινήματος. Οι θεσμικοί φορείς νοούνται οι φορείς που αναφέρονται ρητά στην Περί Συνεργατικών εταιρειών νομοθεσία. Περιλαμβάνονται σε αυτούς, ο Έφορος Υπηρεσίας Εποπτείας και Ανάπτυξης Συνεργατικών Εταιρειών, η Επιτροπή της Υπηρεσίας Εποπτείας και Ανάπτυξης Λτδ, η Συνεργατική Κεντρική Τράπεζα Λτδ και η Ελεγκτική Υπηρεσία Συνεργατικών Εταιρειών (Ο περί Συνεργατικών Εταιρειών Νόμος 22, 1985).

Ο Έφορος της Υπηρεσίας Εποπτείας και Ανάπτυξης Συνεργατικών Εταιρειών διοριζόταν από το Υπουργικό Συμβούλιο, για περίοδο πέντε ετών και η θητεία του ήταν ανανεώσιμη. Κάποιες από τις αρμοδιότητες του εφόρου ήταν: έγκρινε τη σύσταση και αποφάσιζε για την εγγραφή νέων Συνεργατικών Εταιρειών και όταν κρινόταν αναγκαίο διάτασσε την εκκαθάριση και την διάλυση ενός Συνεργατικού Ιδρύματος, ήταν προϊστάμενος της Υπηρεσίας Εποπτείας και Ανάπτυξης Συνεργατικών Εταιρειών, διευθύνοντας και ελέγχοντας τις εργασίες της. Εκπροσωπούσε την επιτροπή σε κάθε σχέση της με άλλα πρόσωπα περιλαμβανομένης και της Κυπριακής Δημοκρατίας. Προέδρευε των συνεδριάσεων της επιτροπής. Είχε την εξουσία να ζητά και να συλλέγει πληροφορίες που να είναι χρήσιμες για την άσκηση των αρμοδιοτήτων του. Είχε την εξουσία να επιβάλλει διοικητικές κυρώσεις σε περιπτώσεις παραβιάσεων της νομοθεσίας από συνεργατικά πιστωτικά ιδρύματα. Ο έφορος είχε επίσης την εξουσία χορήγησης, τροποποίησης και ανάκλησης άδειας λειτουργίας και αρμοδιότητα εποπτείας των Συνεργατικών Πιστωτικών Ιδρυμάτων (Ο περί Συνεργατικών Εταιρειών Νόμος 22, 1985).

Η Επιτροπή Υπηρεσίας Εποπτείας και Ανάπτυξης Συνεργατικών Εταιρειών ήταν ένας νέος θεσμός που δημιουργήθηκε στα πλαίσια της εφαρμογής της εναρμονιστικής νομοθεσίας. Η επιτροπή απαρτιζόταν από τον Έφορο, ο οποίος προέδρευε και από τέσσερα μέλη που διοριζόνταν με απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου για περίοδο τριών ετών (Ο περί Συνεργατικών Εταιρειών Νόμος 22, 1985).

Η Παγκύπρια Συνεργατική Συνομοσπονδία Λτδ ιδρύθηκε το 1962. Ήταν τριτοβάθμια Συνεργατική Εταιρεία περιορισμένης ευθύνης και είχε Παγκύπρια εμβέλεια Συνεργατικής Δραστηριότητας. Τα μέλη της Παγκύπριας Συνεργατικής Συνομοσπονδίας ήταν τα Συνεργατικά Ιδρύματα και οι υπηρεσίες της προσφέρονταν σε όλες τις Συνεργατικές Εταιρείες. Η Συνομοσπονδία συνέβαλε στην διαμόρφωση μιας πολιτικής γενικότερα για το Συνεργατικό Κίνημα. Ήταν το εκπροσωπείν και ομιλείν εξ ονόματος όλου του Συνεργατικού Κινήματος, για όλα τα Συνεργατικά θέματα που μελετούσε η εκτελεστική και νομοθετική εξουσία (ΓΕΩΡΓΗΣ, 2015).

Η Συνεργατική Κεντρική Τράπεζα ιδρύθηκε το 1937 ως τριτοβάθμιος Συνεργατικός Οργανισμός περιορισμένης ευθύνης και όλες οι Συνεργατικές Εταιρείες ήταν εγγεγραμμένα μέλη της. Είχε έδρα τη Λευκωσία αλλά λειτουργούσε υποκαταστήματα σε όλες τις πόλεις της ελεύθερης Κύπρου. Άμεσα συνδεδεμένη με όλους τους τομείς δραστηριότητας του Συνεργατικού Κινήματος, παρείχε υπηρεσίες σε όλα τα Συνεργατικά Ιδρύματα. Διοικητικά η Τράπεζα χωριζόταν σε πολλά τμήματα, όπου κάθε τμήμα χειριζόταν συγκεκριμένα θέματα. Οι εργασίες της Τράπεζας διεξάγονταν από το τμήμα τραπεζικών εργασιών, το τμήμα εμπορικών εργασιών και από το τμήμα ασφαλιστικών υπηρεσιών. Επίσης λειτουργούσαν και άλλες διάφορες υπηρεσίες. Η Συνεργατική Κεντρική Τράπεζα δεχόταν καταθέσεις από τις ΣΕ και από το κοινό. Σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία όλες οι εταιρείες ήταν υποχρεωμένες να καταθέτουν τα πλεονάσματα τους στην ΣΚΤ. Παράλληλα η ΣΚΤ χρησιμοποιούσε τις καταθέσεις που είχε στην διάθεση της για τη χρηματοδότηση των ΣΕ, για να μπορέσουν να αυξήσουν τα χρηματικά κεφάλαιά τους, ώστε να μπορούν να δανειοδοτούν διάφορους οργανισμούς, την γεωργία αλλά και άλλους τομείς της οικονομίας. Σημαντικό είναι το γεγονός ότι από το 1963 η ΣΚΤ ενεργούσε ως αντιπρόσωπος της Κυπριακής Δημοκρατίας για την παραχώρηση μακροπρόθεσμων χαμηλότοκων δανείων με σκοπό την ανάπτυξη της γεωργίας και την κτηνοτροφίας. Επίσης για την εφαρμογή διαφόρων προγραμμάτων τα οποία στόχευαν στην

επαναδραστηριοποίηση των εκτοπισθέντων γεωργών και κτηνοτρόφων. Από το 1984 η Τράπεζα εξασφάλισε άδεια για να μπορεί να διεξάγει όλα τα είδη τραπεζικών εργασιών, δημιούργησε ειδική υπηρεσία στον τομέα των εξωτερικών συναλλαγών η οποία ασχολήθηκε με το άνοιγμα πιστώσεων, με την διεκπεραίωση εμβασμάτων από και προς το εξωτερικό και με την αγορά και πώληση ξένου συναλλάγματος. Η ΣΚΤ στα πλαίσια των αναβαθμίσεων που προχωρούσε, εφάρμοσε πρώτη στην Κύπρο το σύστημα αυτόματης επεξεργασίας επιταγών, κάτι το οποίο αποτελούσε εκσυγχρονιστικό βήμα για την ίδια την Τράπεζα αλλά και ένα σημαντικό μέσο εξυπηρέτησης των ΣΠΙ που εξέδιδαν βιβλιάρια επιταγών. Με τους ίδιους ρυθμούς συνεχίστηκε ο εκσυγχρονισμός με την έκδοση πιστωτικών καρτών, την εγκατάσταση μηχανημάτων για την καλύτερη εξυπηρέτηση του κοινού. Μια άλλη πολύ σημαντική δραστηριότητα της ΣΚΤ υπήρξε η εξυπηρέτηση του αγροτικού κόσμου της Κύπρου με τη βοήθεια των ΣΕ. Από την αρχή της ίδρυσης της μεριμνούσε για την προμήθεια των γεωργών με όλα τα γεωργικά χρειώδη όπως λιπάσματα, φυτοφάρμακα, πατατόσπορο, γεωργικά εργαλεία και άλλα. Επίσης παρείχε δωρεάν συμβουλές στους γεωργούς από έμπειρο και επιστημονικά καταρτισμένο προσωπικό. Οι συνολικές πωλήσεις του τμήματος εμπορικών συναλλαγών της ΣΚΤ κυμαινόταν γύρω στα 7,4 εκ. λίρες τον χρόνο (ΓΕΩΡΓΗΣ, 2015) (ΗΡΑΚΛΕΟΥΣ, 2012).

Το τμήμα Ασφαλιστικών Υπηρεσιών της ΣΚΤ εισέπραττε ετησίως ένα διόλου ευκαταφρόνητο ποσό. Η συνεργασία με ασφαλιστικές εταιρείες του εξωτερικού της έδινε την δυνατότητα να προσφέρει στις ΣΕ ασφαλιστικές υπηρεσίες σε όλους τους κλάδους. Για ομαδικά συμβόλαια ασφαλίσεως ζωής η Τράπεζα συνεργαζόταν με την Παγκύπρια Συνεργατική εταιρεία Ασφαλιστικών Υπηρεσιών. Τα ομαδικά ασφαλιστικά συμβόλαια ζωής ήταν ένα πολύ δυνατό πλεονέκτημα στον Συνεργατισμό λόγω χαμηλού κόστους (ΗΡΑΚΛΕΟΥΣ, 2012).

3.1 Αυτονομία Συνεργατικών Πιστωτικών Ιδρυμάτων

Μέσα από τη νέα νομοθεσία περί συνεργατικών εταιρειών το ΣΚ εναρμονίζεται με το Ευρωπαϊκό κεκτημένο και δίδει στη ΣΚΤ τον ρόλο του «κεντρικού φορέα» που αποτέλεσε μια από τις σημαντικότερες καινοτομίες που περιείχε η εναρμονιστική νομοθεσία. Στον κεντρικό φορέα εντάχθηκαν όλα τα ΣΠΙ τα οποία δεν πληρούσαν τα απαιτούμενα κριτήρια που προβλέπονταν από τις σχετικές οδηγίες της Ευρωπαϊκής

Ένωσης, καθώς επίσης και τα ΣΠΙ που πληρούσαν τα κριτήρια αλλά δεν επιθυμούσαν από μόνα τους να ακολουθήσουν αυτόνομη πορεία και να λειτουργήσουν ως αυτοτελείς τραπεζικές μονάδες (Ο περί Συνεργατικών Εταιρειών (Τροποποιητικός) Νόμος 123(I), 2003).

Δεν μπορεί να μην γίνει αναφορά για την Ελεγκτική Υπηρεσία Συνεργατικών Εταιρειών η οποία ιδρύθηκε το 1987, μετά από τροποποίηση του Νόμου περί Συνεργατικών Εταιρειών, για να αναλάβει το ρόλο που επιτελούσε μέχρι τότε το Ταμείο Εξελέγξεως και Επιθεωρήσεως που υπαγόταν στο Τμήμα Συνεργατικής Ανάπτυξης. Η δραστηριότητα της Ελεγκτικής Υπηρεσίας αποσκοπούσε στην επαγγελματική διενέργεια και την πλήρη ανεξαρτητοποίηση του λογιστικού και διαχειριστικού ελέγχου των συνεργατικών εταιρειών. Σύμφωνα με τη νομοθεσία είχε εξουσία να διενεργεί έλεγχο των λογαριασμών και οικονομική διαχείριση των συνεργατικών εταιρειών. Η Ελεγκτική Υπηρεσία είχε επιτροπή η οποία διοριζόταν από το Υπουργικό Συμβούλιο κάθε τρία χρόνια. Στελέχη της ελεγκτικής υπηρεσίας τα τελευταία χρόνια ήταν προσοντούχοι ελεγκτές και λειτουργούσε με απόλυτη ανεξαρτησία διατηρώντας γραφεία σε όλες τις πόλεις της Κύπρου για να μπορεί να επιτελεί την αποστολή της στο ακέραιο (Ο περί Συνεργατικών Εταιρειών (Τροποποιητικός) Νόμος 68, 1987).

3.2 Η Κύπρος στην Ε.Ε. και η Επίδραση στον Συνεργατισμό

Η ένταξη της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση εισήγαγε το συνεργατικό κίνημα σε ένα εντελώς νέο κοινωνικοοικονομικό περιβάλλον. Η εναρμόνιση της νομοθεσίας με το ευρωπαϊκό κεκτημένο ήταν αδήριτη ανάγκη καθώς και η ομαλή λειτουργία των διαφόρων θεσμικών οργάνων και υπηρεσιών. Η εναρμόνιση του ΣΚ με την ευρωπαϊκή πραγματικότητα και τους κανόνες που ρυθμίζουν τη λειτουργία της δεν ήταν φυσικά ούτε απλή, ούτε εύκολη υπόθεση. Με επίγνωση των δυσκολιών που υπήρχαν και χωρίς να εγκαταλείπονται οι κοινωφελείς προσανατολισμοί και ο ανθρωποκεντρικός χαρακτήρας του κινήματος, εργάστηκε συστηματικά σε όλα τα επίπεδα για να πετύχει τους στόχους του.

Η ανασυγκρότηση και αναδιοργάνωση των συνεργατικών εταιρειών με στόχο την προσαρμογή τους στο ευρωπαϊκό οικονομικό και κοινωνικό περιβάλλον, είχε ως

προϋπόθεση την πλήρη ενημέρωση των συνεργατικών αξιωματούχων για όλες τις υποχρεώσεις και τα δικαιώματα των συνεργατικών εταιρειών και των μελών τους, από την ένταξη της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Οι αλλαγές στον πιστωτικό τομέα ήταν εκτεταμένες. Η κάθε ΣΠΕ έπρεπε να έχει νομική οντότητα να διενεργεί πιστωτικές εργασίες ανεξάρτητα από την ένταξη της στον «κεντρικό φορέα» εφόσον πληρούσε τις προϋποθέσεις. Με επισταμένη μελέτη των δεδομένων κάθε ΣΕ ξεχωριστά, την σωστή αναδιοργάνωση των εταιρειών εκείνων που κρίθηκε αναγκαίο, με πλήρη εκσυγχρονισμό της τεχνολογικής υποδομής, με την αναθεώρηση των συστημάτων διεύθυνσης, διοίκησης, ελέγχου και με οικονομική ενίσχυση, δημιουργήθηκαν ισχυρές Συνεργατικές μονάδες.

Η πολιτική των συγχωνεύσεων που υιοθετήθηκε από την ΥΕΑΣΕ για μικρές εταιρείες σε γεωγραφική ή λειτουργική βάση, έφερε σημαντικά πλεονεκτήματα. Οι συγχωνεύσεις οδήγησαν στην συγκρότηση μεγαλύτερων εταιρειών που είχαν τη δυνατότητα:

- i. να μειώσουν το κόστος των προσφερόμενων υπηρεσιών προς όφελος των ιδίων και των μελών τους,
- ii. να βελτιώσουν την οικονομική τους θέση,
- iii. να εφαρμόσουν αξιόπιστα συστήματα εσωτερικού ελέγχου για διασφάλιση των οικονομικών τους συμφερόντων και των οικονομικών συμφερόντων των μελών τους,
- iv. να υλοποιήσουν φιλόδοξα αναπτυξιακά προγράμματα, δυναμώνοντας την φωνή και το κύρος τους και τέλος
- v. να διευκολύνουν τις εποπτικές και ελεγκτικές αρχές στην επιτέλεση του έργου τους.

Με τις απαιτήσεις του «ευρωπαϊκού κεκτημένου» ανασυγκροτήθηκαν και αναδιοργανώθηκαν και οι ΣΕ όπου ασχολούνταν με την γεωργική παραγωγή. Μετατράπηκαν σε ισχυρές οργανώσεις παραγωγών. Καταργήθηκαν οι μονοπωλιακές μορφές αγοράς και διαλύθηκαν διάφορα συμβούλια, δημιουργώντας έτσι περιθώρια για περαιτέρω ανάπτυξη.

Το νέο Ευρωπαϊκό περιβάλλον επιβάλλει αυστηρότερη εφαρμογή της εκπαίδευσης και επαγγελματικής κατάρτισης των Συνεργατικών στελεχών με ενίσχυση της

παραγωγικότητας, τον εμπλουτισμό της επιχειρηματικότητας και τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας. Το ΣΚ εκτός από τις υποχρεώσεις που ανάλαβε με την ένταξη της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση, δημιουργήθηκαν και πολλά πλεονεκτήματα που μπορούσε να επωφεληθεί αλλά χρειαζόταν στενή παρακολούθηση των εξελίξεων και των Ευρωπαϊκών δρώντων που αφορούσαν το κίνημα (Ο περί Συνεργατικών Εταιρειών (Τροποποιητικός) Νόμος 170(I), 2004).

3.3 Συνεργατική Κεντρική Τράπεζα - Μια από τις πιο Ισχυρές Τράπεζες του Τόπου

Η ραγδαία ανάπτυξη των εργασιών κυρίως των ΣΠΕ ήταν εντυπωσιακή. Ο βασικός στόχος της εξυπηρέτησης των μελών του ΣΚ είχε μεγάλη επιτυχία. Οι προσφερόμενες υπηρεσίες είχαν αναβαθμιστεί και σημειώθηκε μεγάλη πρόοδος και ανάπτυξη στην ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού, της τεχνολογικής υποδομής και των κτιριακών εγκαταστάσεων.

Η εφαρμογή των Συνεργατικών αρχών από τις ΣΕ επέφερε εξαιρετικά αποτελέσματα. Τα αναπτυξιακά προγράμματα που εφαρμόστηκαν και πέτυχαν, βασίστηκαν στις Συνεργατικές αρχές και στις αξίες που πηγάζουν από αυτές. Μέσα από το απαιτητικό Ευρωπαϊκό περιβάλλον έγινε εναρμόνιση με τους περί Συνεργατικών Εταιρειών νόμους, που αφορούσαν συμπληρωματική εποπτεία και από εκεί και πέρα ακολούθησαν αρκετές τροποποιήσεις στις νομοθεσίες περί συνεργατικών εταιρειών (Ο περί Συνεργατικών Εταιρειών (Τροποποιητικός) (Αρ.2) Νόμος 170(I), 2007). Η πρώτη τροποποίηση του νόμου αρ. 2 του 2007 αναφερόταν στις επενδυτικές δραστηριότητες των πιστωτικών ιδρυμάτων που απολάμβαναν αμοιβαίας αναγνώρισης στην Ε.Ε. Η δεύτερη κύρια τροποποίηση του 2007 αφορούσε την ρύθμιση της εταιρικής διακυβέρνησης των ΣΠΙ, καθώς επίσης σκόπευε στην προσθήκη διατάξεων παροχής πιστωτικών διευκολύνσεων από Συνεργατικά Πιστωτικά ιδρύματα προς πρόσωπα συνδεδεμένα με αυτά, ύστερα από υποδείξεις του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου (ΔΝΤ). Σύμφωνα με το ΔΝΤ οι Συνεργατικές Τράπεζες εμφανίστηκαν πιο σταθερές από τις Εμπορικές Τράπεζες στην Κύπρο κατά την περίοδο 2003 - 2007 (IMF, 2009). Ο στόχος των ΣΕ δεν ήταν η μεγιστοποίηση των κερδών τους αλλά η μεγιστοποίηση του πλεονάσματος του καταναλωτή. Μέρος των αποδόσεων τους τα ΣΠΙ, το μετέφεραν στους πελάτες τους με την μορφή πλεονάσματος. Αυτό μπορεί να εξηγήσει την χαμηλή

μεταβλητότητα επιστροφής (z-score data) που είχαν σε σχέση με τις Εμπορικές Τράπεζες (IMF, 2009). Ωστόσο οι σημαντικές διαφορές μεταξύ των επιμέρους Συνεργατικών Τραπεζών οδηγούσε τον κλάδο σε μείωση των συντελεστών της αγοράς τα τελευταία χρόνια. Περαιτέρω τροποποιήσεις ακολούθησαν με τον περί Συνεργατικών εταιρειών (τροποποιητικό) νόμο του 2009. Οι κυριότερες αλλαγές που προέκυψαν αφορούσαν τη σαφέστερη ρύθμιση του θέματος της ικανότητας και καταλληλότητας των αξιωματούχων και διευθυντικών στελεχών των ΣΠΙ, την προσθήκη προνοιών με βάση απόφασης του Συμβουλίου Υπουργών Οικονομικών της ΕΕ για σκοπούς σύγκλισης και ομοιομορφίας των εποπτικών πρακτικών και διασφάλισης της χρηματοοικονομικής σταθερότητας ανάμεσα στα κράτη - μέλη και την προσθήκη νέας διάταξης η οποία εξουσιοδοτούσε την επιτροπή να εκδίδει Κανονιστικές Αποφάσεις που διέπουν τους όρους, προϋποθέσεις και διαδικασίες λειτουργίας συστημάτων, συγκέντρωσης και παροχής δεδομένων των ΣΠΙ, που σχετίζονται με την αξιολόγηση του αξιόχρεου των πελατών και συνδεδεμένων προσώπων από τα ΣΠΙ καθώς και τους όρους προϋποθέσεις και συνεργασίας με άλλα αντίστοιχα συστήματα στην Κύπρο ή στο εξωτερικό (Ο περί Συνεργατικών Εταιρειών (Τροποποιητικός) Νόμος 104 (I), 2009).

Σύμφωνα με τον κατάλογο των τροποποιήσεων η κοινή θέση μεταξύ της Κύπρου και της Ευρωπαϊκής Ένωσης απαιτούσε την εναρμόνιση του ΣΠΤ με το κοινοτικό κεκτημένο. Οι μεταρρυθμίσεις αφορούσαν διαρθρωτικές και οργανωτικές αλλαγές, περιλαμβανομένων των συγχωνεύσεων, ομαδοποιήσεων σε γεωγραφική, ή λειτουργική βάση. Χωρίς αμφιβολία, οι τροποποιήσεις που έγιναν ενίσχυσαν και αναβάθμισαν τη διοικητική και εποπτική ικανότητα του ΣΠΤ και γενικά του χρηματοπιστωτικού τομέα της Κύπρου. Ιδίως η μηχανογράφηση όλων των ΣΠΙ η οποία είχε ως αποτέλεσμα την έγκυρη και έγκαιρη πληροφόρηση, την ενίσχυση της εποπτικής ικανότητας αλλά και τη δυνατότητα επεξεργασίας στατιστικών στοιχείων όπως συνέβαινε και στα υπόλοιπα κράτη μέλη.

Από τις πιο σημαντικές αν όχι η σημαντικότερη τροποποίηση που επηρέασε την Κυπριακή νομοθεσία αλλά και το σύστημα στην πράξη, ήταν όπως έχουμε προαναφέρει, η ίδρυση του Κεντρικού Φορέα. Ολοκληρώνοντας τις απαραίτητες προετοιμασίες για τη δημιουργία του νομικού πλαισίου και των κανονισμών λειτουργίας του κεντρικού φορέα στο τέλος του 2007, αρχές του 2008 αναλαμβάνει η ΣΚΤ το ρόλο του νεοσύστατου Κεντρικού Φορέα, η οποία θα εγγυόταν από τότε και στο εξής τις

υποχρεώσεις των συνδεδεμένων με αυτή ΣΠΙ, ούτως ώστε να εξαιρούνται από τα ρυθμιστικά κριτήρια του Άρθρου 3 της οδηγίας 2006/48ΕΚ όπως αυτή εναρμονίστηκε στο Κυπριακό δίκαιο. Η εναρμονιστική θέση άφησε δύο επιλογές για τα ΣΠΙ. Να εναρμονιστούν με το Ευρωπαϊκό κεκτημένο, ικανοποιώντας αυτοδύναμα τα ελάχιστα κριτήρια, τα οποία προβλέπονταν από τις σχετικές οδηγίες της Ε.Ε, δηλαδή ελάχιστα ίδια κεφάλαια, ελάχιστο δείκτη φερεγγυότητας, μεγάλα χρηματοδοτικά ανοίγματα, επαρκή διοικητική, οργανωτική και λειτουργική δομή και άλλα. Η δεύτερη επιλογή, η οποία ήταν και αυτή που τελικά επικράτησε, τους έδωσε τη δυνατότητα να ενταχθούν στις διευθετήσεις σύνδεσης με τον Κ.Φ, το ρόλο του οποίου ανέλαβε η ΣΚΤ. Με την επιλογή αυτή τα ελάχιστα κριτήρια θα μπορούσαν να ικανοποιηθούν πάνω στη συγκεντρωτική βάση από τον Κ.Φ και τα συνδεδεμένα ΣΠΙ. Η σύνδεση των ΣΠΙ με τον Κεντρικό φορέα δημιούργησε μια ειδική σχέση για σκοπούς εναρμόνισης τους με το κοινοτικό κεκτημένο με επακόλουθο όλα τα συνδεδεμένα ΣΠΙ να συνεχίσουν να διατηρούν την αυτονομία τους και την ανεξαρτησία τους. Διατήρησαν την αυτονομία και την δυνατότητα να έχουν δικά τους διευθυντικά και διοικητικά όργανα (Ο περί Συνεργατικών Εταιρειών (Τροποποιητικός) Νόμος 104 (Ι), 2009).

Το ΣΚ παρά τους νέους αλλά και υφιστάμενους νόμους, κανονισμούς, ρυθμίσεις, φρόντισε να διατηρήσει όλα τα μοναδικά, ανθρωποκεντρικά του στοιχεία, τα οποία το καθιέρωσαν και το ανέδειξαν ως τη μεγαλύτερη κοινωνική και οικονομική δύναμη αλλά ταυτόχρονα και μια σπουδαία κατάκτηση του λαού και της πατρίδας μας. Τηρουμένων των αναλογιών ο ΣΠΤ της Κύπρου ήταν ο μεγαλύτερος και μάλιστα με μεγάλη κοινωνική επιρροή στην Ευρώπη και έχαιρε μεγάλης εκτίμησης και σεβασμού από τη μεγάλη Ευρωπαϊκή και Παγκόσμια Συνεργατική οικογένεια.

Η οικονομική κρίση του 2013 και η κατάρρευση του τραπεζικού συστήματος της Κύπρου (και όχι μόνο), κατάδειξε μετά από αξιολόγηση των οικονομικών δεικτών της ΣΚΤ από την εταιρεία PIMGO (εταιρεία που ασχολείται με τις πιστοληπτικές αξιολογήσεις τράπεζων), ότι παρουσίαζε έλλειμμα 8% αρνητικά κεφάλαια. Η απάντηση της κυβέρνησης ήταν άμεση, με την οικονομική ενίσχυση των κεφαλαίων της ΣΚΤ με ποσό 1.5 δισεκατομμυρίων.

Όταν η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα ζήτησε να αξιολογήσει σε τεστ αντοχής 130 συστημικές Ευρωπαϊκές Τράπεζες (2014), μέσα από μια αυστηρή διαδικασία των ισολογισμών και της ποιότητας των στοιχείων του ενεργητικού τους, το λεγόμενο stress

test ranking European banks (Πίνακας 1), ο Συνεργατισμός παρουσίαζε πλεόνασμα κεφαλαίων 331εκ. στο ακραίο σενάριο και 526εκ. στο βασικό σενάριο. Στο βασικό σενάριο τα ίδια κεφάλαια του Συνεργατισμού ήταν 14,1% με όριο το 8% και στο ακραίο σενάριο ήταν 9,3% με όριο το 5,5%. Μέχρι τότε ο Συνεργατισμός ήταν η πιο ασφαλής, αξιόπιστη και σοβαρή τραπεζική επιλογή του τόπου (EBA, 2014).

No	Bank	Country	Tier 1 Capital Ratio in adverse scenario	December 2013 Capital Shortfall (EURbn)	Capital raised 2014 (EURbn)	Net current shortfall (EURbn)	Excess capital 2014 (EURbn)	Tier Capital Ratio (Excess in adverse scenario 2014)	Tier Capital Ratio in adverse scenario (adjusted)
1	Deutsche Bank (Malta)	Malta	138.80%	0		0	0	0.00%	138.8%
2	NWB Bank	Netherlands	54%	0		0	0	0.00%	54.0%
3	Banque Centrale de Compensation (LCH Clearnet)	France	39.10%	0		0	0	0.00%	39.1%
33	RCB Bank	Cyprus	11.60%	0		0	0	0.00%	11.6%
34	Banco BPI	Portugal	11.60%	0		0	0	0.00%	11.6%
35	L-Bank	Germany	11.20%	0		0	0	0.00%	11.2%
40	Nordea Bank	Finland	10.40%	0		0	0	0.00%	10.4%
41	Banco Financiero y de	Spain	10.30%	0		0	0	0.00%	10.3%
42	UBS (Luxembourg)	Luxembourg	9.90%	0		0	0	0.00%	9.9%
46	Co-operative Central Bank	Cyprus	-8%	1.17	1.5	0	0.33	3.81%	9.3%
103	Piraeus Bank	Greece	4.40%	0.66	1	0	0.34	0.57%	6.1%
104	DZ Bank	Germany	6%	0		0	0	0.00%	6.0%
105	Bank of Cyprus	Cyprus	1.50%	0.92	1	0	0.08	0.35%	5.8%
115	National Bank of Greece	Greece	-0.40%	3.43	2.5	0.93	-0.93	-1.60%	3.9%
121	Hellenic Bank	Cyprus	-0.50%	0.28	0.1	0.18	-0.18	-3.86%	1.6%
122	Permanent tsb	Ireland	1%	0.85	0	0.85	-0.85	-4.50%	1.0%
123	Eurobank	Greece	-6.40%	4.63	2.86	1.77	-1.77	-4.55%	1.0%

Πίνακας 1: Εφαρμογή σχεδίων αναδιάρθρωσης και επιλεγμένων αποτελεσμάτων για μεμονωμένες τράπεζες (EBA, 2014)

Τα Ευρωπαϊκά αποτελέσματα μετά την κρατική ενίσχυση, έδειξαν έναν Συνεργατισμό ισχυρό, ο οποίος ήταν η μοναδική Κυπριακή Τράπεζα με μοναδικούς μετόχους αυτόχθονες κατοίκους. Ο Συνεργατισμός πέρασε με άριστα τις πιο δύσκολες και απαιτητικές εξετάσεις παρόλα τα προβλήματα που είχε, μετά την ανακεφαλαιοποίηση.

Κεφάλαιο 4

Συγχωνεύσεις/Συρρίκνωση του ΣΠΤ - Λάθη/Παραλείψεις

Οι συγχωνεύσεις εταιρειών είχαν και συνεχίζουν να έχουν πάντοτε ενδιαφέρον ανάμεσα στον επιχειρηματικό κόσμο και τις επιχειρηματικές δραστηριότητες, γιατί αποτελούν την πεμπτούσια της Στρατηγικής Διοίκησης Επιχειρήσεων. Η σύμπραξη εταιρειών με πιο δυνατούς παίκτες στην αγορά είναι από τους πιο αποτελεσματικούς τρόπους στρατηγικής ανάπτυξης μιας επιχείρησης. Αυτό δεν συνέβη στην περίπτωση του Συνεργατισμού. Στην περίπτωση του Συνεργατικού κινήματος στην Κύπρο, η διαδικασία των συγχωνεύσεων ήταν επιβαλλόμενη, κυρίως για να συνεχίσουν την λειτουργία τους ΣΠΙ, τα οποία παρουσίαζαν σημαντικά προβλήματα τόσο σε ελλείματα κεφαλαίων, όσο και σε προβλήματα εφαρμογής νέας, σύγχρονης και προβλεπόμενης εταιρικής διακυβέρνησης που να συνάδει με όλα τα ευρωπαϊκά τραπεζικά ιδρύματα. Χαρακτηριστικά να αναφέρω ότι πολλά ΣΠΙ δεν διατηρούσαν καθόλου Τμήμα Εσωτερικού Ελέγχου ή ακόμα ούτε και τις τυπικές διαδικασίες συστημάτων εταιρικής διακυβέρνησης.

4.1 Συγχωνεύσεις/Συρρίκνωση του ΣΠΤ

Μέσα στα πλαίσια της προσπάθειας της ΣΚΤ για βελτίωση των οικονομικών δεικτών αλλά και της νέας εταιρικής διακυβέρνησης που θα έπρεπε να εφαρμοστεί και να υιοθετήσουν τα συνδεδεμένα με αυτή ΣΠΙ και σε συνεννόηση με την Υπηρεσία Εποπτείας και Ανάπτυξης Συνεργατικών Εταιρειών, αποφασίστηκαν σε πρώτη φάση, συγχωνεύσεις μεταξύ ΣΠΙ τα οποία γειννιάζαν γεωγραφικά και ταυτόχρονα εξυπηρετούσαν τους αρχικούς στόχους της απόφασης που δεν ήταν άλλη από τη μείωση του αριθμού των αδειοδοτημένων ΣΠΙ, την άμεση εφαρμογή νέας εταιρικής διακυβέρνησης και τη σταδιακή βελτίωση των οικονομικών δεικτών που παρουσίαζαν, αναφερόμενοι κυρίως στα Μη Εξυπηρετούμενα Δάνεια και φυσικά την Κεφαλαιακή

Commented [EE1]: Στην περίπτωση του Συνεργατικού κινήματος στην Κύπρο, η διαδικασία των συγχωνεύσεων ήταν επιβαλλόμενη, κυρίως για να συνεχίσουν την λειτουργία τους ΣΠΙ τα οποία παρουσίαζαν σημαντικά προβλήματα τόσο σε ελλείματα κεφαλαίων, όσο και σε προβλήματα εφαρμογής νέας, σύγχρονης και προβλεπόμενης εταιρικής διακυβέρνησης που να συνάδει με όλα τα ευρωπαϊκά τραπεζικά ιδρύματα. Χαρακτηριστικά να αναφέρω ότι πολλά ΣΠΙ δεν διατηρούσαν καθόλου Τμήμα Εσωτερικού Ελέγχου ή ακόμα ούτε και τις τυπικές διαδικασίες συστημάτων εταιρικής διακυβέρνησης.

Commented [AK2R1]:

Commented [AK3R1]:

τους Επάρκεια. Κατά την πρώτη φάση των συγχωνεύσεων στα τέλη του 2008 τα ΣΠΙ μειώθηκαν από 366 σε 170 (Αρέστης, et al., 2019).

Το σχέδιο αναδιάρθρωσης και ανακεφαλαιοποίησης του Συνεργατισμού συμπεριλάμβανε σχέδιο επιπλέον συγχωνεύσεων των ΣΠΙ. Η κυβέρνηση της Κυπριακής Δημοκρατίας υπέβαλε αίτηση στην Ευρωπαϊκή Ένωση και στο ΔΝΤ το 2012 για πρόγραμμα οικονομικής στήριξης. Μέσα στα σχέδια ήταν η αναδιάρθρωση και του ΣΠΤ ώστε να συνεχίσει σε σωστές βάσεις. Τον Ιούλιο του 2013, η Κυπριακή Δημοκρατία υποβάλλει τον υπολογισμό των αναγκών για ανακεφαλαιοποίηση του Συνεργατισμού συμπεριλαμβανομένης της νέας δομής εταιρικής διακυβέρνησης που θα ίσχυε, καθώς επίσης και τις αλλαγές που θα επέρχονταν στο ιδιοκτησιακό καθεστώς του μετοχικού τους κεφαλαίου (ΥΠΟΙΚ, 2013).

Μέχρι τότε τα ΣΠΙ που είχαν παραμείνει ήταν 93. Μετά από πολλές διαβουλεύσεις με την Τρόικα, η οποία αρχικά ήταν αντίθετη με τη διατήρηση του Συνεργατικού Κινήματος στην Κύπρο με πέραν από ένα Αδειοδοτημένο Πιστωτικό Ίδρυμα από την Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου, αποδέχτηκε τη διατήρηση πέραν του ενός ΣΠΙ, με παραρτήματα ως προς τον τρόπο αναδιάρθρωσης του ΣΠΤ. Έτσι έπειτα από πολλές παρεμβάσεις της ηγεσίας του ΣΠΤ αλλά και πολιτικών δυνάμεων δημιουργήθηκαν μέσα από μια νέα σειρά συγχωνεύσεων, 18 ξεχωριστές νέες οντότητες, οι οποίες πλέον θα αποτελούσαν το ΣΚ στο νησί (ΟΙ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΑΝΑΔΙΑΡΘΡΩΣΗΣ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ ΝΟΜΟΙ ΤΟΥ 2011 ΕΩΣ 2015, 2016).

Τα ΣΠΙ βελτίωσαν την κερδοφορία τους μέσα από τις συγχωνεύσεις, τον κύκλο εργασιών τους και την κεφαλαιακή τους επάρκεια. Παράλληλα, μείωση είχαν και τα λειτουργικά έξοδα των ΣΠΙ, ενώ σημαντική βελτίωση είχε η οργανωτική και διοικητική δομή μέσω των νέων συστημάτων εσωτερικού ελέγχου.

Το 2013 στο Κυπριακό Τραπεζικό σύστημα δραστηριοποιούνταν Κυπριακές Τράπεζες, θυγατρικές και καταστήματα ξένων Τραπεζών, τα οποία εποπτεύονταν από την Κεντρική Τράπεζα Κύπρου και ΣΠΙ τα οποία εποπτεύονταν από την ΥΕΑΣΕ. Τα Τραπεζικά Καταστήματα ανέρχονταν το 2012 σε 848 και το 2013 συρρικνώθηκαν σε 680. Ενημερωτικά αναφέρεται ότι το μέγεθος των τραπεζών ήταν εννιά φορές μεγαλύτερο από το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν της Κυπριακής οικονομίας (ΕΛΛΗΝΑΣ, 2012).

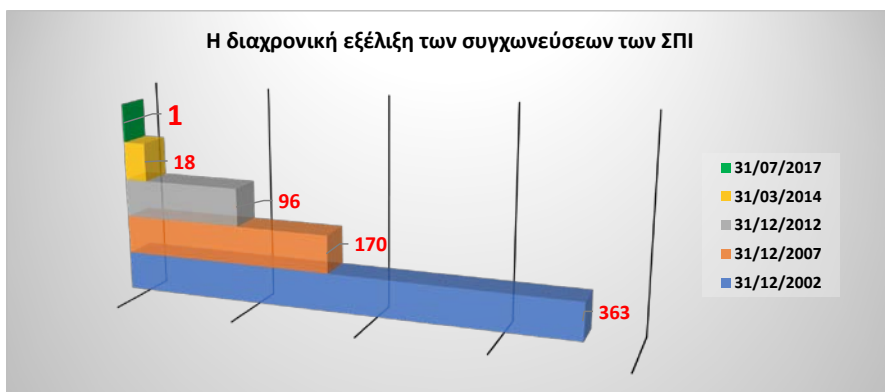
Η έκθεση των Κυπριακών Τραπεζών στα Ελληνικά κρατικά ομόλογα δημιούργησαν τεράστιο κίνδυνο εξόδου της Κύπρου από την Ευρωζώνη. Το κούρεμα των ελληνικών ομολόγων προκάλεσε τεράστιες ζημιές σχεδόν 4 δις ευρώ στις δύο κύριες Κυπριακές τράπεζες, με τη μεγαλύτερη ζημιά στη Λαϊκή Τράπεζα και μικρότερη στην Τράπεζα Κύπρου. Τα γεγονότα αυτά οδήγησαν στην ανάγκη στήριξης της Κυπριακής οικονομίας από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, αναλαμβάνοντας ταυτόχρονα την υποχρέωση να κλείσει την Λαϊκή Τράπεζα και να επιβάλει κούρεμα - διάσωση εκ των έσω με ίδια μέσα - των καταθέσεων άνω των €100,000. Λόγω αυτών των έκτακτων γεγονότων που βρέθηκε η Κυπριακή οικονομία, το τραπεζικό σύστημα επιβαλλόταν να σμικρυνθεί (ΧΑΜΠΗ, 2021).

Περί τα μέσα του 2014, το σχέδιο αναδιάρθρωσης που προέκυψε από το νέο επικαιροποιημένο μνημόνιο, προνοούσε τη κεφαλαιοποίηση των συγχωνευμένων ΣΠΙ, με σκοπό την επιτάχυνση διορισμού νέων επιτροπειών του κάθε ιδρύματος και την εφαρμογή νέων κατευθυντήριων γραμμών για την εταιρική διακυβέρνηση του κάθε ΣΠΙ. Ο κατάλογος δεσμεύσεων που συμφωνήθηκε μεταξύ του Υπουργείου Οικονομικών, της ΣΚΤ και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, αποσκοπούσε στην ενεργοποίηση σχετικής πρόνοιας που υπήρχε στον κατάλογο δεσμεύσεων, η οποία προνοούσε τη λειτουργική και νομική ενοποίηση όλων των ΣΠΙ και της ΣΚΤ ή την ετοιμασία νέου σχεδίου αναδιάρθρωσης για έγκριση από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή (EUROGROUP, 2014).

Συγκεκριμένα εάν δεν υλοποιούνταν οι δεσμεύσεις που συμφωνήθηκαν μέχρι τον Ιούνιο του 2017 και ούτε χρησιμοποιούνταν η εναλλακτική λύση για πώληση των μετοχών από την Κυπριακή Δημοκρατία, τότε η Κυπριακή Δημοκρατία δεσμεύτηκε όπως η ΣΚΤ εντός πέντε μηνών θα συγχωνευόταν με τα 18 ΣΠΙ. Αποσκοπώντας στην περαιτέρω λειτουργική ενοποίηση του ΣΠΤ και έπειτα από μια σειρά ειδικών συνελεύσεων που κάλεσε η ΣΚΤ αποφασίστηκε η συγχώνευση των 18 ΣΠΙ με την ΣΚΤ. Αποτέλεσμα αυτής της απόφασης ήταν το κλείσιμο πολλών καταστημάτων και η μετονομασία της Συνεργατικής Κεντρικής Τράπεζας Λτδ σε Συνεργατική Κυπριακή Τράπεζα Λτδ (EUROGROUP, 2014).

Είναι αυτονόητο μέσα από όλες τις πληροφορίες, που αντλούμε ότι εάν το 2013 ο Συνεργατικός Πιστωτικός Τομέας προχωρούσε στη δημιουργία μόνο μιας Τράπεζας, θα είχε κερδηθεί χρόνος ώστε να αφοσιωθεί ο ΣΠΤ στην ανάπτυξη του επιχειρηματικού

μοντέλου, σε μείωση του λειτουργικού κόστους και στην αποτελεσματικότερη διαχείριση των μη εξυπηρετούμενων δανείων.

Γράφημα 1 : Συγχωνεύσεις ΣΠΙ Γραφικά (Κουννή, 2021)

4.2 Τα Αίτια Του Προβλήματος Στον ΣΠΤ - Λάθη Και Παραλήψεις

Το μεγάλο και χρονίζον θέμα - πρόβλημα στον ΣΠΤ την περίοδο πριν το 2013 ήταν η κακή διαχείριση του δανειακού χαρτοφυλακίου των ΣΠΙ. Υπήρχε μεγάλη αδυναμία στην έγκαιρη είσπραξη των οφειλών από τους δανειολήπτες, δεδομένης και της απουσίας σχετικής νομοθεσίας που να ρυθμίζει τα θέματα εκποιήσεων. Το πρόβλημα αυτό μετρούσε πολλά χρόνια πίσω, από την ανεξαρτησία της Κύπρου το 1960. Με την πάροδο των χρόνων εκτός από την διατήρηση του προβλήματος αυτού, σημειώνεται και επιδείνωση. Ο ΣΠΤ έφτασε στα πρόθυρα της κατάρρευσης το 2013 λόγω της μη αποπληρωμής των δανειακών υποχρεώσεων των δανειοληπτών με αποτέλεσμα τις αυξημένες κεφαλαιακές ανάγκες και την ενίσχυση από το κράτος. Σίγουρα η οικονομική κρίση, η οποία επηρέασε την Κύπρο προς το τέλος της πρώτης δεκαετίας του 2000 και συνεχίστηκε και αρχές της επόμενης, είχε επίδραση στην ικανότητα των δανειοληπτών να πληρώσουν τις οφειλές τους. Δεν μπορούμε να πούμε ότι αυτό ήταν η αιτία του προβλήματος, γιατί αυτό προϋπήρχε για πολλές δεκαετίες. Πολλοί δε ήταν αυτοί που εκμεταλλεύτηκαν την κρίση για να δικαιολογήσουν την υπάρχουσα αδυναμία ή απροθυμία τους για να πληρώσουν τις οφειλές τους.

Οι παράγοντες που συνέβαλαν στην δημιουργία του προβλήματος αυτού καθώς τα λάθη και οι παραλείψεις αναλύονται πιο κάτω:

4.2.1 Φτωχή Εταιρική Διακυβέρνηση

Η ανεξαρτησία και ο υψηλός βαθμός αυτονομίας των ΣΠΙ, που προέβλεπε το ρυθμιστικό πλαίσιο για τη λειτουργία του ΣΠΤ, όπως διαμορφώθηκε μετά το 1985, συνιστούσε ξεχωριστές νομικές οντότητες. Ο τρόπος εκλογής των μελών των επιτροπειών των ΣΠΙ (ένα μέλος, μια ψήφος) δεν διασφάλιζε την ποιοτική επάρκεια των μελών για υγιές διαχείριση των ιδρυμάτων (Ο περί Συνεργατικών Εταιρειών Νόμος 22, 1985). Η εκλογή των μελών επίσης, συνήθως γινόταν με κομματικά κριτήρια και όχι βάση ικανοτήτων και καταλληλόλητάς των. Υπήρχε μια υποτυπώδες αξιολόγηση των ικανοτήτων των μελών από εξωτερικό φορέα, που δεν ήταν εναρμονισμένη από τη διοικητική δομή των ΣΠΙ. Η αδυναμία αυτή μεταφερόταν και στη σύνθεση της εκτελεστικής διεύθυνσης των ΣΠΙ, αφού διορίζονταν από τις επιτροπείες και πάλι με κομματικά κριτήρια.

Η επιτροπεία σε κάθε ΣΠΙ καθόριζε το ανώτατο όριο ως προς το ποσό των συνολικών πιστωτικών διευκολύνσεων που μπορούσε να εγκρίνει για κάθε πελάτη μέλος, νοουμένου πάντοτε ότι είχε την σχετική έγκριση του Εφόρου ΥΕΑΣΕ. Το ύψος του ορίου εξαρτάτο από το μέγεθος του ΣΠΙ και των χρηματικών κεφαλαίων που διαχειριζόταν. Οι επιτροπείες των ΣΠΙ είχαν ευρείες αρμοδιότητες και εξουσίες πέραν από την έγκριση πιστωτικών διευκολύνσεων, οι οποίες κάλυπταν όλες τις πτυχές λειτουργίας πιστωτικού ιδρύματος. Χαρακτηριστικά οι προσλήψεις προσωπικού, η έγκριση άλλων λειτουργικών δαπανών, οι πάγιες επενδύσεις όπως για παράδειγμα σε κτιριακούς χώρους όπου στεγάζονταν τα ΣΠΙ, ήταν από τις πιο σημαντικές δαπάνες που αποκλειστικά χειρίζονταν τα μέλη των επιτροπειών.

Οι πολιτικές που υιοθετούνταν και εφαρμόζονταν σε κάθε ΣΠΙ δεν διασφάλιζαν την αποτελεσματική διαχείριση των κινδύνων, που αποτελούσε την κύρια προϋπόθεση για την υγιή και κερδοφόρα ανάπτυξη ενός Πιστωτικού Ιδρύματος. Οι πολιτικές αυτές ήταν ανεπαρκείς ώστε να διασφαλίζουν την πρόληψη ανάληψης υψηλών κινδύνων. Οι αδυναμίες αυτές χειροτέρευαν καθώς απουσίαζε ένας ενιαίος φορέας, σε ανώτερο επίπεδο από τα ΣΠΙ, ο οποίος θα διαμόρφωνε δεσμευτικές κατευθυντήριες γραμμές με σκοπό την υιοθέτηση ομοιόμορφων πολιτικών για τα ΣΠΙ, ειδικά για τις

δανειοδοτήσεις. Η φτωχή οργάνωση των ΣΠΙ όσον αφορούσε το θέμα εσωτερικών ελέγχων, καθώς και η αναποτελεσματική εποπτεία από το ανώτερο εποπτικό όργανο, που δεν ήταν άλλο από την Υπηρεσία Εποπτείας και Ανάπτυξης Συνεργατικών Εταιρειών, διεύρυναν τις αδυναμίες αυτές (Αρέστης, et al., 2019).

4.2.2 Κακές Τραπεζικές Πρακτικές

Σύμφωνα με ελέγχους που διενήργησε η ΥΕΑΣΕ, πριν το 2013 καθώς και η Κεντρική Τράπεζα όταν ανέλαβε την εποπτεία των ΣΠΙ το 2013, διαφαίνεται ότι οι διαδικασίες δανειοδότησης από τα ΣΠΙ, χαρακτηρίζονταν από κακές τραπεζικές πρακτικές.

Σύμφωνα με το πόρισμα της ερευνητικής επιτροπής για τον Συνεργατισμό, επισημαίνεται ότι λόγω των πολλών και σημαντικών κρουσμάτων, ατασθαλιών και παρατυπιών που παρουσιάστηκαν σε ΣΠΙ πριν το 2001 αλλά και της μη συμμόρφωσης προς τις πρόνοιες της περί Συνεργατικών Εταιρειών Νομοθεσίας και των ειδικών Κανονισμών των Συνεργατικών Εταιρειών, ο τότε υπουργός εμπορίου σε επιστολή του προς τον τότε Έφορο κ. Χλωρακιώτη, ζητούσε όπως καταβληθεί κάθε δυνατή προσπάθεια για αποτελεσματικότερη προληπτική εποπτεία και αυστηρότερη και σχολαστική καθοδήγηση των ΣΕ.

Στα πιο πάνω πλαίσια, στάλθηκαν εγκύκλιοι από τον Έφορο, προς όλες τις Πιστωτικές Εταιρείες, όπου επισημαίνονταν οι τεράστιες ευθύνες των αξιωματούχων και του προσωπικού κάθε ΣΠΙ για σωστή διαχείριση των υποθέσεων των ιδρυμάτων με βάση τον Νόμο, τους θεσμούς και τους ειδικούς κανονισμούς. Ο Έφορος επίσης επέσυρε την προσοχή για τη δανειοδοτική πολιτική και την αποπληρωμή των δανείων. Ζήτησε οποιοδήποτε δάνειο να παραχωρείται εντός ορίου δανεισμού όπως αυτό καθοριζόταν από τους Ειδικούς Κανονισμούς εκάστης Εταιρείας.

Απαραίτητη προϋπόθεση για χορήγηση κάθε δανείου, ήταν η δυνατότητα του οφειλέτη για αποπληρωμή και η ικανοποιητική εξασφάλιση του δανείου. Τους επισήμανε την αναγκαιότητα ενός συστήματος παρακολούθησης αποπληρωμής των δανείων καθώς και τη λήψη όλων των αναγκαίων μέτρων για διευθέτηση των καθυστερήσεων. Επίσης ζήτησε από τα ΣΠΙ, την παραπομπή σε διαιτησία των χρεωστών που καθυστερούσαν αδικαιολόγητα και δεν ανταποκρίνονταν στις υποχρεώσεις τους για αποπληρωμή των δανείων τους.

Με βάση τις τότε ισχύουσες ρυθμίσεις και οδηγίες, διαφαινόταν ότι το φαινόμενο των κακών τραπεζικών πρακτικών, εμφάνιζε τις σοβαρές αδυναμίες στην Εταιρική διακυβέρνηση και στελέχωση των ΣΠΙ. Οι κύριες κακές πρακτικές που διαφάνηκαν ήταν: οι πιστωτικές διευκολύνσεις εγκρίνονταν κατά πλειοψηφία με κριτήριο την εξασφάλιση, η αξιολόγηση της δυνατότητας αποπληρωμής ήταν ανεπαρκής ή και ανύπαρκτη.

Αυτό διαφάνηκε από τα ελλιπή στοιχεία που υπήρχαν στα ΣΠΙ για τα εισοδήματα ή πρόσφατες οικονομικές καταστάσεις των δανειοληπτών. Συνήθως τα στοιχεία που υπήρχαν δεν ήταν αρκετά για να δικαιολογήσουν το ύψος των πιστωτικών διευκολύνσεων που εγκρίνονταν. Αρκετές ήταν οι περιπτώσεις αιτημάτων πιστωτικών διευκολύνσεων, όπου οι εμπράγματα εξασφαλίσεις ήταν ανεπαρκείς και το υπόλοιπο ποσό καλυπτόταν από προσωπικές εγγυήσεις, κάποιες φορές μάλιστα χωρίς ουσιαστική αξία. Μεγάλο ποσοστό δανείων, δεν είχε προκαθορισμένη δόση αποπληρωμής αλλά εφάπαξ ποσό στην λήξη του δανείου. Την ίδια πρακτική ακολουθούσαν και σε περιπτώσεις μη εξυπηρετούμενων δανείων που υποβάλλονταν σε αναδιάρθρωση.

Σκοπός της πρακτικής αυτής ήταν η συγκάλυψη της αδυναμίας δανειοληπτών, να εξυπηρετήσουν τις υποχρεώσεις τους κατά την περίοδο του δανείου. Πολύ συχνά για δάνεια μη εξυπηρετούμενα που τύγχαναν αναδιάρθρωσης καθορίζονταν μακράς διάρκειας περίοδος χάριτος κατά την οποία δεν προβλεπόταν η καταβολή ούτε καν των τόκων. Αρκετές περιπτώσεις αναδιρθρώσεων δανείων, εγκρίνονταν αυξημένες πιστωτικές διευκολύνσεις, πέραν του υφιστάμενου ποσού, για να χρησιμοποιούνταν ως δόσεις για τα αναδιρθρωμένα δάνεια και να παρουσιάζονται ως εξυπηρετούμενα.

Παρατηρήθηκε επίσης ότι κατά παράβαση της πιστωτικής πολιτικής της ΣΚΤ, για συγκεκριμένα δάνεια έγιναν επανειλημμένα αναδιρθρώσεις, πέραν από 3 φορές. Κάποια ΣΠΙ ενέκριναν υπερβολικά μεγάλα ποσά ως όρια τρεχόμενων λογαριασμών για επενδυτικούς και επαγγελματικούς σκοπούς. Μια κάκιστη επίσης πρακτική ήταν η παραχώρηση καταναλωτικών δανείων με περίοδο αποπληρωμής πάνω από 20 χρόνια. Σύνηθες ήταν το φαινόμενο κάποια ΣΠΙ να εγκρίνουν τεράστια ποσά δανείων σε αθλητικά ή άλλα σωματεία. Αρκετά συχνά μέλη από τις επιτροπείες ή και ο γραμματέας και συνδεδεμένα με αυτούς πρόσωπα, εξασφάλιζαν υψηλές πιστωτικές διευκολύνσεις. Το φαινόμενο να υπάρχει διαπλοκή μεταξύ των στελεχών των ΣΠΙ και

εξωτερικών εκτιμητών ακινήτων δεν ήταν καθόλου σπάνιο, όπου κατέληγαν σε εξωπραγματικές εκτιμήσεις. Με την τακτική αυτή απέβλεπαν σε διόγκωση της αξίας του ακινήτου με σκοπό να διευκολυνθεί η χορήγηση αυξημένων δανείων.

Σε πολλά ΣΠΙ, η επανεκτίμηση στις αξίες ενυπόθηκων ακινήτων δεν γινόταν με την συχνότητα που απαιτείτο ως η σχετική οδηγία της Εποπτικής Αρχής. Μερικά επίσης ΣΠΙ, αντί να χρησιμοποιούν εξωτερικούς εκτιμητές ακινήτων, προέβαιναν σε δικές τους εσωτερικές εκτιμήσεις. Το πληροφοριακό σύστημα αλλά και το σύστημα αρχειοθέτησης παρουσίαζαν σοβαρές ελλείψεις αφού δεν επέτρεπαν την συνολική αξιολόγηση υποχρεώσεων ενός πελάτη μαζί με συνδεδεμένα πρόσωπα.

Ως αποτέλεσμα της ελλιπούς πληροφόρησης, οι αποφάσεις για αναδιαρθρώσεις δανείων κυρίως, ήταν προβληματικές. Τα συστήματα πληροφοριών των ΣΠΙ δεν ήταν συνδεδεμένα μεταξύ τους, με αποτέλεσμα αρκετά άτομα εκμεταλλευόμενα το κενό πληροφόρησης σύναπταν δάνεια από δύο ή και περισσότερα ΣΠΙ χωρίς το εν λόγω ΣΠΙ να γνωρίζει το συνολικό άνοιγμα προς τα άτομα αυτά.

Οι προαναφερθείσες κακές τραπεζικές πρακτικές συντηρούνταν για δεκαετίες, γιατί διευκόλυναν τις διοικήσεις των ΣΠΙ να παρουσιάζουν μίαν εικόνα για το χαρτοφυλάκιο τους πολύ καλύτερη από την πραγματική, κρύβοντας το μεγάλο ποσοστό των μη βιώσιμων πιστωτικών διευκολύνσεων που διαχρονικά εγκρίνονταν σχεδόν από όλα τα ΣΠΙ. Οι κακές τραπεζικές πρακτικές συντηρούνταν και από τις χαλαρές ρυθμίσεις από τις εποπτικές αρχές σε σχέση με την ταξινόμηση των μη εξυπηρετούμενων χορηγήσεων.

Η κατάχρηση εξουσίας και οι παρατυπίες, ήταν κάτι που διαπιστώθηκε να συμβαίνει σε σωρεία περιπτώσεων (Αρέστης, et al., 2019). Σοβαρή υπέρβαση εξουσίας και συστηματική παραβίαση εσωτερικών κανονισμών των ΣΠΙ, διαπιστώθηκε με ευρήματα που περιέχονται στις εκθέσεις των αρμοδίων εποπτικών αρχών κατά την περίοδο 2005 μέχρι 2015. Τα ευρήματα αυτά αφορούν ενέργειες κατ' επανάληψη και όχι μεμονωμένα περιστατικά. Κάποια από αυτά τα ευρήματα αναφέρονται με συνομία: σε πολλά ΣΠΙ, οι γραμματείς (Διευθυντές) καθώς και άλλα μέλη από την επιτροπεία, εκμεταλλεύονταν τη θέση τους και εξασφάλιζαν μεγάλες χρηματοδοτήσεις πολλών εκατομμυρίων. Επίσης εξασφάλιζαν μεγάλες υπερβάσεις στους τρεχούμενους ή απέφευγαν να καταβάλουν δόσεις των δανείων τους.

Οι εκκρεμότητες αυτές παρέμεναν για μεγάλο χρονικό διάστημα ατακτοποιήτες μέχρι να τακτοποιηθούν με τρόπο που δεν είθισται, σύμφωνα με τις καλές τραπεζικές πρακτικές. Κάποιες άλλες πάλι περιπτώσεις υπάλληλοι των ΣΠΙ ή μέλη της διοίκησης, εξασφάλιζαν δάνεια με προνομιακούς όρους, χαμηλά επιτόκια. Καταγράφηκαν περιπτώσεις όπου γραμματείς έδιδαν οδηγίες χωρίς έγκριση από την επιτροπεία για εξάλειψη υποθηκών ή αποδεσμεύσεις χρημάτων που κάλυπταν δάνεια, όπου οι οφειλέτες ή οι εγγυητές ήταν συγγενείς τους. Γραμματείς επίσης έδιναν οδηγίες προς εξωτερικούς εκτιμητές να προβούν σε διογκωμένες εκτιμήσεις ώστε η αξία να καλύπτει τα δάνεια προς αυτούς και τις οικογένειες τους. Άξιο αναφοράς είναι το γεγονός ότι ακυρώθηκαν υποθήκες που εξασφάλιζαν χορηγήσεις σε νομικά πρόσωπα, χωρίς την έγκριση του Εφόρου, δίνονταν εγκρίσεις χορηγήσεων χωρίς να υπάρχουν καν οι αιτήσεις.

Είναι γεγονός ότι οι γραμματείς κάποιων ΣΠΙ είχαν κομματική απόχρωση, όπως και τα μέλη των συμβουλίων των ΣΠΙ. Δεν δινόταν έμφαση στα κριτήρια διορισμού, όπως η ικανότητα, η ακαδημαϊκή μόρφωση, οι γνώσεις και οι εμπειρίες στο χρηματοοικονομικό τομέα.

Λάθη και παραλείψεις στον ΣΠΤ έγιναν επιπρόσθετα από διάφορους φορείς όπως είναι η εποπτεία, που αν εφαρμοζόταν η προβλεπόμενη από τον νόμο εποπτεία, ίσως να μην έφτανε η κατάσταση στην καταστροφή.

Ο υπουργός εμπορίου και ο έφορος ΥΕΑΣΕ είχαν καταλυτικές εξουσίες για έλεγχο και εποπτεία του ΣΠΤ. Από τα γεγονότα που είδαν το φως της δημοσιότητας φαίνεται ότι απέτυχαν να ασκήσουν αποτελεσματική και κατασταλτική εποπτεία. Δεν εξηγούνται διαφορετικά οι μεγάλοι αριθμοί παρατυπιών, ατασθαλιών και καταχρήσεων που αφορούσαν πάρα πολλά ΣΠΙ.

Επισημαίνεται επίσης ότι ο διορισμός του Εφόρου από το 2003 και έπειτα γινόταν από το Υπουργικό Συμβούλιο. Σύμφωνα με την μαρτυρία δύο Υπουργών Εμπορίου που καταθέσαν ενώπιον της διερευνητικής επιτροπής, η κατάθεση της έκθεσης ήταν τυπική και δεν υπήρχε καμία συζήτηση και επομένως κανένας έλεγχος επί του διοριζόμενου Εφόρου. Ούτε και στα πρακτικά της βουλής εντοπίστηκε οποιαδήποτε συζήτηση πάνω στο θέμα αυτό (Αρέστης, et al., 2019).

4.2.3 Αυστηριοποίηση Εποπτικού Πλαισίου

Κατά το δεύτερο σχέδιο αναδιάρθρωσης τον Δεκέμβριο του 2015, επιβλήθηκε αύξηση προβλέψεων στο παραδοσιακό χαρτοφυλάκιο δανείων ύψους σχεδόν 500 εκ, που οδήγησαν σε ανάγκη ανακεφαλαιοποίησης ύψους 175εκ, που προέκυψαν από υιοθέτηση χρόνου ρευστοποίησης εξασφαλίσεων από 5 σε 7 έτη και μεγαλύτερης μείωσης στις προσδοκώμενες τιμές καταναγκαστικής πώλησης από 10% σε 25%. Καταγράφηκαν επίσης ελλείψεις σε καλύψεις ασφαλειών επί δανείων και μη επικαιροποιημένες εκτιμήσεις ακινήτων. Η αύξηση προβλέψεων από το 2014 στο 2015, ήταν της τάξης των 500 εκ, σημαντικό μέρος των οποίων απορροφήθηκε από το κεφαλαιακό πλεόνασμα της ΣΚΤ. Στην απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (18-12-2015), καταδεικνύεται η ανάγκη για αύξηση προβλέψεων της τάξης των 470εκ. και η ανάγκη για αύξηση των κεφαλαίων της Τράπεζας κατά 175εκ. Η πίεση από τους επόπτες για αύξηση των προβλέψεων γινόταν πιο έντονη και από τον Πίνακα 2 διαφαίνεται και η αλλαγή στον τρόπο υπολογισμού των προβλέψεων των ΜΕΧ. Το νέο εποπτικό πλαίσιο που εφάρμοξε ο Ευρωπαϊκός Ενιαίος Μηχανισμός, υποδείκνυε την ανάγκη αύξησης κεφαλαίων στην ΣΚΤ (ΥΠΟΙΚ, 2015).

Οι τελευταίες υποθέσεις που επιβλήθηκαν από τον Επιτόπιο Έλεγχο, τον Μάρτιο του 2018, απαιτήσαν την αύξηση των προβλέψεων, ποσό που η Τράπεζα αδυνατούσε να απορροφήσει και χρειαζόταν στήριξη με αύξηση κεφαλαίων. Χαρακτηριστικά τα όσα επισημαίνονται μέσα από το πόρισμα της Ερευνητικής Επιτροπής και τα οποία παρουσιάζονται στο πιο κάτω πίνακα. Μέσα από την συγκεκριμένη ανάλυση, διαφαίνεται χαρακτηριστικά η αύξηση με γεωμετρική πρόοδο των προβλέψεων για επισφαλή χρέη και κατά συνέπεια οι αυξανόμενες ανάγκες για κεφάλαια.

	Dec-13	Dec-14	Dec-15	Dec-16	Sep-17	Assumptions OSI September 2017
Provisions incl. accounting write-offs (€ mil.)	2,585	2,945	3,485	3,836	4,059	4,861
Coverage (%)	19.4%	22.7%	27.2%	30.3%	32.5%	38.9%
NPEs Coverage (%)	42.7%	40.0%	45.9%	47.7%	51.7%	60.8%

Πίνακας 2 : Προβλέψεις Χαρτοφυλακίου (Αρέστης, et al., 2019)

Ανάλυση του Πίνακα 2 - Προβλέψεις Χαρτοφυλακίου:

Coverage (%): δείχνει το ποσοστό των συνολικών χορηγήσεων του οργανισμού που καλύπτονται με πρόνοιες κατά το τέλος του έτους.

NPEs Coverage (%): δείχνει το ποσοστό των συνολικών MEX του οργανισμού που καλύπτονται με πρόνοιες κατά το τέλος του έτους.

Συμπεράσματα από Πίνακα 2:

Total Loans (€'mln)	13,325	12,974	12,813	12,660	12,489
Total NPEs (€'mln)	6,054	7,363	7,593	8,042	7,851
NPEs / Total Loans	45.43%	56.75%	59.26%	63.52%	62.86%

Συμπερασματικά μπορούμε να βρούμε τον αριθμό των δανείων καθώς επίσης και των MEX. Από τους απόλυτους αριθμούς φαίνεται ότι παρόλο που οι προβλέψεις αυξάνονταν κάθε χρόνο, από την άλλη αυξάνονταν και οι MEX από το 2013 μέχρι το 2016 και συνεπώς δεν βελτιωνόταν δραματικά ο δείκτης. Ενώ σε απόλυτους αριθμούς οι προβλέψεις αυξήθηκαν κατά 57% (από 2,585εκ σε 4,059εκ από το 2013 στο 2017), ο δείκτης κάλυψης των MEX αυξήθηκε μόνο από 42,7% στο 51,7% (δηλαδή ποσοστιαία μόνο 9%) ενώ η ΕΚΤ απαιτούσε αύξηση στο 60,8% δηλαδή κατά 18%.

Κεφάλαιο 5

Συμφωνία Εξαγοράς ΣΚΤ από την Ελληνική Τράπεζα και Εναπομένονσα Οντότητα

Μετά τη συμφωνία κρατικοποίησης του Συνεργατισμού, υπήρχε μια σημαντική δέσμευση της Κυπριακής Δημοκρατίας και της ΣΚΤ που προνοούσε ότι έπρεπε να παύσει να υπάρχει εντός του τραπεζικού συστήματος της Κύπρου, μια κρατικά ελεγχόμενη τράπεζα. Η δέσμευση αυτή έλεγε ότι μέχρι το 2020 δεν θα έπρεπε να είναι ιδιοκτήτης της ΣΚΤ πέραν του 25% των μετοχών (ΕΛΕΚΤΙΚΗ, 2017).

Η διατήρηση των ψηλών επιπέδων των ΜΕΧ, δεν μπορούσε να προσελκύσει επενδυτές και η μόνη επιλογή ανακεφαλαιοποίησης ήταν αυτή των ιδίων κεφαλαίων, δηλαδή το κούρεμα καταθέσεων. Οι προειδοποιήσεις των εποπτών της ΚΤΚ και ιδιαίτερα της ΕΚΤ, ήταν όλο και πιο έντονες ειδικά στο θέμα των ΜΕΧ αλλά και στα ελλείμματα εταιρικής διακυβέρνησης.

Τα αποτελέσματα της κατάστασης αυτής έπρεπε να αντιμετωπιστούν τάχιστα και το σενάριο πώλησης μετοχών ή περιουσιακών στοιχείων και υποχρεώσεων της ΣΚΤ είχε γίνει πλέον καθημερινό θέμα σε όλες τις συζητήσεις της ΚΤΚ αλλά και των υπόλοιπων φορέων που είχαν άμεση εμπλοκή. Κατά τα μέσα Φεβρουαρίου του 2018, ο Διοικητής της ΚΤΚ ενημέρωσε τον Υπουργό Οικονομικών, όσο και τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας για τη σοβαρότητα της κατάστασης και τους καλούσε για επίσπευση λήψης εναλλακτικών μέτρων, για αποφυγή δυσάρεστων εξελίξεων. Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας στις 14/03/2018 σε σύσκεψη στο προεδρικό μέγαρο, αποφάσισε όπως προχωρήσει η πρόταση για πώληση σε αγοραστές, ίσης αξίας στοιχείων του ενεργητικού και παθητικού της ΣΚΤ με παράλληλη δημιουργία Εταιρείας Διαχείρισης Στοιχείων Ενεργητικού (Αρέστης, et al., 2019).

Η διαδικασία υλοποίησης της πιο πάνω απόφασης για πώληση, άρχισε στις 19/03/2018 μέσω της Citygroup Global Markets Ltd (Citi), την οποία διόρισε ως χρηματοοικονομικό της σύμβουλο η ΣΚΤ, με υποβολή στις 14/05/2018 δεσμευτικών προσφορών από την Ελληνική Τράπεζα και από το Apollo Fund. Λίγο αργότερα το τελευταίο αποχώρησε αφήνοντας την Ελληνική Τράπεζα ως μόνο υποψήφιο αγοραστή. Μετά από διαπραγματεύσεις που έγιναν υπέβαλε στις 14/06/2018 τελική δεσμευτική προσφορά.

Οι βασικές πρόνοιες της πρότασης αυτής ήταν:

- Η μεταφορά και ανάληψη υποχρέωσης διαχείρισης καταθέσεων ύψους €9,666 δις
- Απόκτηση χορηγήσεων συνολικού ύψους €4,593 δις, εκ των οποίων ΜΕΔ ακαθάριστης λογιστικής αξίας €515 εκ (με αγοραία αξία €305 εκ)
- Απόκτηση χαρτοφυλακίου κυβερνητικών ομολόγων ύψους €4,082 δις
- Απόκτηση μετρητών ύψους €1,607 δις
- Απόκτηση άλλων περιουσιακών στοιχείων ύψους €25 εκ. και άλλων υποχρεώσεων ύψους €66 εκ
- Ανάληψη υποχρέωσης εργοδότησης 1100 υπαλλήλων της ΣΚΤ και λειτουργίας 72 υποκαταστημάτων μέσω ενοικίασης και με δικαίωμα απόκτησης τους εντός δώδεκα μηνών.

Στην πρόταση της Ελληνικής Τράπεζας περιλαμβανόταν επίσης η δημιουργία από την ΣΚΤ, ενός Σχεδίου Εγγύησης Δανείων, στο οποίο θα συμμετείχε η Κυπριακή Δημοκρατία ως εγγυητής του. Το συγκεκριμένο σχέδιο θα κάλυπτε τις αναμενόμενες ζημιές σε καθορισμένο χαρτοφυλάκιο.

Σύμφωνα με την πιο πάνω πρόταση της Ελληνικής Τράπεζας, εξαιρούνταν περιουσιακά στοιχεία της ΣΚΤ, ακαθάριστης λογιστικής αξίας €8,337 δις. Η εναπομένουσα αυτή οντότητα θα άνηκε στο κράτος και θα αποτελούσε τη μετεξέλιξη της ΣΚΤ. Σύμφωνα με δεσμεύσεις που επιβλήθηκαν από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η εναπομένουσα οντότητα θα έπαιε να παρέχει πλήρεις τραπεζικές εργασίες και θα περιορίζονταν οι δραστηριότητες της στη διαχείριση των περιουσιακών στοιχείων που θα είχε στην κατοχή της. Τα έσοδα της εναπομένουσας οντότητας θα αποτελούσαν

από αποπληρωμές δανείων και από τη διαχείριση και πώληση ακινήτων και άλλων περιουσιακών στοιχείων.

Η Ελληνική Τράπεζα συμφώνησε να καταβάλει στη ΣΚΤ ποσό €74 εκ σε μετρητά ως αντίτιμο για την καθαρή αξία περιουσιακών στοιχείων της παραμέτρου απόκτησης που είναι €274 εκ. (Αρέστης, et al., 2019).

Είναι γεγονός από όλες τις αναφορές που εντοπίστηκαν ότι η πώληση έγινε κάτω από συνθήκες έκτακτης ανάγκης και με πολύ στενό χρονοδιάγραμμα για τους λόγους που εξηγήθηκαν πιο πάνω. Έτσι δεν υπήρχε περιθώριο να ζητηθεί οποιαδήποτε υπεραξία από την Ελληνική Τράπεζα μιας και τα στοιχεία που θα αποκτούσε ήταν τα καλά και υγιή στοιχεία του ισολογισμού της ΣΚΤ.

5.1 Ο Ρόλος του Επόπτη στην Όλη Διαδικασία

Σύμφωνα με τον περί Συνεργατικών Εταιρειών, Νόμο του 2013 (Ο περί Συνεργατικών Εταιρειών (Τροποποιητικός) (Αρ.4) Νόμος 170(Ι), 2013) και τον περί Εργασιών Πιστωτικών Ιδρυμάτων, νόμο του 2013 (Ο περί Συνεργατικών Εταιρειών (Τροποποιητικός) (Αρ.3) Νόμος 88(Ι), 2013), η αρμοδιότητα αδειοδότησης, ρύθμισης και εποπτείας των ΣΠΙ, μεταφέρθηκε από την ΥΕΑΣΕ στην ΚΤΚ. Η ΚΤΚ ήταν αρμόδια για την εποπτεία της ΣΚΤ και των συνδεδεμένων με αυτήν ΣΠΙ από τον Σεπτέμβριο 2013 μέχρι τον Οκτώβριο 2014. Με τη δημιουργία του Ενιαίου Εποπτικού Μηχανισμού (ΕΕΜ), στην Ευρωπαϊκή Ένωση, την εποπτεία της ΣΚΤ και των Συνδεδεμένων με αυτήν ΣΠΙ, ανέλαβε από τις 04/01/2014 η ΕΚΤ (ΕΡ&ΕCΒ, 2013).

Η ΚΤΚ ασκούσε από τότε και μετά την μακροπροληπτική επίβλεψη του χρηματοοικονομικού συστήματος. Η ΚΤΚ υπόβαλλε εισηγήσεις, έκφραζε προβληματισμούς και είχε παράλληλα και την εποπτική εξουσία να απομακρύνει, οποτεδήποτε, μέλη της Επιτροπείας ή της εκτελεστικής Διεύθυνσης δεν ικανοποιούσαν τις απαιτήσεις που προβλέπονταν.

Στη χρονική περίοδο μεταξύ Ιουνίου 2017 και 31 Αυγούστου 2018, όπου ολοκληρώθηκε η πώληση και εξαγορά του Συνεργατισμού από την Ελληνική Τράπεζα, ο ρόλος των εποπτικών αρχών ήταν μηδαμινός. Εμπλοκή στην όλη διαδικασία είχαν ο

Έφορος Υπηρεσίας Εποπτείας και Ανάπτυξης Συνεργατικών Εταιρειών, η Διοικήτης της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου και σίγουρα η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, ο Ευρωπαϊκός Εποπτικός Μηχανισμός και η Ευρωπαϊκή Αρχή Ανταγωνισμού, της οποίας η έγκριση ήταν επιβεβλημένη για την ολοκλήρωση της εξαγοράς.

Μέσα από τις προσωπικές συνεντεύξεις που παρουσιάζονται στο Παράρτημα Α, μέσα από την εμπειρία των ανθρώπων που έζησαν τα γεγονότα από πρώτο χέρι και μέσα από το πόρισμα της Ερευνητικής Επιτροπής, διαπιστώνεται ότι για την κατάρρευση του Συνεργατισμού, δεν υπάρχει πουθενά αναφορά για το πόσο ουσιαστικός ήταν ο ρόλος ή οι αναφορές και επεμβάσεις των πιο πάνω εποπτικών αρχών.

Οι παρεμβάσεις των εποπτικών αρχών εκ των πραγμάτων ήταν να καθορίζουν τι ήθελαν να γίνει βάση της συμφωνίας ανακεφαλαιοποίησης του ΣΚ και στην παροχή εγκρίσεων στα διαδικαστικά θέματα που αφορούσαν την εξαγορά από την Ελληνική Τράπεζα.

Ειδικότερα σε ότι αφορά τη δράση του Εφόρου Υπηρεσίας και Ανάπτυξης Συνεργατικών Εταιρειών, δεν ήταν ποτέ εμφανής και ούτε υπήρξαν ποτέ προτάσεις ή εισηγήσεις για αποφυγή των γεγονότων όπως αυτά προδιαγράφονταν.

5.2 ΚΕΔΙΠΕΣ - ΣΕΔΙΠΕΣ και η Σχέση με την Altamira

Η εναπομένουσα οντότητα παρέμεινε στο κράτος και ήταν η μετεξέλιξη της ΣΚΤ με περιουσιακά στοιχεία ακαθάριστης λογιστικής αξίας ύψους €8,337 δις. Στην συνέχεια μετονομάστηκε σε Συνεργατική Εταιρεία Διαχείρισης Περιουσιακών Στοιχείων Λτδ (ΣΕΔΙΠΕΣ), όπου λίγο αργότερα τα περιουσιακά στοιχεία της μεταφέρθηκαν στην θυγατρική της ΣΕΔΙΠΕΣ, εταιρεία με την ονομασία Κυπριακή Εταιρεία Διαχείρισης Περιουσιακών Στοιχείων Λτδ (ΚΕΔΙΠΕΣ), της οποίας παραχωρήθηκε άδεια από την ΚΤΚ για εξαγορά πιστώσεων (ΚΕΔΙΠΕΣ, 19 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 2018).

Σκοπός της δημιουργίας της ΚΕΔΙΠΕΣ ήταν να χειριστεί όλο το εναπομείναν προβληματικό χαρτοφυλάκιο της πρώην πλέον ΣΚΤ, αφού το υγιές κομμάτι είχε μεταφερθεί στην Ελληνική Τράπεζα. Στόχος ήταν και παράμενε, η Κυβέρνηση και κατά συνέπεια οι απλοί πολίτες αυτού του τόπου να ανακτήσουν μέρος των χρημάτων που

είχαν καταβάλει για τη δήθεν ανακεφαλαιοποίηση του Συνεργατισμού. Προς την κατεύθυνση αυτής της προσπάθειας, η Κυβέρνηση προέβη σε επέκταση της ήδη υφιστάμενης συνεργασίας που είχε η ΣΚΤ με την Εταιρεία Διαχείρισης Μη Εξυπηρετούμενων Δανείων - ALTAMIRA CYPRUS.

Η ALTAMIRA Cyprus, κατά το 2018, ανάλαβε δράση για μείωση του μεγάλου όγκου των Μη Εξυπηρετούμενων Χορηγήσεων του Συνεργατισμού τα οποία ανέρχονταν γύρω στα €6,7 δισ. Ο στόχος που είχε αρχικά τεθεί ήταν όπως μέσα σε πέντε χρόνια από τη λειτουργία της κοινής πλατφόρμας, τα ΜΕΔ να μην αποτελούσαν πρόβλημα για τον Συνεργατισμό. Η συνεργασία αυτή της ΣΚΤ και της ALTAMIRA, επικεντρωνόταν στην εμπειρία και την τεχνογνωσία των Ισπανών για επιτάχυνση της διαδικασίας μείωσης των ΜΕΔ που παρά τις όποιες προσπάθειες που καταβάλλονταν δεν απέδιδαν τα πολυπόθητα αποτελέσματα, καθώς οι συσσωρευμένοι τόκοι των μη εξυπηρετούμενων δανειακών συμβάσεων προστίθεντο στο συνολικό ύψος των ΜΕΔ με συνεπακόλουθο να αυξάνονται αντί να μειώνονται τα «κόκκινα» δάνεια.

Η Ισπανική εταιρεία, με χαρτοφυλάκιο πέραν των €65 δισ. ακινήτων και ΜΕΔ, διέθετε περισσότερη εμπειρία στη διαχείριση δανειακών συμβάσεων λιανικής κάτι το οποίο αποτελούσε «ιδανικό πάντρεμα» στην περίπτωση του Συνεργατισμού λόγω του ότι το χαρτοφυλάκιο του διέθετε δάνεια προς νοικοκυριά και όχι προς μεγάλες εταιρείες ανάπτυξης γης όπως στις περιπτώσεις άλλων τραπεζικών ιδρυμάτων στην Κύπρο. Το μετοχικό κεφάλαιο της ισπανικής Altamira αποτελούν το Apollo Fund, το Abu Dhabi Investment Authority, η ισπανική τράπεζα Santander και το μεγαλύτερο συνταξιοδοτικό ταμείο του Καναδά (ΚΕΔΙΠΕΣ, 19 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 2018).

5.3 Ελληνική Τράπεζα - Μια Νέα Τράπεζα

Η 1^η Σεπτεμβρίου 2018 αποτέλεσε και συνεχίζει να αποτελεί, μέρα ορόσημο για τα οικονομικά δρώμενα της Κύπρου αφού ξημέρωσε μια νέα μέρα για την Ελληνική Τράπεζα καθώς υποδέχτηκε τη μεγάλη οικογένεια του Συνεργατισμού, τόσο όσον αφορά στους 1100 υπαλλήλους που παρέμειναν όσο και στο μεγάλο πελατολόγιο του.

Η Διεύθυνση της Ελληνικής Τράπεζας μαζί με το παλαιό και το νέο προσωπικό της ετοιμάστηκε για να αντιμετωπίσει όλα τα ενδεχόμενα προβλήματα ώστε να περάσει

όσο το δυνατόν πιο αναίμακτα τη διαδικασία αυτή για το κοινό. Προβλήματα σίγουρα υπήρξαν αρκετά καθώς και αντιδράσεις. Αντιμετωπίστηκαν όμως με σοβαρότητα, υπευθυνότητα και επαγγελματισμό. Οι δύο διαφορετικές κουλτούρες που καλέστηκαν να συνυπάρξουν, προσπάθησαν να καλλιεργήσουν μια ενιαία κουλτούρα η οποία να προάγει τη συλλογική προσπάθεια για ένα κοινό σκοπό. Οι πλειοψηφία των υπαλλήλων της Ελληνικής Τράπεζας υποδέχτηκαν με τον καλύτερο τρόπο τους συναδέλφους τους από τον Συνεργατισμό, για να μπορέσουν μαζί να πετύχουν τις νέες προκλήσεις, για το καλό της Τράπεζάς τους.

Ένα χρόνο αργότερα η Ελληνική Τράπεζα, πρωταγωνιστεί ανάμεσα στις καλύτερες Τράπεζες τις δυτικής Ευρώπης. Σύμφωνα με το Global Finance η Ελληνική Τράπεζα είναι η καλύτερη Τράπεζα στην Κύπρο. Διεθνής διάκριση στα 27^α βραβεία του έγκριτου περιοδικού της Global Finance με έδρα την Νέα Υόρκη. Αξίζει να σημειωθεί ότι η επιλογή των καλύτερων τραπεζικών ιδρυμάτων διεθνώς, έγινε με κριτήριο την κατανόηση αναγκών των πελατών σε δύσκολες αγορές και τα αποτελέσματα που πέτυχαν, βάζοντας γερά θεμέλια για το μέλλον. Παράλληλα αξιολογήθηκαν για την κερδοφορία τους, για την ανάπτυξη των περιουσιακών στοιχείων, τη γεωγραφική εμβέλεια, τις στρατηγικές σχέσεις, τη καινοτομία και την ανάπτυξη νέων επιχειρήσεων και προϊόντων. Εξέχουσας σημασίας το γεγονός ότι παρά τα νέα δεδομένα στην διεθνή και κυπριακή οικονομία μετά την πανδημία Covid-19 η Ελληνική Τράπεζα παραμένει καλά εφοδιασμένη, με ισχυρή κεφαλαιακή επάρκεια και υψηλή ρευστότητα (BriefTeam, 2020).

Πηγαίνοντας πίσω κάποιες δεκαετίες στο ξεκίνημα της Ελληνικής Τράπεζας να αναφέρουμε ότι ξεκίνησε τις δραστηριότητες της, το 1976 με υποκατάστημα στην Λευκωσία και 33 υπαλλήλους. Η Ελληνική Τράπεζα είναι μετοχική εταιρεία εισηγμένη στο χρηματιστήριο αξιών Κύπρου (HellenicBank, 2018).

Το μερίδιο της Ελληνικής Τράπεζας στις καταθέσεις, πριν από την εξαγορά της ΣΚΤ ήταν γύρω στο 11,8% και στα δάνεια 7,9% έναντι του Συνεργατισμού που ήταν 24,2% και 21,6% αντίστοιχα (Ε.ΤΡΑΠΕΖΑ, 2018).

Αξιοσημείωτο αναφοράς, το γεγονός ότι η Ελληνική Τράπεζα το 1996 έζησε ξανά την εμπειρία της εξαγοράς και της ενοποίησης αφού ανέλαβε τις εργασίες των εγχώριων εργασιών της Barclays Plc Cyprus στα πλαίσια της στρατηγικής της για επέκταση και

ανάπτυξη των εργασιών της. Λίγα χρόνια αργότερα, ακολουθώντας την ίδια πετυχημένη πορεία, προχώρησε σε όλες τις απαραίτητες ενέργειες για την ομαλή και απρόσκοπτη ενσωμάτωση των εργασιών της ΣΚΤ, για να δημιουργήσει ένα υγιή οργανισμό, έτοιμο να ικανοποιήσει τις ανάγκες των πελατών της.

Σε σύντομο χρονικό διάστημα καθιερώθηκε ως ένας από τους ισχυρότερους χρηματοοικονομικούς οργανισμούς της Κύπρου. Αυτή τη στιγμή διαθέτει ένα ολοκληρωμένο δίκτυο καταστημάτων που ξεπερνά τα 100 στην Κύπρο και ανθρώπινο δυναμικό πέραν των 2600 ατόμων στην Κύπρο και στο εξωτερικό. Η Ελληνική Τράπεζα διατηρεί σε λειτουργία τρία γραφεία αντιπροσωπείας, δύο στην Ρωσία και ένα στην Ουκρανία (HellenicBank, 2018).

Κεφάλαιο 6

Συγκριτική Ανάλυση Οικονομικών Στοιχείων/Δεικτών Κυπριακών Τραπεζών

Η χρηματοοικονομική ανάλυση παρέχει τη δυνατότητα εντοπισμού πλεονεκτημάτων και μειονεκτημάτων στη λειτουργία των επιχειρήσεων συνεισφέροντας παράλληλα στην αξιολόγηση των διαφόρων επιχειρηματικών δραστηριοτήτων. Η ανάλυση οικονομικών καταστάσεων είναι η διαδικασία ανάλυσης των οικονομικών καταστάσεων μιας επιχείρησης για σκοπούς λήψης αποφάσεων και η κατανόηση της συνολικής υγείας ενός οργανισμού (Νιάρχος, 2004).

Στο παρόν κεφάλαιο γίνεται ανάλυση σημαντικών χρηματοοικονομικών δεικτών τριών μεγάλων τραπεζών της Κύπρου.

6.1 Συγκριτική Ανάλυση Οικονομικών Στοιχείων/ Δεικτών Κυπριακών Τραπεζών

Παρακάτω γίνεται ανάλυση των σημαντικών οικονομικών αποτελεσμάτων τριών μεγάλων Τραπεζών της Κύπρου καθώς και ανάλυση αριθμοδεικτών. Με τη χρήση των αριθμοδεικτών δίδεται πληροφορία για τη ρευστότητα, τη δραστηριότητα, την αποδοτικότητα και τη βιωσιμότητα των Τραπεζών.

6.1.1 Συγκριτική Ανάλυση Οικονομικών Στοιχείων

Παρακάτω φαίνονται σε πίνακες σημαντικά οικονομικά στοιχεία της Συνεργατικής Κεντρικής Τράπεζας, της Ελληνικής Τράπεζας και της Τράπεζας Κύπρου, μέσα από τις ετήσιες οικονομικές τους εκθέσεις.

Συνεργατική Κεντρική Τράπεζα

Οικονομικά στοιχεία	31/12/2014 €'000	31/12/2015 €'000	31/12/2016 €'000	30/06/2017* €'000
Κέρδος από εργασίες πριν τις προβλέψεις για απομείωση	192,355	169,647	144,664	*Τα ποσά για το 2017 δεν παρουσιάζονται στις οικονομικές καταστάσεις
Αύξηση προβλέψεων για απομείωση δανείων και άλλων χορηγήσεων	(166,050)	(380,457)	(116,484)	
Κέρδος /ζημιά πριν την φορολογία	25,981	(210,813)	28,180	
Δάνεια και άλλες χορηγήσεις	10.126,728	9.257,338	8.761,556	8.557,220
Σύνολο περιουσιακών στοιχείων	13.936,862	14.253,059	14.100,791	13.790,732
Σύνολο υποχρεώσεων	12.683,078	13.012,016	12.875,290	12.556,608
Ίδια κεφάλαια που αναλογούν στους κατόχους δικαιωμάτων πλειοψηφίας	1.225,540	1.213,257	1.202,257	1.210,917

Πίνακας 3: Οικονομικά Στοιχεία ΣΚΤ (ΣΚΤ, 2014,2015,2016,2017)

Ελληνική Τράπεζα

Οικονομικά στοιχεία	31/12/2015 €'000	31/12/2016 €'000	31/12/2017 €'000
Κέρδος από εργασίες πριν τις προβλέψεις για απομείωση	104.315	103.200	33.583
Αύξηση προβλέψεων για απομείωση δανείων και άλλων χορηγήσεων	(100.788)	(115.233)	(82.910)
Κέρδος /ζημιά πριν την φορολογία	3,527	(12,033)	(48,538)
Δάνεια και άλλες χορηγήσεις	3,092,733	2,926,033	2.766,738
Σύνολο περιουσιακών στοιχείων	7,397,373	7.037,604	6.846,637
Σύνολο υποχρεώσεων	6,573,109	6,331,066	6,144,674
Ίδια κεφάλαια που αναλογούν στους κατόχους δικαιωμάτων πλειοψηφίας	642,796	566,871	562,296

Πίνακας 4: Οικονομικά Στοιχεία ΕΤ (Ελληνική Τράπεζα, 2015,2016,2017)

Τράπεζα Κύπρου

Οικονομικά στοιχεία	31/12/2015 €'000	31/12/2016 €'000	31/12/2017 €'000
Κέρδος από εργασίες πριν τις προβλέψεις για απομείωση	624	63,315	173,443
Αύξηση προβλέψεων για απομείωση δανείων και άλλων χορηγήσεων	(959)	(433,609)	(952,926)
Κέρδος /ζημιά πριν την φορολογία	(391)	85,616	(477,644)
Δάνεια και άλλες χορηγήσεις	22,592	15,649,401	14,602,454
Σύνολο περιουσιακών στοιχείων	23,271	22,171,935	23,598,600
Σύνολο υποχρεώσεων	20,193	19,065,830	20,981,892
Ίδια κεφάλαια που αναλογούν στους κατόχους δικαιωμάτων πλειοψηφίας	3,078	3,106,105	2,616,708

Πίνακας 5: Οικονομικά Στοιχεία ΤΚ (Τράπεζα Κύπρου, 2015,2016,2017)

6.1.2 Συγκριτική Ανάλυση Δεικτών Κυπριακών Τραπεζών

Παρακάτω αναλύονται και γίνεται σύγκριση μεταξύ των δεικτών της Συνεργατικής Κεντρικής Τράπεζας, της Ελληνικής Τράπεζας και της Τράπεζας Κύπρου. Τα στοιχεία λήφθηκαν μέσα από τις ετήσιες οικονομικές τους εκθέσεις και μετά από επεξεργασία, παρουσιάζονται στον Πίνακα 6.

Κύριοι Δείκτες Απόδοσης

Κατηγορία	Κύριοι δείκτες απόδοσης	ΣΚΤ					ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ			ΤΡΑΠΕΖΑ ΚΥΠΡΟΥ		
		2014	2015	2016	2017 (Ιούνιος)	Τρέχοντες Μεσοπρόθεσμοι Στόχοι	2015	2016	2017	2015	2016	2017
Χρηματοδότηση	Δείκτης δανείων προς καταθέσεις	81,6%	72,6%	69,7%	69,8%	<85%	50,4%	47,9%	47,9%	121%	95%	95%
Κεφάλαιο	Δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας	13,6%	14,9%	15,4%	15,5%	>15%	18,13%	17,24%	18,12%	14,1%	14,6%	14,2%
Κεφάλαιο	Δείκτης Μόχλευσης (Σύνολο περιουσιακών στοιχείων/ Ίδια κεφάλαια)	11,4X	11,7X	11,7X	11,4X	<12X	11,5X	12,4X	12,2X	7,56X	7,1X	9X
Αποδοτικότητα	Δείκτης κόστους προς έσοδα	37,4%	44,5%	50,5%	49,0%	<50%	59,3%	57,90%	63,9%	37%	41%	47%
Αποδοτικότητα	Καθαρή απόδοση τόκων	2,7%	2,4%	2,1%	1,9%	>2,0%	2,0%	2,1%	2,3%	3,79%	3,47%	3,02%
Αποδοτικότητα	Υπάλληλοι	2,788	2,749	2,677	2668	2700	1550	1630	1547	4070	3694	3732

Πίνακας 6: Σύγκριση δεικτών μεταξύ των ΣΚΤ, ΕΤ και ΤΚ (Κουννή, 2021)

Χρηματοδότηση:

Δείκτης δανείων προς καταθέσεις: Ο δείκτης αυτός είναι ένας δείκτης ρευστότητας. Τα δάνεια αποτελούν στοιχείο του ενεργητικού της Τράπεζας με χαμηλό βαθμό

ρευστότητας, ενώ οι καταθέσεις από την άλλη είναι μια από τις βασικότερες πηγές χρηματοδότησης για κάθε χρηματοπιστωτικό ίδρυμα. Η υψηλή τιμή του δείκτη αυτού υποδηλώνει χαμηλή ρευστότητα (Νιάρχος, 2004).

Τόσο τα δάνεια όσο και οι καταθέσεις μειώθηκαν αναλογικά για την ΣΚΤ. Οι δόσεις που έπαιρναν από τα δάνεια ουσιαστικά δίνονταν ως αναλήψεις προς τους πελάτες. Συγκρίνοντας τον δείκτη αυτό με την Ελληνική Τράπεζα, φαινομενικά ο δείκτης αυτός ήταν καλύτερος από τον Συνεργατισμό. Αναλογικά όμως με το μέγεθος του οργανισμού η μείωση των καταθέσεων αντιστοιχούσε σε 6,24% των συνολικών καταθέσεων έναντι 4% που ήταν της ΣΚΤ.

Η Ελληνική Τράπεζα τις χρονιές που εξετάζουμε διατηρούσε σε καλά επίπεδα τον δείκτη δανείων προς καταθέσεις και η εικόνα της Τράπεζας αντικατοπτρίζει τη στρατηγική της για διατήρηση χαμηλού κόστους καταθέσεων, λαμβάνοντας υπόψη της ισχυρή ρευστότητά της.

Η Τράπεζα Κύπρου βλέπουμε ότι το 2015 είχε αρκετά ψηλό δείκτη (121%,95%,95%) δανείων προς καταθέσεις. Η Τράπεζα Κύπρου φαίνεται να έδινε περισσότερη έμφαση στους δείκτες ΜΕΔ και δείκτες κάλυψης των ΜΕΔ με προβλέψεις, χρέωση προβλέψεων ως ποσοστό των χορηγήσεων γιατί ο δείκτης δανείων προς καταθέσεις δεν ήταν θετικός για την Τράπεζα. Το 2016 παρατηρούμε μια σημαντική αύξηση καταθέσεων που πιθανόν να προήλθε από δανεισμό της Τράπεζας, ενώ το 2017 παρατηρούμε μείωση καταθέσεων κατά 7,17%.

Δάνεια προς Καταθέσεις

ΣΚΤ		2015	2016	2017
Δάνεια και άλλες χορηγήσεις		9,257,338	8,761,556	8,557,220
% Δάνεια προς Καταθέσεις		72.60%	69.70%	69.80%
<u>Επομένως</u>				
Καταθέσεις		12,751,154	12,570,382	12,259,628
Μείωση Καταθέσεων Ζετίας				491,527
Μείωση ως % στο σύνολο καταθέσεων				4.01%

Ελληνική		2015	2016	2017
Δάνεια και άλλες χορηγήσεις		3,092,733	2,926,033	2,766,738
% Δάνεια προς Καταθέσεις		50.40%	47.90%	47.90%
Επομένως				
Καταθέσεις		6,136,375	6,108,628	5,776,071
Μείωση Καταθέσεων Ζετίας				360,304
Μείωση ως % στο σύνολο καταθέσεων				6.24%
Τράπεζα Κύπρου		2015	2016	2017
Δάνεια και άλλες χορηγήσεις		17,192,000	15,649,401	14,602,454
% Δάνεια προς Καταθέσεις		121%	95%	95%
Επομένως				
Καταθέσεις		14,208,264	16,473,054	15,371,004
Αύξηση Καταθέσεων 2016			2,264,790	
Αύξηση ως % στο σύνολο καταθέσεων			13,75%	
Μείωση Καταθέσεων 2017				1,102,050
Μείωση ως % στο σύνολο καταθέσεων				7.17%

Πίνακας 7: Σύγκριση δείκτη δανείων προς καταθέσεις (Κουννή, 2021)

Κεφάλαια:

Δείκτης κεφαλαιακής Επάρκειας: είναι ο δείκτης μέσω του οποίου μετριέται κατά πόσο το κεφάλαιο μιας Τράπεζας είναι επαρκές προκειμένου η Τράπεζα να μπορεί να ανταπεξέλθει σε πιθανές ζημιές από δάνεια κυρίως και από λοιπούς κινδύνους. Δείχνει τη φερεγγυότητα της Τράπεζας (Νιάρχος, 2004).

Για τον υπολογισμό του δείκτη αυτού έχει υπολογιστεί ο δείκτης TIER1 (βασικά ίδια κεφάλαια/σταθμισμένα περιουσιακά στοιχεία), ο οποίος χρησιμοποιείται για τον υπολογισμό Κεφαλαιακής επάρκειας στον Τραπεζικό τομέα. Ο δείκτης αυτός συγκρίνει το βασικό μετοχικό κεφάλαιο μια τραπεζικής οντότητας με τα σταθμισμένα περιουσιακά στοιχεία του. Η υψηλή αναλογία του δείκτη αυτού δείχνει ότι μια Τράπεζα μπορεί να απορροφήσει ένα εύλογο ποσό ζημιών χωρίς κίνδυνο αποτυχίας.

Την καθοδήγηση για τον δείκτη αυτό την έδινε και τη δίνει η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, για όλες τις συστημικές Τράπεζες (Τράπεζα Κύπρου, Ελληνική, Συνεργατισμός, RCB κ.α). Ο έλεγχος γινόταν σε ετήσια βάση μέσα από τα stress test που διεξάγονταν στις τράπεζες, με αποτέλεσμα να προκύπτουν οι αναγκαίες επιβαλλόμενες προβλέψεις.

Ο δείκτης αυτός για την ΣΚΤ το 2014 βρισκόταν στο 13,6%(>15%), αλλά μετά τον εποπτικό έλεγχο που διενήργησε το 2015, ο Ενιαίος Εποπτικός Μηχανισμός, όταν η ΣΚΤ καλέστηκε να αυξήσει τις προβλέψεις για τα ΜΕΔ κατά 471εκ, ο δείκτης αυτός υποχώρησε. Στο τέλος του 2015 επιτεύχθηκε ο προκαθορισμένος στόχος για τον υπόψη δείκτη, με την πρόσθετη κρατική στήριξη των 175εκ και από τότε παρέμεινε στα ίδια επίπεδα 15,5%.

Ο δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας για την Τράπεζα Κύπρου ήταν κάτω από τα αποδεκτά επίπεδα όλα τα χρόνια που έχουμε εξετάσει αφού η καθοδήγηση που τους τέθηκε ήταν >15%. Μετά από την συγχώνευση με την Λαϊκή Τράπεζα σίγουρα χρειαζόταν χρόνος για να βελτιωθούν οι δείκτες κεφαλαίων της Τράπεζας Κύπρου. Επομένως αφού ο δείκτης αυτός ήταν κάτω από τα αποδεκτά επίπεδα, οι ανάγκες για προβλέψεις που τους επέβαλε η ΕΚΤ ήταν αυξημένες.

Η Ελληνική Τράπεζα διατηρούσε τον δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας σε ψηλά επίπεδα που ξεπερνούν τις ελάχιστες κανονιστικές απαιτήσεις, όπως επιβεβαιώνεται με το προσχέδιο της διαδικασίας εποπτικής εξέτασης και αξιολόγησης.

Δείκτης Μόχλευσης: Ο δείκτης που δείχνει το σύνολο των περιουσιακών στοιχείων προς τα ίδια κεφάλαια είναι πολύ σημαντικός δείκτης για όλες τις Τράπεζες αλλά και επιχειρήσεις. Όσο πιο επικίνδυνα είναι τα στοιχεία του ενεργητικού τους, τόσο περισσότερα κεφάλαια πρέπει να έχουν ανά πάσα στιγμή διαθέσιμα οι Τράπεζες (Νιάρχος, 2004).

Ο δείκτης αυτός για τη ΣΚΤ το 2014 ήταν 11,3 και τότε είχε τεθεί στόχος με ορίζοντα το 2017 ο αριθμός 10. Δηλαδή τα συνολικά περιουσιακά στοιχεία να μην είναι περισσότερα από το δεκαπλάσιο των ιδίων κεφαλαίων. Στο τέλος του 2015, ο δείκτης αυτός χαλάρωσε και τέθηκε στο 12. Οι αριθμοί του δείκτη μόχλευσης της ΣΚΤ ήταν αρκετά ψηλοί αφού δεν ήταν εφικτό να αυξηθούν τα κέρδη ώστε να αυξηθούν τα ίδια

κεφάλαια, ούτε και να γίνει απομόχλευση των περιουσιακών της στοιχείων. Αυτό που διαπιστώνουμε είναι ότι γινόταν προσπάθεια να διατηρηθεί ο δείκτης αυτός όσο πιο χαμηλά γινόταν.

Η Τράπεζα Κύπρου διατηρούσε τα πιο χαμηλά επίπεδα μόχλευσης τις χρονιές που εξετάζουμε. Ο λόγος ήταν γιατί είχαν ψηλά ίδια κεφάλαια και γινόταν καλύτερη διαχείριση των περιουσιακών τους στοιχείων.

Η Ελληνική Τράπεζα διατηρούσε αρκετά ψηλά επίπεδα μόχλευσης συγκριτικά με τις άλλες δύο τράπεζες και μπορούμε να πούμε ότι είχε τον χειρότερο δείκτη συγκριτικά με τις άλλες δύο Τράπεζες.

Αποδοτικότητα:

Δείκτης κόστους προς έσοδα: Ο δείκτης αυτός δείχνει αν οι τράπεζες χρησιμοποιούν τους πόρους τους κατά τρόπο αποδοτικό και αποτελεσματικό (Νιάρχος, 2004).

Ο Δείκτης αυτός για τη ΣΚΤ ήταν κάτω από το 50% που ήταν και ο καθορισμένος στόχος. Το 2016 και 2017 αυξήθηκε ο δείκτης αυτός λόγω της μείωσης των εσόδων κυρίως από τόκους σε αντίθεση με τα έξοδα που παρέμειναν στα ίδια επίπεδα.

Η Τράπεζα Κύπρου διατηρούσε τον δείκτη σε επίπεδα γύρω στο 45% που ήταν και η καθοδήγηση της εκτός από το 2017 που ξεπέρασε κατά 2% (47%).

Η Ελληνική Τράπεζα την τριετία που εξετάζουμε διατηρούσε σε αρκετά ψηλά επίπεδα τον δείκτη κόστους προς έσοδα με το μεγαλύτερο δείκτη το 2017 που έφτασε το 63,9%

Καθαρή απόδοση τόκων (καθαρό επιτοκιακό περιθώριο): Ο δείκτης αυτός εκφράζει τη διαφορά μεταξύ της αμοιβής που λαμβάνει η Τράπεζα για την παροχή δανείων και την αμοιβή που πληρώνει για την έλξη καταθέσεων (Νιάρχος, 2004).

Ο δείκτης αυτός είχε πτωτική τάση για την ΣΚΤ, με το 2016 να έπεσε και άλλο στο 2,1% με το στόχο να έχει θεθεί στο >2%. Τα πρώτα στοιχεία του 2017 έδειξαν τον δείκτη στο 1,9%. Ο δείκτης αυτός για τον Συνεργατισμό παρουσιάζεται χαμηλός, με πτωτική τάση τις χρονιές που εξετάζουμε. Ο λόγος που συνέβη αυτό είναι η γενική μείωση που έγινε στα χρεωστικά επιτόκια του Συνεργατισμού. Το 2015 ανακοινώθηκαν μειώσεις μέχρι

2% στα εξυπηρετούμενα στεγαστικά δάνεια, για τα εξυπηρετούμενα επαγγελματικά δάνεια με ελάχιστο το 3%, καταναλωτικά δάνεια με ελάχιστο το 4% και γενικότερα μείωση σε όλα τα είδη δανείων που πρόσφερε. Επίσης αντίστοιχη μείωση έλαβαν και τα όλα τα ΜΕΔ με την αναδιάρθρωση τους (Stockwatch, 2015). Αποτέλεσμα αυτής της πολιτικής ήταν να μειωθούν τα καθαρά έσοδα από τόκους.

Η Τράπεζα Κύπρου είχε αρκετά καλούς δείκτες απόδοσης τόκων, με πτωτική τάση τις χρονιές που εξετάζουμε. Η μείωση αντικατοπτρίζει το κόστος συμμόρφωσης με τις ελάχιστες απαιτήσεις προληπτικής ρευστότητας, τον χαμηλότερο όγκο δανείων και τη μείωση στα δανειστικά επιτόκια, κυρίως στο προβληματικό χαρτοφυλάκιο.

Η Ελληνική Τράπεζα ήταν κοντά στο 2%, με το 2017 να υπάρχει αύξηση λόγω της μείωσης στα έξοδα από τόκους κυρίως λόγω της μείωσης των καταθέσεων, πράγμα που ήταν συμβατό με την στρατηγική της Τράπεζας, να διατηρήσει χαμηλό κόστος καταθέσεων.

Συγκριτικά ο δείκτης απόδοσης τόκων ή αλλιώς το καθαρό επιτοκιακό περιθώριο της Τράπεζας Κύπρου ήταν καλύτερο, με την Ελληνική Τράπεζα να ακολουθεί και τον Συνεργατισμό τελευταίο. Ο λόγος που ο Συνεργατισμός είχε χαμηλώσει τον δείκτη αυτό όπως αναφέρεται και πιο πάνω είναι η δραστική μείωση των επιτοκίων που αποφάσισε μετά από αξιολόγηση της απόφασης της ΚΤΚ για αποκλιμάκωση των καταθετικών επιτοκίων, με στόχο την ελάφρυνση των δανειοληπτών. Λήφθηκε υπόψη η κατάσταση που επικρατούσε στον χρηματοπιστωτικό τομέα και η ανάγκη για μείωση του κόστους χρήματος.

Κεφάλαιο 7

Συμπεράσματα από τις Συνεντεύξεις - Στατιστική Ανάλυση Ερωτηματολογίων

Στο παρόν κεφάλαιο παρατίθενται σημαντικά συμπεράσματα από τις συνεντεύξεις προσωπικοτήτων και ακολουθεί στατιστική ανάλυση από τα ερωτηματολόγια που δόθηκαν στους πρώην υπαλλήλους του Συνεργατισμού και νυν Ελληνικής Τράπεζας αλλά και στους πελάτες του Συνεργατισμού.

7.1 Συμπεράσματα από Συνεντεύξεις

Συνεντεύξεις Προσωπικοτήτων οι οποίοι διαδραμάτιζαν σημαντικό ρόλο στην οικονομική ζωή της Κύπρου, ενώ ταυτόχρονα αποτέλεσαν ανθρώπους κλειδιά στην μετέπειτα πορεία και εξέλιξη του Συνεργατικού Κινήματος.

Η διαδικασία των συνεντεύξεων, ολοκληρώθηκε μέσω απαντήσεων σε ερωτηματολόγια, που δόθηκαν τόσο γραπτά όσο και προφορικά, αφού σημαίνοντα πρόσωπα όπως ο πρώην Διοικητής της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου διαμένει μόνιμα στο εξωτερικό. Οι γραπτές απαντήσεις, η απομαγνητοφώνηση των προφορικών συνεντεύξεων και αυτούσιο το ερωτηματολόγιο επισυνάπτονται στο Παράρτημα Α.

7.1.1 Συμπεράσματα από Συνεντεύξεις Προσωπικοτήτων

Μέσα από τις συνεντεύξεις που έγιναν από προσωπικότητες οι οποίες διαδραμάτιζαν σημαντικό ρόλο στην οικονομική ζωή της Κύπρου και ταυτόχρονα αποτέλεσαν

ανθρώπους κλειδιά στην μετέπειτα πορεία και εξέλιξη του Συνεργατικού Κινήματος, εξάγονται κάποια βασικά συμπεράσματα όσον αφορά τα αίτια του προβλήματος στον Συνεργατισμό και την κατάληξη του, τα οποία είναι τα ακόλουθα:

- Κακή διαχείριση δανειακού χαρτοφυλακίου
- Ανεπαρκής νομοθεσία περί εκποιήσεων
- Υψηλές Ευρωπαϊκές απαιτήσεις και αυστηριοποίηση εποπτικού πλαισίου
- Ανεπαρκείς-χαλαρή εποπτεία για την ΣΚΤ αλλά και για όλα τα Τραπεζικά ιδρύματα, απόδειξη η εκτόξευση του ποσού των ΜΕΔ, το κούρεμα καταθέσεων και το κλείσιμο μεγάλου Τραπεζικού ιδρύματος.
- Οι εμπορικές τράπεζες καταρρεύσαν για άλλους λόγους και ο Συνεργατισμός για άλλους. Όλοι όμως πλήρωσαν την ανεπαρκή εποπτεία από τους επόπτες τους, την ανυπαρξία τιμωρίας από τους επόπτες τους.
- Μέσα από την χαμηλή εταιρική διακυβέρνηση διαφάνηκε η κακή διαχείριση δανειακού χαρτοφυλακίου, η αργή προσαρμογή στα καινούρια τραπεζικά δεδομένα (μετά το 2013), η έλλειψη προσόντων και ικανοτήτων από μια μερίδα του προσωπικού (σε όλες τις βαθμίδες), η οργανική δομή που έκανε τη λήψη αποφάσεων να είναι αργή, το νομικό πλαίσιο δεν ανταποκρινόταν στη φιλοσοφία του οργανισμού.
- Ελλείψεις νομοθεσία στον Συνεργατισμό για διορισμό και προσλήψεις προσωπικού των ΣΠΙ σε διευθυντικές θέσεις και μέλη των επιτροπών
- Η Οικονομική κρίση (ανεργία, μείωση εισοδημάτων, κλείσιμο επιχειρήσεων κ.α.) αύξησε τα ΜΕΔ αλλά όχι σε καταστροφικό σημείο.
- Οι Πολιτικές παρεμβάσεις που υπήρχαν από όλες τις μορφές και από όλες τις πολιτικές δυνάμεις, δεν επηρέασαν την βιωσιμότητα του Συνεργατισμού, ούτε την κατάληξή του.
- Υπάρχει ευθύνη του κράτους για την κατάληξη του Συνεργατισμού, ειδικά μετά το 2013, καθώς επίσης και της διοίκησης που ανάλαβε την ΣΚΤ.
- Η πώληση του Συνεργατισμού στην Ελληνική Τράπεζα παρουσιάστηκε ως λύση ανάγκης για να εξυγιανθεί το Τραπεζικό σύστημα της Κύπρου, αφού με την πράξη αυτή ικανοποιήθηκαν οι Ευρωπαϊκές αρχές και εποπτικοί μηχανισμοί, ενώ ταυτόχρονα είχε επιτευχθεί μείωση των ΜΕΔ στο 50% μέσα σε μια νύχτα.
- Τέλος θα πρέπει να επισημάνουμε ότι αρκετοί από τους ερωτηθέντες, έχουν θίξει την μη εφαρμογή σωστής και αποτελεσματικής εταιρικής διακυβέρνησης τόσο πριν, όσο και μετά το 2013.

7.1.2 Συμπεράσματα από Συνέντευξη με Πρώην Υπουργό Οικονομικών

- Ο λόγος που κατέρρευσε ο Συνεργατισμός ήταν η κακή ποιότητα των στοιχείων του ενεργητικού που οδήγησε σε μεγάλο έλλειμμα κεφαλαίων. Αυτά ως αποτέλεσμα διαχρονικών κακών τραπεζικών πρακτικών και έλλειψης αξιόπιστης εποπτείας. Η ενίσχυση από το κράτος με 1,5δισ κατέστησε το κράτος ως μεγαλομέτοχο του Συνεργατισμού με 99% ποσοστό.
- Ο Συνεργατισμός δεν επέστρεψε πίσω στους μετόχους του (μέλη) γιατί αυτοί ήταν οι δανειολήπτες. Αυτό ήταν παράνομο σύμφωνα με το ευρωπαϊκό πλαίσιο κρατικών ενισχύσεων και εκτός από αυτό, δεν θα ικανοποιείτο η ανάγκη ύπαρξης μετόχων που να ήταν δυνητικά σε θέση να ενισχύσουν την κεφαλαιουχική επάρκεια του κινήματος.
- Το σχέδιο Β' για τον Συνεργατισμό υπήρχε και ήταν αυτό που τελικά εφαρμόστηκε. Το σχέδιο Α' ήταν αυτό της απόκτησης του συνόλου του Συνεργατισμού από επενδυτές μέσω της έκδοσης νέου κεφαλαίου. Κανένας επενδυτής δεν ήταν διατεθειμένος να αγοράσει τα ΜΕΔ του Συνεργατισμού, καταβάλλοντας τα απαιτούμενα από την ΕΚΤ κεφάλαια. Η κυβέρνηση προχώρησε στο σχέδιο Β', που αφορούσε την απόκτηση μέρους του χαρτοφυλακίου με προϋπόθεση ο επενδυτής να αναλάμβανε το σύνολο των καταθέσεων. Τα πλεονεκτήματα αυτής της λύσης ήταν η διασφάλιση των καταθέσεων, η μεταφορά μεγάλου μέρους ΜΕΔ εκτός τραπεζικού συστήματος, η συνακόλουθη ισχυροποίηση του τραπεζικού συστήματος, η διασφάλιση των θέσεων εργασίας.
- Η Κυπριακή οικονομία αναβαθμίστηκε από τους διεθνείς οίκους αξιολόγησης μετά την πώληση του Συνεργατισμού στην Ελληνική Τράπεζα.

7.1.3 Συμπεράσματα από Συνέντευξη με Πρώην Διοικητή της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου

- Ο Συνεργατισμός αποφασίστηκε να διασωθεί με δημόσιο χρήμα
- Με ένα πολύ καλό σχέδιο αναδιάρθρωσης, θα μπορούσε να σωθεί ο Συνεργατισμός και αυτό το διαβεβαίωναν όλα τα εμπλεκόμενα μέρη

- Ο διορισμός λάθος ανθρώπων σε λάθος θέσεις οδήγησαν στην κατάρρευση του Συνεργατισμού
- Χαρακτηριστική είναι η δήλωση του τέως Διοικητή της Κεντρική ότι γενικά το σύστημα εσωτερικής διακυβέρνησης έπαιρνε απροβίβαστο πριν το 2013, ενώ μετά χαρακτηρίζετο από κρονισμό και διαφθορά.
- Κλήθηκαν άνθρωποι να αντιμετωπίσουν τα μεγάλα προβλήματα με τα ΜΕΔ, οι οποίοι δεν είχαν γνώσεις πάνω στο θέμα αυτό
- Η εποπτεία δεν έχει ευθύνη να σώζει τράπεζες. Ο επόπτης υποδεικνύει τι πρέπει να γίνει, κρούει τον κώδωνα του κινδύνου.
- Η αξιολόγηση της Pimco ήταν σωστή. Έπεσαν έξω μόνο 10%
- Το πλάνο διάσωσης του Συνεργατισμού δεν εφαρμόστηκε γιατί η κατάσταση είχε ξεφύγει από τους αρμόδιους. Αγνόησαν τις υποδείξεις από τις εποπτικές αρχές και την Φρανκφούρτη, με αποτέλεσμα η κατάσταση να χαρακτηριστεί ως μη βιώσιμη.
- Η σωστή εποπτεία είναι να παίρνεις τα κατάλληλα μέτρα σε έγκαιρο χρόνο.
- Μπορούσε να αλλάξε η διευθυντική ομάδα της ΣΚΤ ακόμα και την υστάτη αλλά οι επικείμενες εκλογές δεν του το επέτρεψαν.
- Αποτέλεσμα όλων αυτών ήταν η ζημιά 20% πάνω στο ΑΕΠ της Κύπρου, το οποίο βάρυνε το φορολογούμενο πολίτη.

7.2 Στατιστική Ανάλυση Ερωτηματολογίων

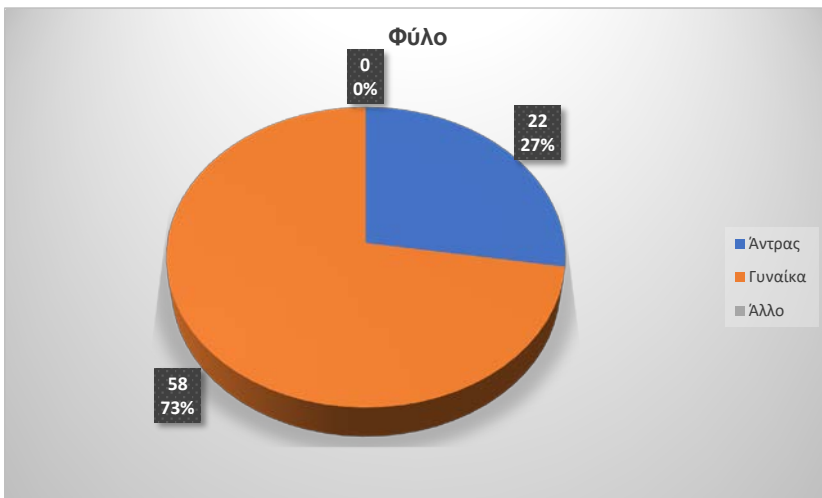
Σε κάθε στατιστική έρευνα γίνεται αναζήτηση πληροφοριών και νέας γνώσης για την επίλυση ενός προβλήματος. Η πιο διαδεδομένη μορφή εμπειρικής έρευνας είναι η δειγματοληπτική έρευνα με ερωτηματολόγια. Στην πιο κάτω στατιστική ανάλυση έχει επιλεγεί η μικτή προσέγγιση ποσοτικής και ποιοτικής έρευνας. Με την ποιοτική έρευνα παρατηρείται η συμπεριφορά των ατόμων και απαντώνται ερωτήματα «γιατί» και «πως», διερευνώνται στάσεις, αντιλήψεις, κίνητρα καθώς και συναισθήματα των ατόμων. Σκοπός της ποσοτικής έρευνας είναι η εύρεση σχέσεων μεταξύ διαφόρων παραγόντων. Χρησιμοποιείται αντιπροσωπευτικό δείγμα παρατηρήσεων και επιδιώκεται γενίκευση σε έναν ευρύτερο πληθυσμό (ΤΣΙΩΝΑΣ, 2009).

Για τη σύνταξη των ερωτηματολογίων έχει επιλεγεί η κλίμακα Likert όπου ο ερωτώμενος καλείται να δηλώσει το βαθμό συμφωνίας ή διαφωνίας του με μια σειρά προτάσεων, σχετικά με το αντικείμενο ενδιαφέροντος του (ΣΤΑΘΑΚΟΠΟΥΛΟΣ, 2005).

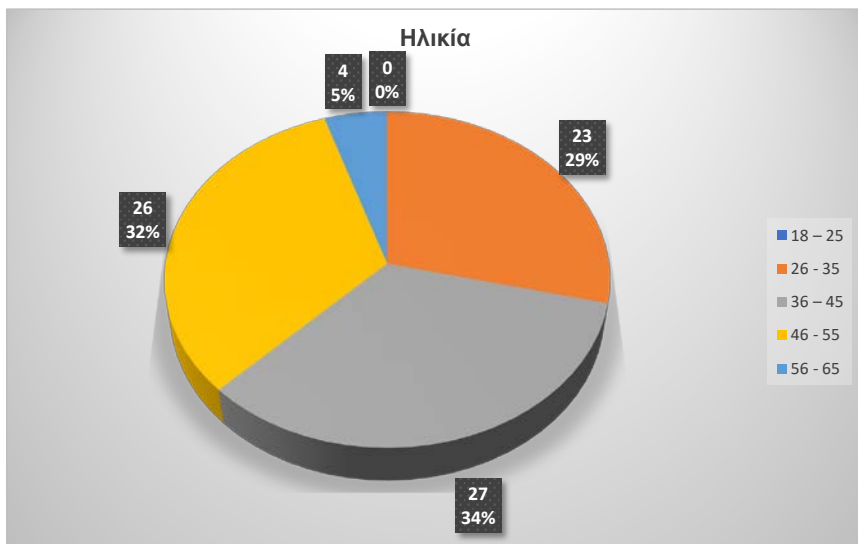
Τα εν λόγω ερωτηματολόγια, κατηγοριοποιούνται σε δύο κύριες κατηγορίες, εκ των οποίων η μία εξετάζει την άποψη, γνώμη και αντίληψη των ίδιων των υπαλλήλων της πρώην ΣΚΤ οι οποίοι έχουν μεταφερθεί στην Ελληνική Τράπεζα και τη δεύτερη κατηγορία, η οποία αντικατοπτρίζει την αντίληψη και τις απόψεις των πελατών του Συνεργατικού Κινήματος για τα όσα γεγονότα έχουν λάβει χώρα το 2018 και μετά.

7.2.1 Στατιστική Ανάλυση Ερωτηματολογίων Υπαλλήλων ΠΣΚΤ

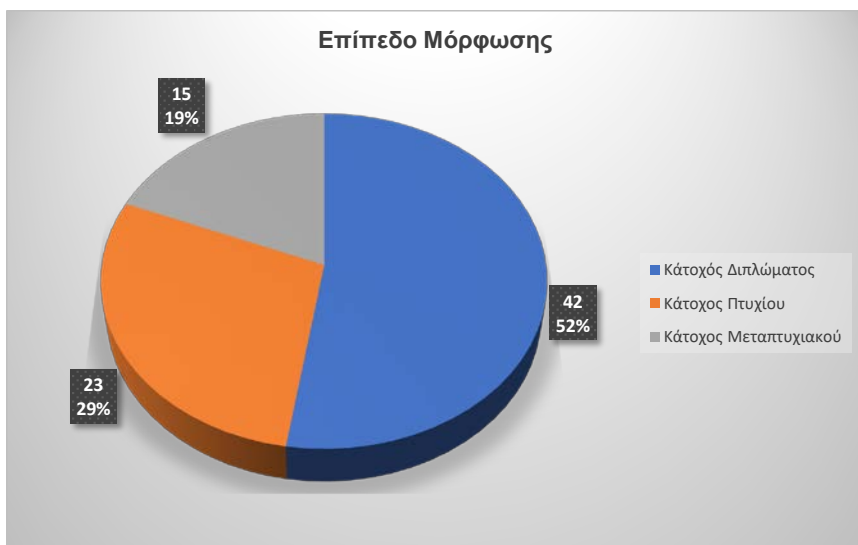
Ταυτότητα έρευνας: Επιδόθηκαν 80 ερωτηματολόγια τα οποία απαντήθηκαν πλήρως και ορθά στην ολότητά τους, των οποίων τα αποτελέσματα παρουσιάζονται πιο κάτω. Διευκρινίζεται ότι σε αριθμό ερωτήσεων υπήρχε η δυνατότητα επιλογής πέραν της μίας απάντησης.

Διάγραμμα 2: Κατανομή Απαντήσεων στην Ερώτηση «Φύλο» στο Ερωτηματολόγιο Υπάλληλων ΠΣΚΤ

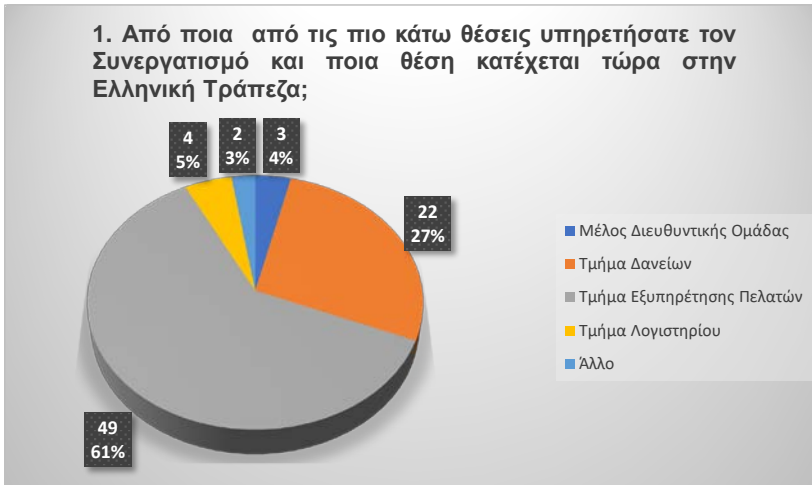

Διάγραμμα 3: Κατανομή Απαντήσεων στην Ερώτηση «Ηλικία» στο Ερωτηματολόγιο Υπάλληλων ΠΣΚΤ

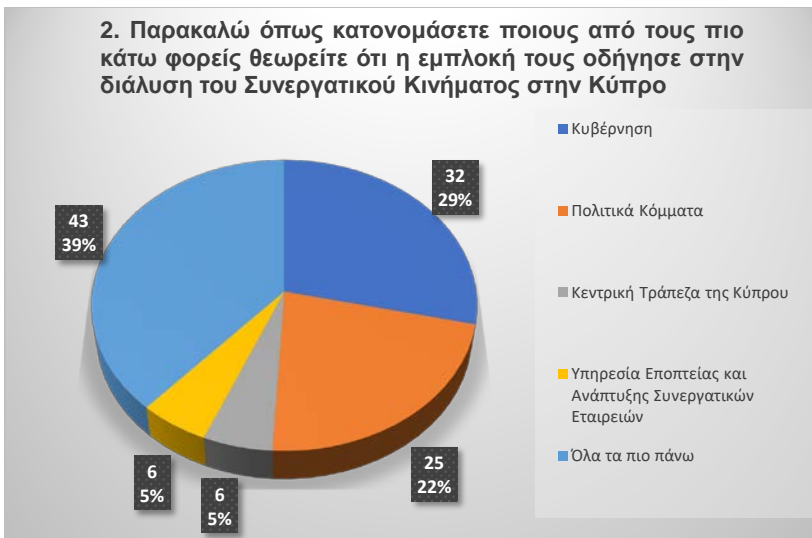

Διάγραμμα 4: Κατανομή Απαντήσεων στην Ερώτηση «Επίπεδο Μόρφωσης» στο Ερωτηματολόγιο Υπάλληλων ΠΣΚΤ

Ακολουθεί διαγραμματική ανάλυση των ερωτηματολογίων που δόθηκαν στους υπαλλήλους του πρώην Συνεργατισμού. Τα αποτελέσματα είναι εμφανή κατά κατηγορία, τόσο αριθμητικά όσο και ποσοστιαία με διαφορετικά χρώματα.

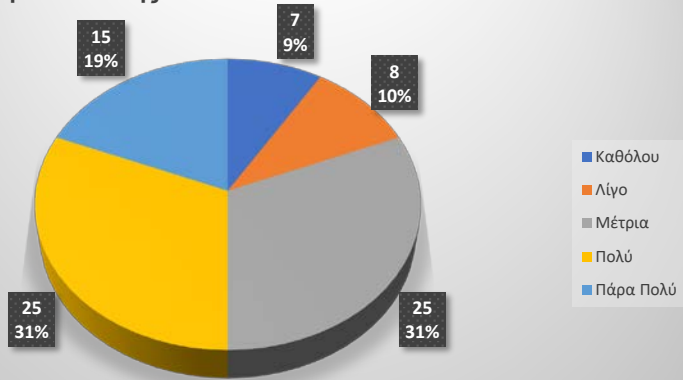

Διάγραμμα 5: Κατανομή Απαντήσεων στην Ερώτηση 1 στο Ερωτηματολόγιο Υπάλληλων ΠΣΚΤ

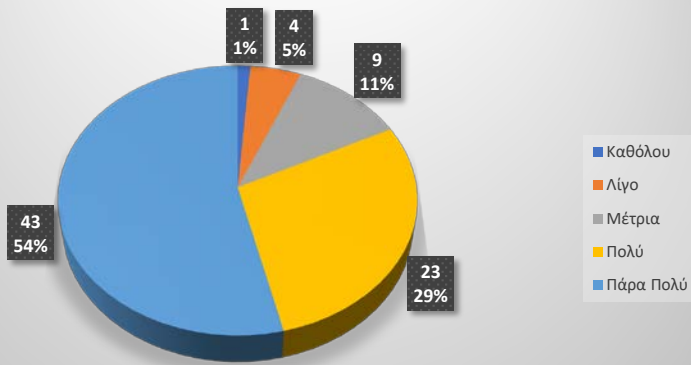
Διάγραμμα 6: Κατανομή Απαντήσεων στην Ερώτηση 2 στο Ερωτηματολόγιο Υπάλληλων ΠΣΚΤ

3. Θεωρείται ότι η διάλυση του Συνεργατισμού επήλθε:
 i. Μέσα από λάθους χειρισμούς διαχρονικά από την ημέρα σύστασης του

Διάγραμμα 7: Κατανομή Απαντήσεων στην Ερώτηση 3i στο Ερωτηματολόγιο Υπάλληλων ΠΣΚΤ

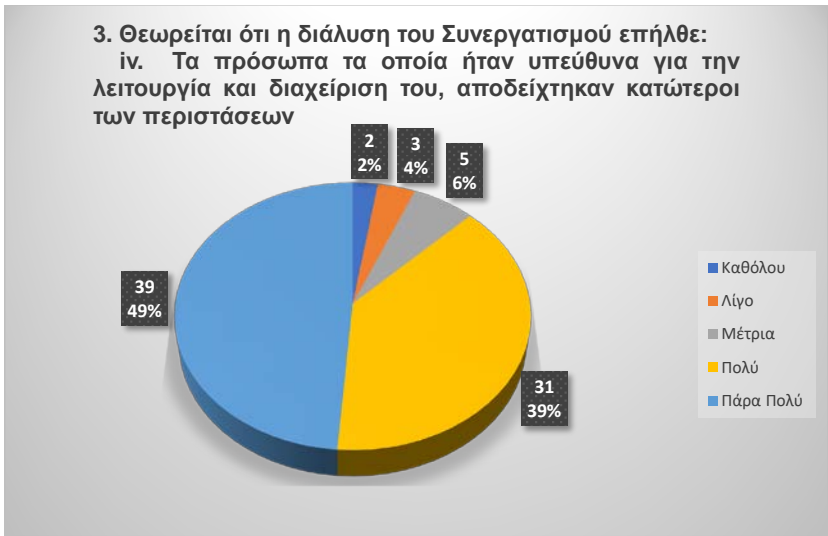
3. Θεωρείται ότι η διάλυση του Συνεργατισμού επήλθε:
 ii. Αποτέλεσε το εξιλαστήριο θύμα προς διασφάλιση του Τραπεζικού Τομέα στην Κύπρο

Διάγραμμα 8: Κατανομή Απαντήσεων στην Ερώτηση 3ii στο Ερωτηματολόγιο Υπάλληλων ΠΣΚΤ

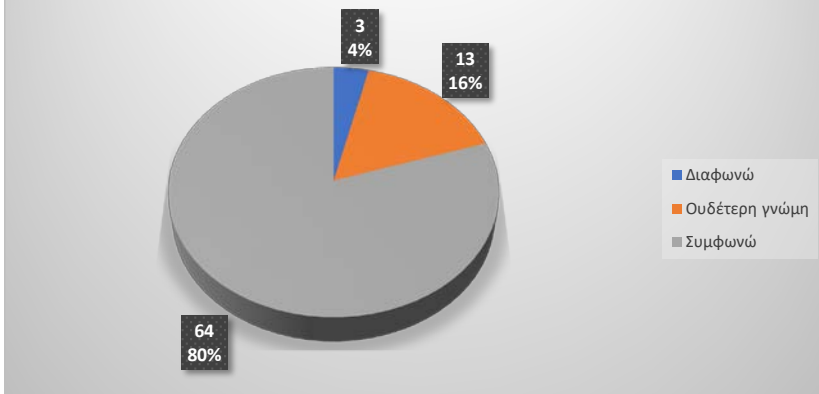

Διάγραμμα 9: Κατανομή Απαντήσεων στην Ερώτηση 3iii στο Ερωτηματολόγιο Υπάλληλων ΠΣΚΤ

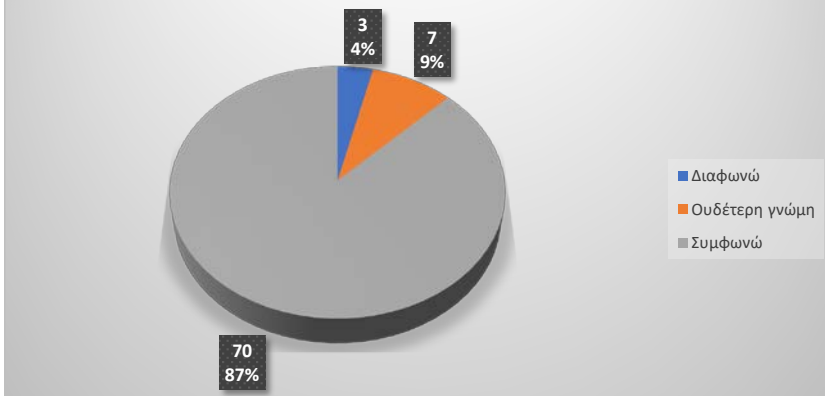
Διάγραμμα 10: Κατανομή Απαντήσεων στην Ερώτηση 3iv στο Ερωτηματολόγιο Υπάλληλων ΠΣΚΤ

4. Σημαντικό μερίδιο ευθύνης στην κατάρρευση του συνεργατισμού είχαν πρόσωπα που κατά καιρούς διαδραμάτισαν σημαίνοντα ρόλο στην λειτουργία και διαχείριση του Συνεργατικού Κινήματος

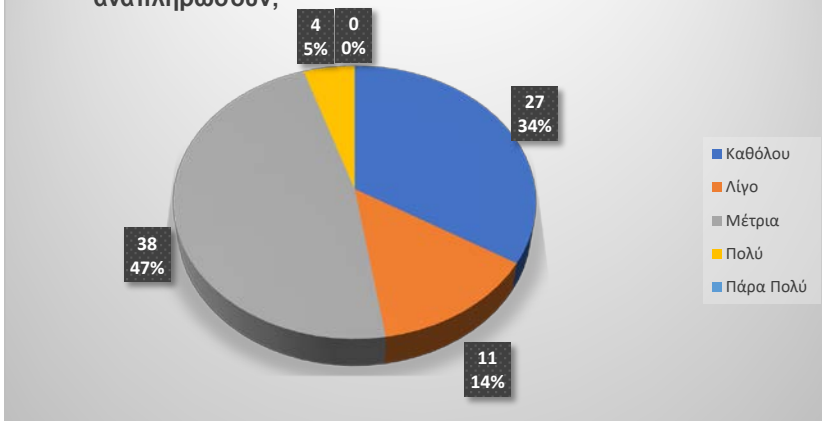
Διάγραμμα 11: Κατανομή Απαντήσεων στην Ερώτηση 4 στο Ερωτηματολόγιο Υπάλληλων ΠΣΚΤ

5. Είναι αποδεκτό ή όχι κατά την άποψη σας, ότι το Συνεργατικό Κίνημα στάθηκε πάντα δίπλα στον απλό άνθρωπο, σε εσάς και τις οικογένειες σας όλα τα χρόνια που ήσασταν υπάλληλοι;

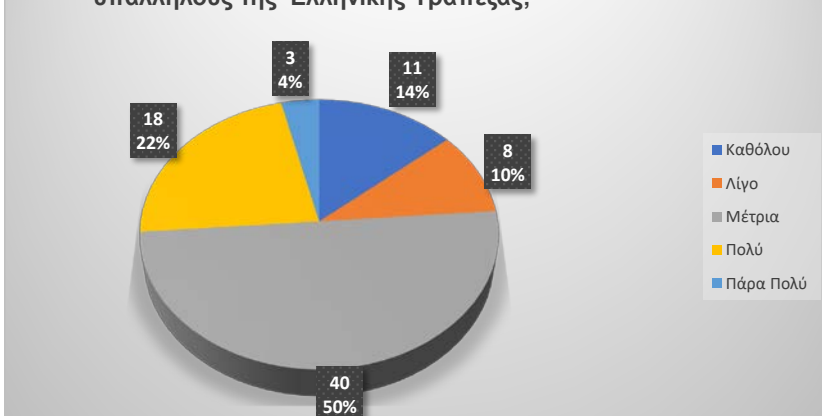
Διάγραμμα 12: Κατανομή Απαντήσεων στην Ερώτηση 5 στο Ερωτηματολόγιο Υπάλληλων ΠΣΚΤ

6. Το κενό που άφησε η διάλυση του Συνεργατικού Κινήματος σε ποιο βαθμό κατά την άποψη σας θα μπορούσαν οι υφιστάμενες εμπορικές τράπεζες να αναπληρώσουν;

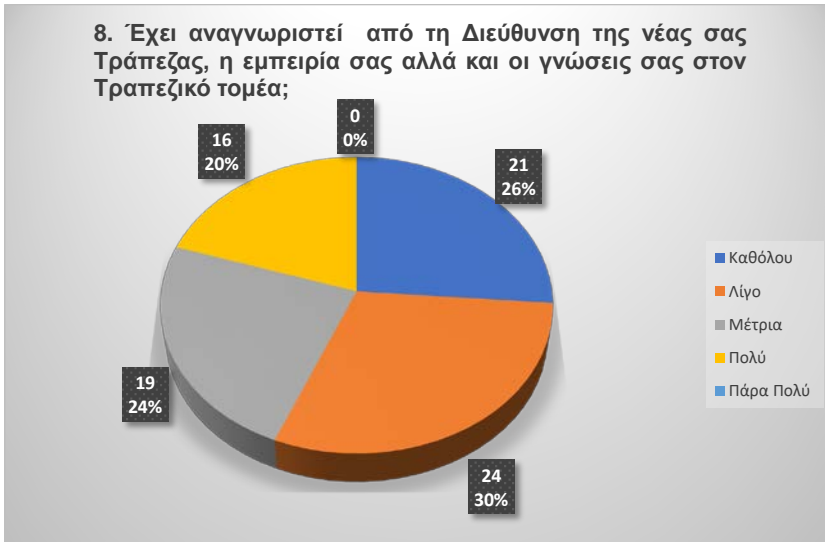

Διάγραμμα 13: Κατανομή Απαντήσεων στην Ερώτηση 6 στο Ερωτηματολόγιο Υπάλληλων ΠΣΚΤ

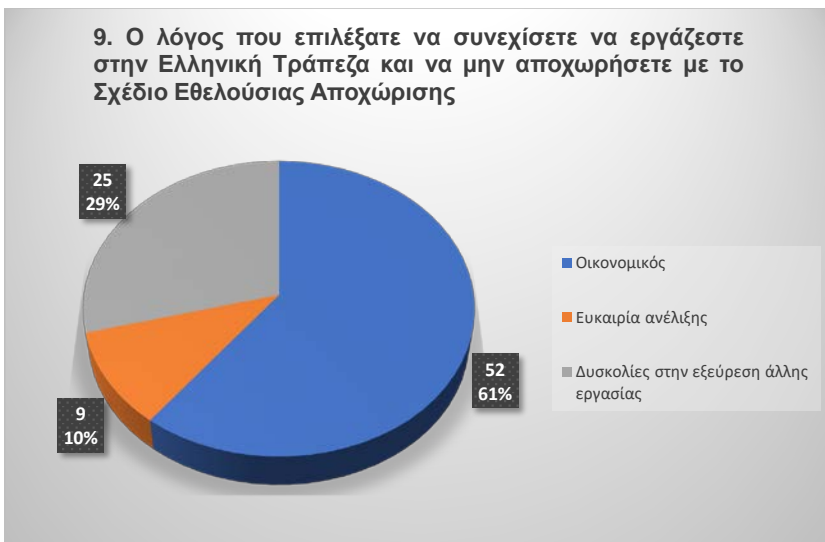
7. Σε ποιο βαθμό είστε ευχαριστημένοι σε σχέση με την αποδοχή σας, ως υπάλληλοι της Ελληνική Τράπεζας, τόσο από την Διεύθυνση όσο και από τους υφιστάμενους υπαλλήλους της Ελληνικής Τράπεζας;

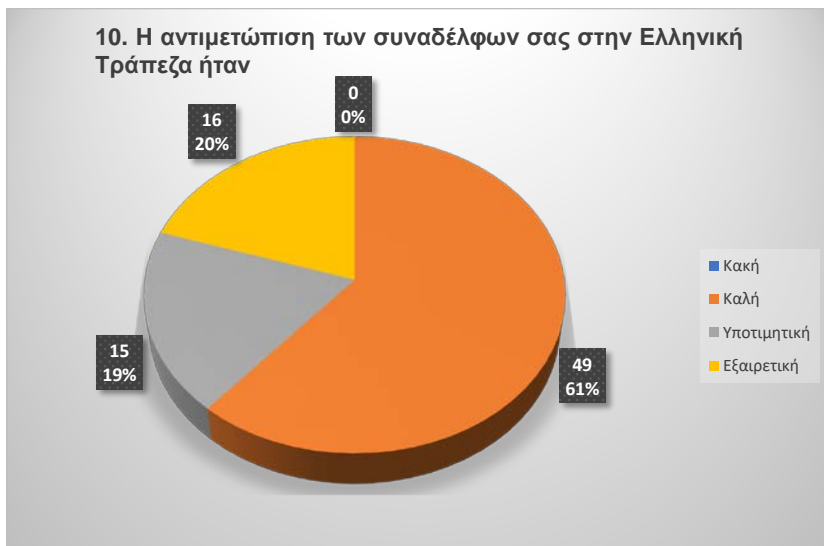
Διάγραμμα 14: Κατανομή Απαντήσεων στην Ερώτηση 7 στο Ερωτηματολόγιο Υπάλληλων ΠΣΚΤ

Διάγραμμα 15: Κατανομή Απαντήσεων στην Ερώτηση 8 στο Ερωτηματολόγιο Υπάλληλων ΠΣΚΤ

Διάγραμμα 16: Κατανομή Απαντήσεων στην Ερώτηση 9 στο Ερωτηματολόγιο Υπάλληλων ΠΣΚΤ

Διάγραμμα 17: Κατανομή Απαντήσεων στην Ερώτηση 10 στο Ερωτηματολόγιο Υπάλληλων ΠΣΚΤ

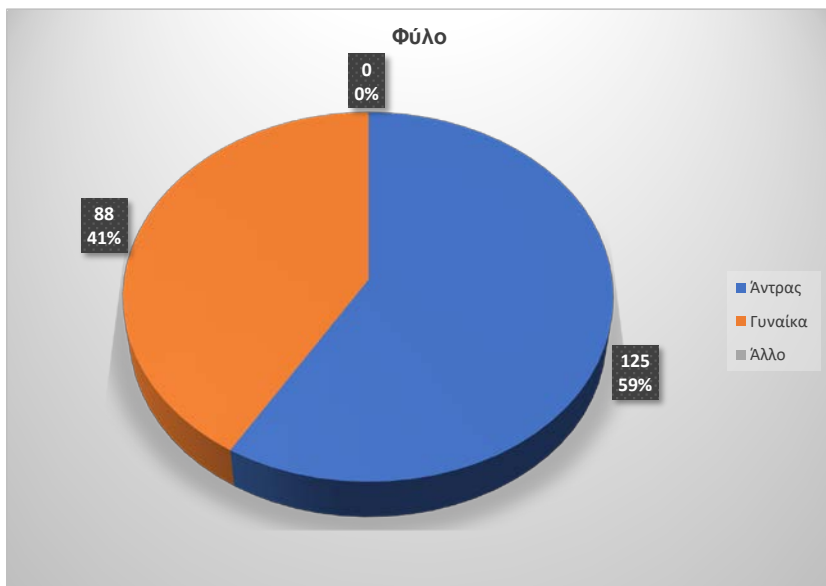
Διάγραμμα 18: Κατανομή Απαντήσεων στην Ερώτηση 11 στο Ερωτηματολόγιο Υπάλληλων ΠΣΚΤ

7.2.2 Συμπεράσματα από ερωτηματολόγια Υπαλλήλων ΠΣΚΤ

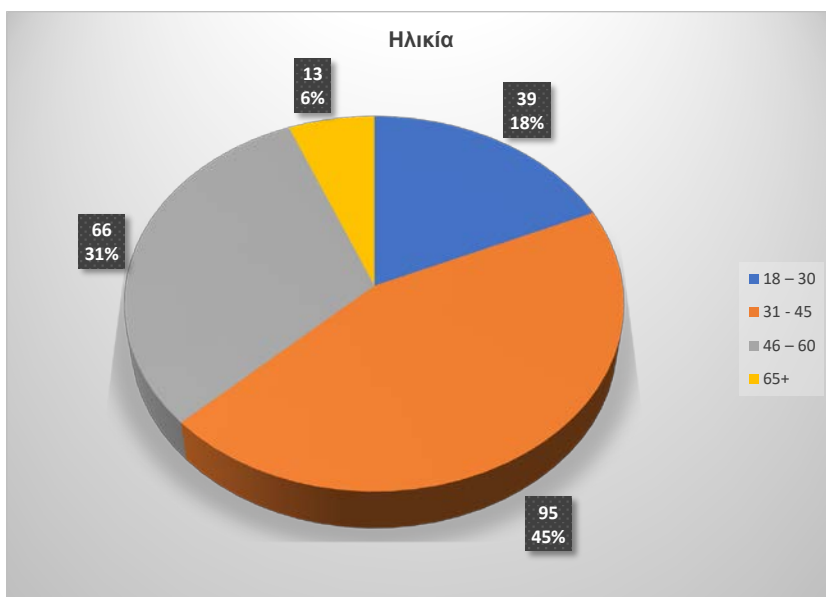
- Η πλειοψηφία των υπαλλήλων δήλωσε ότι τον Συνεργατισμό οδήγησε στην διάλυση, η εμπλοκή της Κυβέρνησης, των πολιτικών κομμάτων, της Κεντρικής Τράπεζας και της Υπηρεσίας Εποπτείας και Ανάπτυξης Συνεργατικών Εταιρειών.
- Οι περισσότεροι υπάλληλοι δήλωσαν ότι ο Συνεργατισμός αποτέλεσε το εξιλαστήριο θύμα προς διασφάλιση του Τραπεζικού τομέα στην Κύπρο και ότι αυτοί που ήταν υπεύθυνοι για την διαχείριση του, φάνηκαν κατώτεροι των περιστάσεων.
- Με ποσοστό 87%, είναι αποδεκτό ότι ο Συνεργατισμός στάθηκε δίπλα στον απλό άνθρωπο, στους υπαλλήλους του και στις οικογένειες του όλα αυτά τα χρόνια.
- Ποσοστό 47%, αναφέρει ότι το κενό του Συνεργατισμού δύσκολα θα αναπληρωθεί από τις εμπορικές τράπεζες.
- Το 50% από τους ερωτηθέντες υπαλλήλους, δήλωσε ότι είναι μέτρια ευχαριστημένοι από την αποδοχή τους στην Ελληνική Τράπεζα και ότι δεν έχει αναγνωριστεί η εμπειρία τους και οι γνώσεις τους στον Τραπεζικό τομέα.
- Ο κυριότερος λόγος που επέλεξαν να παραμείνουν στην Ελληνική Τράπεζα και δεν αποχώρησαν με το σχέδιο εθελούσιας αποχώρησης, ήταν οικονομικός και μόνο 10% πιστεύει ότι έχει ευκαιρίες ανέλιξης.
- Η αντιμετώπιση των υπαλλήλων της Ελληνικής Τράπεζας προς τους υπαλλήλους του ΠΣΚΤ ήταν καλή, όπως δήλωσαν οι ερωτηθέντες. Ποσοστό 19% δήλωσε ότι ήταν υποτιμητική.
- Με συντριπτική πλειοψηφία (91%) οι υπάλληλοι δήλωσαν περήφανοι που υπήρξαν μέρος του Συνεργατισμού.

7.2.3 Στατιστική Ανάλυση Ερωτηματολογίων Πελατών ΠΣΚΤ

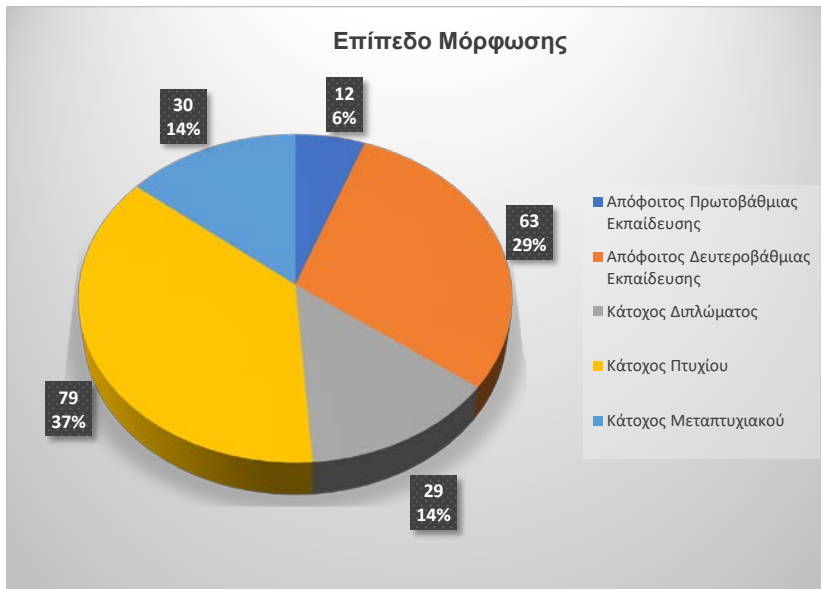
Ταυτότητα έρευνας: Επιδόθηκαν 213 ερωτηματολόγια τα οποία απαντήθηκαν πλήρως και ορθά στην ολότητά τους και εξήχθησαν τα πιο κάτω αποτελέσματα. Διευκρινίζεται ότι σε αριθμό ερωτήσεων υπήρχε η δυνατότητα επιλογής πέραν της μίας απάντησης.

Διάγραμμα 19: Κατανομή Απαντήσεων στην Ερώτηση «Φύλο» στο Ερωτηματολόγιο Πελατών ΠΣΚΤ

Διάγραμμα 20: Κατανομή Απαντήσεων στην Ερώτηση «Ηλικία» στο Ερωτηματολόγιο Πελατών ΠΣΚΤ

Διάγραμμα 21: Κατανομή Απαντήσεων στην Ερώτηση «Επίπεδο Μόρφωσης» στο Ερωτηματολόγιο Πελατών ΠΣΚΤ

Ακολουθεί διαγραμματική ανάλυση των ερωτηματολογίων που δόθηκαν στους πελάτες του πρώην Συνεργατισμού, με τον ίδιο τρόπο όπως πιο πάνω.

Διάγραμμα 22: Κατανομή Απαντήσεων στην Ερώτηση 1 στο Ερωτηματολόγιο Πελατών ΠΣΚΤ

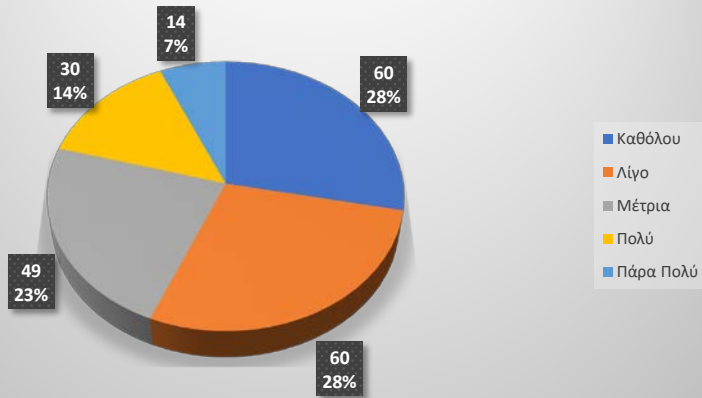

Διάγραμμα 23: Κατανομή Απαντήσεων στην Ερώτηση 2 στο Ερωτηματολόγιο Πελατών ΠΣΚΤ

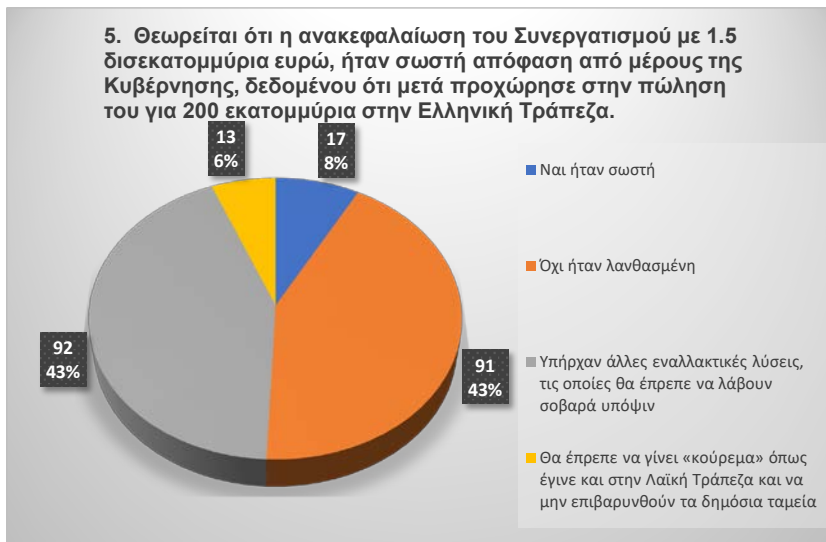
Διάγραμμα 24: Κατανομή Απαντήσεων στην Ερώτηση 3 στο Ερωτηματολόγιο Πελατών ΠΣΚΤ

4. Είναι αποδεκτό από όλους ότι το Συνεργατικό Κίνημα, στάθηκε πάντα δίπλα στις ανάγκες του απλού κύπριου πολίτη. Το κενό που άφησε η διάλυση του, σε πιο βαθμό κατά την άποψη σας θα μπορέσουν οι υφιστάμενες εμπορικές τράπεζες να αναπληρώσουν

Διάγραμμα 25: Κατανομή Απαντήσεων στην Ερώτηση 4 στο Ερωτηματολόγιο Πελατών ΠΣΚΤ

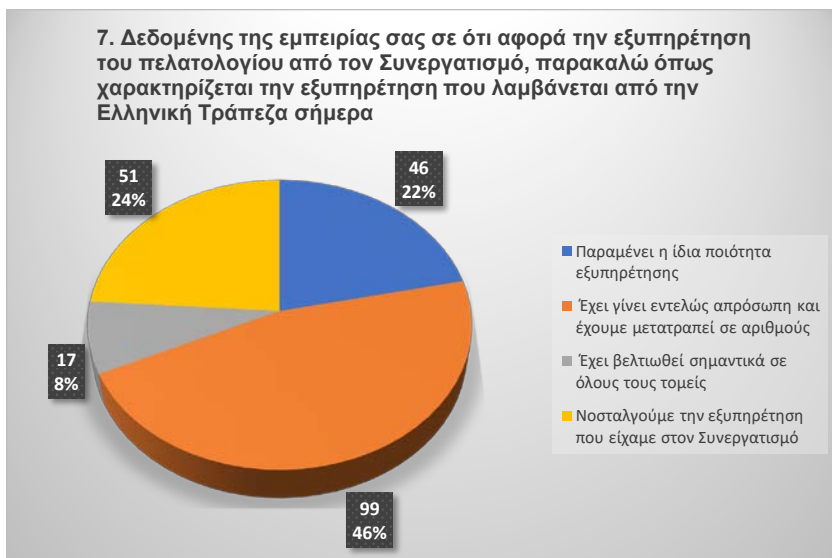
5. Θεωρείται ότι η ανακεφαλαίωση του Συνεργατισμού με 1.5 δισεκατομμύρια ευρώ, ήταν σωστή απόφαση από μέρους της Κυβέρνησης, δεδομένου ότι μετά προχώρησε στην πώληση του για 200 εκατομμύρια στην Ελληνική Τράπεζα.

Διάγραμμα 26: Κατανομή Απαντήσεων στην Ερώτηση 5 στο Ερωτηματολόγιο Πελατών ΠΣΚΤ

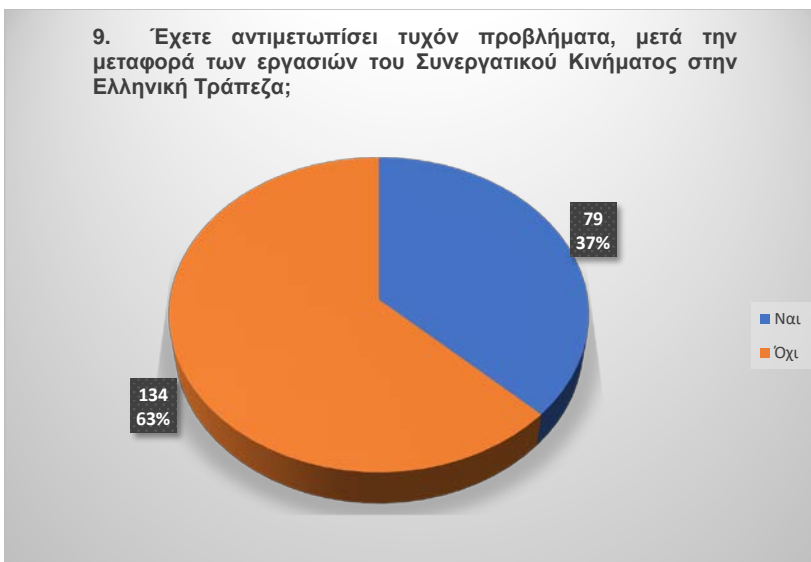
Διάγραμμα 27: Κατανομή Απαντήσεων στην Ερώτηση 6 στο Ερωτηματολόγιο Πελατών ΠΣΚΤ

Διάγραμμα 28: Κατανομή Απαντήσεων στην Ερώτηση 7 στο Ερωτηματολόγιο Πελατών ΠΣΚΤ

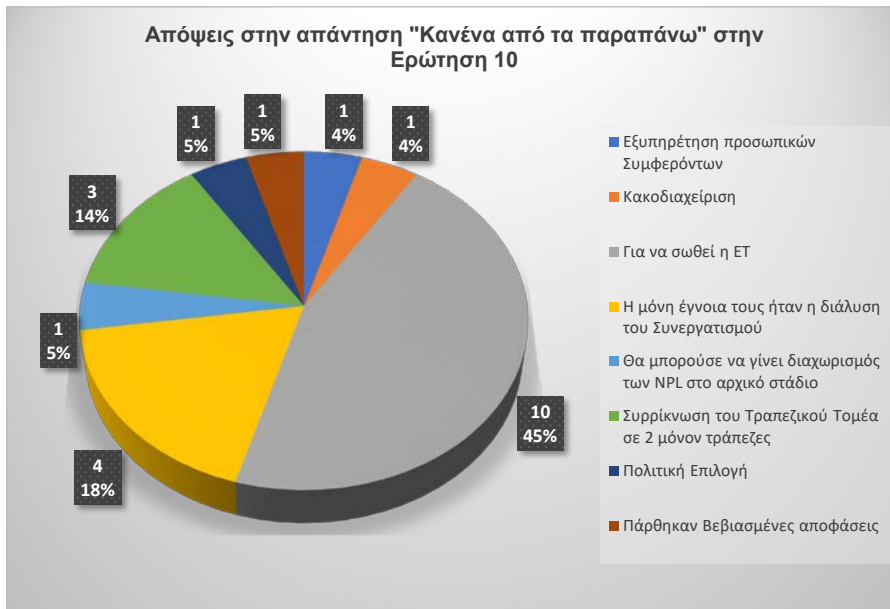
Διάγραμμα 29: Κατανομή Απαντήσεων στην Ερώτηση 8 στο Ερωτηματολόγιο Πελατών ΠΣΚΤ

Διάγραμμα 30: Κατανομή Απαντήσεων στην Ερώτηση 9 στο Ερωτηματολόγιο Πελατών ΠΣΚΤ

Διάγραμμα 31: Κατανομή Απαντήσεων στην Ερώτηση 10 στο Ερωτηματολόγιο Πελατών ΠΣΚΤ

Διάγραμμα 32: Κατανομή Απαντήσεων στην Επιλογή «Κανένα από τα Παραπάνω» στην Ερώτηση 10 στο Ερωτηματολόγιο Πελατών ΠΣΚΤ

7.2.4 Συμπεράσματα από ερωτηματολόγια πελατών ΠΣΚΤ

- Η πλειοψηφία των πελατών δήλωσε ότι τον Συνεργατισμό οδήγησε στην διάλυση η εμπλοκή της Κυβέρνησης, των πολιτικών κομμάτων, της Κεντρικής Τράπεζας και της Υπηρεσίας Εποπτείας και Ανάπτυξης Συνεργατικών Εταιρειών. Ταυτίζεται η απάντησή τους με αυτήν των υπαλλήλων της ΠΣΚΤ.
- Οι περισσότεροι πελάτες της ΠΣΚΤ δήλωσαν ότι, ο Συνεργατισμός αποτέλεσε το εξιλαστήριο θύμα προς διασφάλιση του Τραπεζικού τομέα στην Κύπρο και ότι αυτοί που ήταν υπεύθυνοι για την διαχείριση του, φάνηκαν κατώτεροι των περιστάσεων. Ακριβώς το ίδιο απάντησαν και οι υπάλληλοι και σε αυτήν την ερώτηση.
- Οι ερωτηθέντες πελάτες στην πλειοψηφία τους αναφέρουν ότι το κενό που άφησε η διάλυση του Συνεργατισμού, δεν θα μπορέσουν να το αναπληρώσουν οι εμπορικές τράπεζες.
- Το 44% των πελατών δήλωσε ότι ήταν λανθασμένη η απόφαση ανακεφαλαιοποίησης του Συνεργατισμού με δημόσιο χρήμα ύψους 1,5 δις ευρώ, εφόσον μετά προχώρησε στην πώληση του στην Ελληνική Τράπεζα ενώ ποσοστό 42% δήλωσε ότι υπήρχαν εναλλακτικές λύσεις τις οποίες έπρεπε να λάβουν υπόψη.
- Επιβεβλημένη κρίνει την επαναδραστηριοποίηση του Συνεργατικού κινήματος το 47% των ερωτηθέντων ενώ ένα 33% την κρίνει καθόλου αναγκαία, αφού θα γίνουν πάλι τα ίδια λάθη και παραλείψεις.
- Εντελώς απρόσωπη χαρακτηρίζεται η εξυπηρέτηση από την Ελληνική Τράπεζα σύμφωνα με το 47% των πελατών και νοσταλγούν την εξυπηρέτηση που είχαν στον Συνεργατισμό. Να σημειωθεί ότι ποσοστό 22% δήλωσε ότι παραμένει η ίδια ποιότητα εξυπηρέτησης.
- Μερικώς ικανοποιημένοι δηλώνουν οι πελάτες για τη μεταφορά των λογαριασμών τους στην Ελληνική Τράπεζα
- Πολύ σημαντικό το γεγονός ότι 63% των πελατών δήλωσαν ότι δεν αντιμετώπισαν προβλήματα μετά τη μεταφορά των εργασιών της ΠΣΚΤ στην Ελληνική Τράπεζα.
- Ισομερώς κατανομημένες παρουσιάζονται οι απόψεις των πελατών στο γεγονός αν η πώληση του Συνεργατισμού ήταν λύση ανάγκης για μη ύπαρξη δεύτερης

φοράς κουρέματος καταθέσεων ή όχι, με ένα ποσοστό 36% να τάσσεται θετικά και ένα ποσοστό 32% αρνητικά.

- Οι απαντήσεις με σειρά προτεραιότητας στους λόγους που πωλήθηκε ο Συνεργατισμός στην Ελληνική Τράπεζα είναι: να σωθεί η Ελληνική Τράπεζα, η μόνη έγνοια τους ήταν η διάλυση του Συνεργατισμού, και τέλος ότι έπρεπε να συρρικνωθεί το Τραπεζικό σύστημα της Κύπρου.

Συγκρίνοντας το σύνολο των απαντήσεων των πελατών και των υπαλλήλων της πρώην ΣΚΤ, σε ότι αφορά στο ποιοι ευθύνονται για τη διάλυση του Συνεργατικού Κινήματος στην Κύπρο, αυτές ταυτίζονται σε ένα μεγάλο ποσοστό πλήρως με τις απόψεις του Διοικητή της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου, ενώ διαφαίνεται να είναι εκ διαμέτρου αντίθετες με αυτές του Υπουργού Οικονομικών της Κύπρου.

Ταυτόχρονα, οι απαντήσεις των πελατών αλλά και των συναδέλφων της πρώην ΣΚΤ, εξαίρουν το γεγονός ότι το Συνεργατικό Κίνημα, στάθηκε πάντα δίπλα στις ανάγκες του απλού κύπριου πολίτη καθώς επίσης και ότι το κενό που άφησε η διάλυση του, είναι δύσκολό έως ακατόρθωτο να καλυφθεί από τις υφιστάμενες εμπορικές τράπεζες που δραστηριοποιούνται στο νησί.

Κεφάλαιο 8

Επίλογος

Μέσα από αυτόν τον αλγόριθμο που ακολουθήθηκε, έφτασε το τέρμα της ιστορίας του Συνεργατισμού. Μιας ιστορίας που μέτρησε πάνω από 100 χρόνια λειτουργίας. Ενός οργανισμού που ταυτίστηκε μαζί του ο Κύπριος πολίτης. Την ταφόπλακα σ' ένα τόσο μεγάλο επίτευγμα του Κυπριακού λαού, έβαλε η απληστία και η ασυδοσία κάποιων από αυτούς που τον υπηρετούσαν, αλλά και η ανικανότητα όσων ανέλαβαν να τον βγάλουν από την δύσκολη θέση που βρέθηκε μετά την οικονομική κρίση του 2013.

Όλα όσα έχουν μελετηθεί στα πιο πάνω κεφάλαια αναδεικνύουν την εικόνα ενός μεγάλου οργανισμού, με επιτυχίες και αποτυχίες στη διάρκεια της ιστορίας του. Το σημαντικότερο πρόβλημα του Συνεργατισμού ήταν τα ΜΕΔ, τα οποία μπορούσαν να αντιμετωπιστούν με ένα πολύ καλό σχέδιο αναδιάρθρωσης όπως άλλωστε υπήρχε και στα πλάνα της Κυβέρνησης. Αυτό δεν έγινε γιατί τόσο η κυβέρνηση όσο και η τελευταία διοίκηση της ΣΚΤ, δεν έδρασαν έγκαιρα αφενός και εθισθελικά αφετέρου, οδήγησαν τα πράγματα στη συρρίκνωση του Τραπεζικού συστήματος της χώρας εκμεταλλευόμενοι την κατοχή του 99% του μετοχικού κεφαλαίου της ΣΚΤ. Ο Συνεργατισμός θα μπορούσε να πορευτεί βιώσιμος και να επιστραφεί πίσω στα μέλη που τον δημιούργησαν, αν προχωρούσαν στη δημιουργία μιας «κακής τράπεζας», ώστε να μεταφερθούν σε αυτήν τα ΜΕΔ, ή ακόμα αν προχωρούσαν με την πώληση πακέτων ΜΕΔ, όπως πράττουν και όλες οι υπόλοιπες Τράπεζες.

Θα τελειώσω τη μελέτη αυτή με ένα απόσπασμα από έναν «διάλογο» μεταξύ ενός συνεργατιστή και ενός γεωργού που θέλει να μάθει τι μπορεί να του προσφέρει ο Συνεργατισμός, το οποίο δημοσιεύθηκε στο πρώτο τεύχος του περιοδικού «Ο Συνεργατισμός στην Κύπρο», που εκδόθηκε το 1946.

Γεωργός: Ο σκοπός των Συνεργατικών φαίνεται ότι είναι η αλληλοβοήθεια και δι' αυτής βοηθούν τους ίδιους τους εαυτούς των.

Συνεργατιστής: Ακριβώς αυτό είναι. Αλληλοβοήθεια και αμοιβαία βοήθεια. Ο καθένας δι' όλους και όλοι διά τον καθένα. Επίσης είναι και σύνδεσμος στον οποίο γίνεστε μέλη θεληματικώς, δηλαδή δεν σας αναγκάζει κανένας δι' αυτό και κάθε μέλος έχει ίσα δικαιώματα εις την εταιρεία. Κάθε μέλος έχει μίαν μόνον ψήφο. Εκλέγετε την επιτροπή σας και της δίδετε την εμπιστοσύνη σας.

Γεωργός: Τες συνεργατικές τες διαχειρίζεται η Κυβέρνησης;

Συνεργατιστής: Όχι. Είναι οργανισμοί του λαού, υπό του λαού διά τον λαόν. Γίνεσθε μέλη διά να βοηθήσετε τους ίδιους του εαυτούς σας με τες δικές σας προσπάθειες.
(ΓΕΩΡΓΗΣ, 2020)

Βιβλιογραφικές Αναφορές

BriefTeam, 2020. *BRIEF*. [Ηλεκτρονικό]

Available at: <https://www.brief.com.cy/etairika-nea/anamesa-stis-kalyteres-trapezes-tis-dytikis-eyropis-i-elliniki>

[Πρόσβαση 01 APRIL 2021].

EBA, 2014. *RESULTS OF 2014 EU-WIDE STRESS TEST*. PARIS: EBA.

EP&ECB, 2013. *Interinstitutional Agreement between the European Parliament and the European Central Bank on the practical modalities of the exercise of democratic accountability and oversight over the exercise... of the Single Supervisory Mechanism*. Frankfurt, Brussels: EUROPIAN PARLIAMENT, EUROPIAN CENTRAL BANK.

EUROGROUP, 2014. *Memorandum of Understanding on Specific Economic Policy Conditionality*. BRUSSELS: EUROGROUP.

HellenicBank, 2018. *HellenicBank.com*. [Ηλεκτρονικό]

Available at: <https://www.hellenicbank.com/portalserver/hb-en-portal/el/about-us/who-we-are/overview/our-history>

[Πρόσβαση 29 MARCH 2021].

IMF, 2009. *Cyprus : Financial Sector Assessment Program Update: Technical Note: Measuring Banking Stability in Cyprus*. Washington, D.C.: IMF.

Stockwatch, 2015. *STOCKWATCH*. [Ηλεκτρονικό]

Available at: <https://www.stockwatch.com.cy/el/article/trapezes/nees-meioseis-epitokion-aposynergatismo>

[Πρόσβαση 01 May 2021].

Αρέστης, Γ., Χαραλάμπους, Γ. & Γεωργίου, Γ., 2019. *ΕΚΘΕΣΗ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΡΡΕΥΣΗ ΤΟΥ ΣΥΝΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΠΙΣΤΩΤΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ*. Λευκωσία: Κυπριακή Δημοκρατία.

ΓΕΩΡΓΗΣ, Γ., 2015. *ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΚΥΠΡΙΑΚΟΥ ΣΥΝΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΚΙΝΗΜΑΤΟΣ (ΤΟΜΟΣ Α')*. 1η επιμ. ΛΕΥΚΩΣΙΑ: ΠΑΓΚΥΠΡΙΑ ΣΥΝΕΡΓΑΤΙΚΗ ΣΥΝΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ.

ΓΕΩΡΓΗΣ, Γ., 2020. *ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΚΥΠΡΙΑΚΟΥ ΣΥΝΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΚΙΝΗΜΑΤΟΣ (ΤΟΜΟΣ Γ')*. 1η επιμ. ΛΕΥΚΩΣΙΑ: ΠΑΓΚΥΠΡΙΑ ΣΥΝΕΡΓΑΤΙΚΗ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ.

ΓΕΩΡΓΗΣ, Γ., ΚΥΡΙΑΚΙΔΗΣ, Χ. & ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥΣ, Χ., 2017. *ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΚΥΠΡΙΑΚΟΥ ΣΥΝΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΚΙΝΗΜΑΤΟΣ (ΤΟΜΟΣ Β')*. 1η επιμ. ΛΕΥΚΩΣΙΑ: ΠΑΓΚΥΠΡΙΑ ΣΥΝΕΡΓΑΤΙΚΗ ΣΥΝΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ.

Ε.ΤΡΑΠΕΖΑ, 2018. *ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΗ 2017*. ΛΕΥΚΩΣΙΑ: ΧΡ. ΝΙΚΟΛΑΟΥ & ΥΙΟΙ ΛΤΔ.

ΕΛΕΚΤΙΚΗ, Υ., 2017. *Διαχειριστικός έλεγχος και έλεγχος συμμόρφωσης της Συνεργατικής Κυπριακής Τράπεζας (ΣΚΤ)*. Λευκωσία: ΕΛΕΚΤΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ.

ΕΛΛΗΝΑΣ, Α., 2012. *STOCKWATCH*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <https://www.stockwatch.com.cy/el/blog/570096-megethos-ton-kypriakon-trapezon>
[Πρόσβαση 18 FEBRUARY 2021].

Ελληνική Τράπεζα, 2015,2016,2017. *Οικονομική Έκθεση*. Λευκωσία: Ελληνική Τράπεζα.

ΗΡΑΚΛΕΟΥΣ, Α., 2006. *ΣΥΝΕΡΓΑΤΙΣΜΟΣ 1909 - 2006 (Συνοπτική Θεώρηση)*. 1η επιμ. ΛΕΥΚΩΣΙΑ:
ΠΑΓΚΥΠΡΙΑΣ ΣΥΝΕΡΓΑΤΙΚΗΣ ΣΥΝΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑΣ.

ΗΡΑΚΛΕΟΥΣ, Α., 2008. *ΘΕΩΡΙΑ ΣΥΝΕΡΓΑΤΙΚΗΣ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ*. 1η επιμ. ΛΕΥΚΩΣΙΑ: ΠΑΓΚΥΠΡΙΑ
ΣΥΝΕΡΓΑΤΙΚΗ ΣΥΝΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ.

ΗΡΑΚΛΕΟΥΣ, Α., 2012. *ΔΙΑΔΡΟΜΗ ΣΤΟ ΧΡΟΝΟ*. 1η επιμ. ΛΕΥΚΩΣΙΑ: ΣΥΝΕΡΓΑΤΙΚΗ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ
ΛΤΔ.

ΚΕΔΙΠΕΣ, 19 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 2018. *Ολοκλήρωση μεταφοράς περιουσιακών στοιχείων και υποχρεώσεων
της πρώην Συνεργατικής Κυπριακής Τράπεζας στην Ελληνική Τράπεζα (ΔΕΛΤΙΟ ΤΥΠΟΥ)*. ΛΕΥΚΩΣΙΑ:
ΚΕΔΙΠΕΣ.

ΜΠΑΜΠΙΝΙΩΤΗΣ, Γ., 2005. *ΛΕΞΙΚΟ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ*. Β επιμ. ΑΘΗΝΑ: ΚΕΝΤΡΟ
ΛΕΞΙΚΟΛΟΓΙΑΣ.

Νιάρχος, Ν., 2004. *ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ*. 7η επιμ. ΑΘΗΝΑ:
ΣΤΑΜΟΥΛΗΣ Α.Ε.

Ο περί Συνεργατικών Εταιρειών (Τροποποιητικός) (Αρ.2) Νόμος 170(Ι) (2007) ΝΟΜΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ.

Ο περί Συνεργατικών Εταιρειών (Τροποποιητικός) (Αρ.3) Νόμος 88(Ι) (2013) ΝΟΜΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ.

Ο περί Συνεργατικών Εταιρειών (Τροποποιητικός) (Αρ.4) Νόμος 170(Ι) (2013) ΝΟΜΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ.

Ο περί Συνεργατικών Εταιρειών (Τροποποιητικός) Νόμος 104 (Ι) (2009) ΝΟΜΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ.

Ο περί Συνεργατικών Εταιρειών (Τροποποιητικός) Νόμος 123(Ι) (2003) ΝΟΜΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ.

Ο περί Συνεργατικών Εταιρειών (Τροποποιητικός) Νόμος 170(Ι) (2004) ΝΟΜΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ.

Ο περί Συνεργατικών Εταιρειών (Τροποποιητικός) Νόμος 68 (1987) ΝΟΜΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ.

Ο περί Συνεργατικών Εταιρειών Νόμος 22 (1985) ΝΟΜΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ.

*ΟΙ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΑΝΑΔΙΑΡΘΡΩΣΗΣ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ ΝΟΜΟΙ ΤΟΥ 2011 ΕΩΣ 2015
(2016) ΥΠΟΙΚ.*

ΣΚΤ, 2014,2015,2016,2017. *Οικονομική Έκθεση*. Λευκωσία: Συνεργατική Κεντρική Τράπεζα.

ΣΤΑΘΑΚΟΠΟΥΛΟΣ, Β., 2005. *ΜΕΘΟΔΟΙ ΕΡΕΥΝΑΣ ΑΓΟΡΑΣ*. 3η επιμ. ΑΘΗΝΑ: ΣΤΑΜΟΥΛΗΣ Α.Ε.

Τράπεζα Κύπρου, 2015,2016,2017. *Οικονομικές Εκθέσεις*. Λευκωσία: Τράπεζα Κύπρου.

ΤΣΙΩΝΑΣ, Ε., 2009. *ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΜΕ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΣΤΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΤΟΜΟΣ Α'*. 1η επιμ. ΑΘΗΝΑ: ΟΠΑ.

ΥΠΟΙΚ, 2013. *ΜΝΗΜΟΝΙΟ ΣΥΝΑΝΤΙΑΨΗΣ ΓΙΑ ΤΗ ΔΕΣΜΕΥΤΙΚΗ ΕΙΔΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ*.
ΒΡΥΞΕΛΛΕΣ: EUROGROUP.

ΥΠΟΙΚ, 2015. ΜΟΝΑΔΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΤΗΣ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΤΗΣ ΚΥΠΡΙΑΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΣΤΗΝ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΚΗ ΔΟΜΗ ΠΙΣΤΩΤΙΚΩΝ ΙΔΡΥΜΑΤΩΝ (ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΗ). ΛΕΥΚΩΣΙΑ: ΥΠΟΙΚ.

ΧΑΜΠΗ, Μ., 2021. STOCKWATCH. [Ηλεκτρονικό]

Available at: <https://www.stockwatch.com.cy/el/article/oikonomia-trapezes/kostos-tis-krisis-toy-2013-kai-ti-den-egine-mehri-simera>

[Πρόσβαση 01 APRIL 2021].

Χαννή, Γ., 2017. Stockwatch. [Ηλεκτρονικό]

Available at: <https://www.stockwatch.com.cy/el/article/trapezes/i-trapeziki-pitta-deka-hronia-meta>

[Πρόσβαση 12 Φεβρουαρίου 2021].

Γλωσσάριο

EBA	European Banking Authority
ECB	European Central Bank
EP	European Parliament
IMF	International Monetary Fund

ΔΝΤ	Διεθνές Νομισματικό Ταμείο
ΔΣ	Διοικητικό Συμβούλιο
ΕΕ	Ευρωπαϊκή Ένωση
ΕΕΜ	Ενιαίος Εποπτικός Μηχανισμός
ΕΚΤ	Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα
ΕΤ	Ελληνική Τράπεζα
ΚΕΔΙΠΕΣ	Κυπριακή Εταιρεία Διαχείρισης Περιουσιακών Στοιχείων
ΚΤΚ	Κεντρική Τράπεζα Κύπρου
ΚΦ	Κεντρικός Φορέας
ΜΕΔ	Μη Εξυπηρετούμενα Δάνεια
ΜΕΧ	Μη Εξυπηρετούμενες Χορηγήσεις
ΜΜΕ	Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης
ΟΠΑ	Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών (ΑΣΟΕΕ)
ΠΠΣΣ	Πρόεδρος Παγκύπριας Συνεργατικής Συνομοσπονδίας
ΠΣΚΤ	Πρώην Συνεργατική Τράπεζα Κύπρου
ΣΕ	Συνεργατικές Εταιρείες
ΣΕΔΙΠΕΣ	Συνεργατική Εταιρεία Διαχείρισης Περιουσιακών Στοιχείων
ΣΚ	Συνεργατικό Κίνημα
ΣΚΤ	Συνεργατική Κεντρική Τράπεζα
ΣΠΕ	Συνεργατική Πιστωτική Εταιρεία
ΣΠΙ	Συνεργατικό Πιστωτικό Ίδρυμα
ΣΠΤ	Συνεργατικός Πιστωτικός Τομέας
ΤΚ	Τράπεζα Κύπρου
ΥΕΑΣΕ	Υπηρεσία Εποπτείας και Ανάπτυξης Συνεργατικών Εταιρειών
ΥΠΟΙΚ	Υπουργείο Οικονομικών
ΧΑΚ	Χρηματιστήριο Αξιών Κύπρου

Παράρτημα Α

Ερωτηματολόγια Προσωπικότητων

Οι απαντήσεις που έχουν ληφθεί από όλους τους ερωτηθέντες, αφορούν στο ερωτηματολόγιο που φαίνεται στο Παράρτημα Α.1, και παρουσιάζονται παρακάτω. Διευκρινίζεται ότι η πρώτη ερώτηση, αφορά στην θέση από την οποία ο κάθε ερωτηθέντας, υπηρέτησε ή είχε σχέση με τον Συνεργατισμό και για τους λόγους που προβλέπει η νομοθεσία περί προσωπικών δεδομένων δεν αποκαλύπτονται ονόματα, παρά μόνο οι απαντήσεις που εδόθησαν

A.1 Κενό Ερωτηματολόγιο

Ερωτηματολόγιο/Συνέντευξη

Το ερωτηματολόγιο που ακολουθεί έχει συνταχθεί στα πλαίσια εκπόνησης της διπλωματικής μου εργασίας για το μεταπτυχιακό μου στη Διοίκηση Επιχειρήσεων - MBA του Ανοικτού Πανεπιστημίου Κύπρου. Συγκεκριμένα έχει σαν σκοπό να μελετήσει τις απόψεις κάποιων προσωπικοτήτων/ ανθρώπων κλειδιά του Συνεργατικού κινήματος.

Παρακαλώ απαντήστε με ειλικρίνεια. Τα στοιχεία που θα συλλεχτούν θα χρησιμοποιηθούν με εμπιστευτικό τρόπο και ΜΟΝΟ για τις ανάγκες της παρούσας εργασίας.

*Σας ευχαριστώ εκ των προτέρων,
Αντωνία Κουννή*

- 1) Από ποια θέση υπηρέτησατε τον Συνεργατισμό και ποιό ρόλο διαδραματίσατε από την θέση αυτή στην όλη πορεία και εξέλιξη του κινήματος;

.....
.....
.....
.....

- 2) Ποια πιστεύετε ότι ήταν η αιτία του προβλήματος στον Συνεργατικό Πιστωτικό Τομέα;

.....
.....
.....

Παρακαλώ όπως κατονομάσετε τις πρώτες πέντε βασικές αιτίες οι οποίες συνέβαλαν ή οδήγησαν κατά την άποψη σας στο «κλείσιμο» του Συνεργατισμού, ξεκινώντας από την πιο σημαντική.

.....
.....
.....
.....

9) Υπήρχε πλάνο διάσωσης του Συνεργατισμού, εάν εναρμονιζόταν με τις ανάγκες της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας; Αν ναι, γιατί το πλάνο αυτό έλειπε από τα σχέδια του Κράτους.

.....
.....
.....
.....

10) Εξιλαστήριο θύμα του Συνεργατισμού ήταν οι υπάλληλοι, που κακοχαρακτήριστσαν από μεγάλη μερίδα της Κυπριακής Κοινωνίας. Ήταν όντως προσωπικό με ανεπαρκής γνώση και ανικανότητα;

.....
.....
.....
.....

11) Ποια η άποψη σας για την προσφορά του Συνεργατικού Κινήματος στην οικονομία της Κύπρου αλλά και στην κοινωνία γενικότερα;

.....
.....
.....
.....

A.1.1 Απαντήσεις Πρόεδρου Παγκύπριας Συνεργατικής Συνομοσπονδίας (ΠΠΣΣ)

2. Ποια πιστεύετε ότι ήταν τα αίτια του προβλήματος στον Συνεργατικό Πιστωτικό Τομέα; Κατονομάστε τις πρώτες πέντε βασικές αιτίες οι οποίες συνέβαλαν ή οδήγησαν κατά την άποψη σας στο «κλείσιμο» του Συνεργατισμού ξεκινώντας από την πιο σημαντική.

Ο ΠΠΣΣ υπηρέτησε τον Συνεργατισμό και από πολλές άλλες θέσεις. Οι πέντε (5) βασικές αιτίες είναι οι ακόλουθες: 1) Η Ευρωπαϊκή Ένωση, οι θεσμοί της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, καθώς επίσης και ο Ευρωπαϊκός Εποπτικός Μηχανισμός, θεωρούσαν τον Συνεργατισμό ως διαχρονική στρέβλωση της οικονομίας, 2) Υπήρξε

υποτίμηση εκ μέρους των Συνεργατικών εταιρειών της αρνητικής διάθεσης και πρόθεσης των Ευρωπαϊκών και Παγκόσμιων οργανισμών για το συνεργατικό κίνημα της Κύπρου, 3) ασθενής νοοτροπία πληρωμών, 4) δανεισμοί μεγάλων ποσών και αμφιβόλου αξίας- υψηλά επιτόκια, και τέλος 5) έλλειψη εκσυγχρονισμού.

3. Γιατί το Συνεργατικό κίνημα παρέμεινε εκτός εποπτείας της ΚΤΚ ακόμα και μετά την ένταξη της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση, περιγράψτε τα σωστά και τα λάθη της εν λόγω απόφασης.

Τις ιδιωτικές τράπεζες επόπτευε η ΚΤΚ και τον Συνεργατισμό η Υπηρεσία Εφόρου Συνεργατικών Εταιρειών μαζί με την ΣΚΤ. Το σημαντικό δεν είναι ποια αρχή εποπτεύει αλλά πόσα καλά το κάνει καθώς επίσης ότι δεν υπάρχουν δυνατά στοιχεία που να δικαιολογούν γιατί παρέμεινε εκτός εποπτείας ο Συνεργατισμός ή καλύτερα παρέμεινε με την εποπτεία της ΥΕΑΣΕ.

4. Πως η οικονομική κρίση επηρέασε τον Συνεργατικό Πιστωτικό Τομέα;

Η παγκόσμια οικονομική κρίση ξεκίνησε από τη μητρόπολη του καπιταλισμού την Αμερική. Η κρίση αυτή επηρέασε και τον Συνεργατισμό. Μετά τις 16 υποβαθμίσεις της Κύπρου, την ένταξή μας στον μηχανισμό στήριξης της ΕΕ και το κούρεμα καταθέσεων των τραπεζών, ο Συνεργατισμός κρίθηκε οικονομικά βιώσιμος και ανακεφαλαιοποιήθηκε από το κράτος με €1,5 δις, όπου και μετατράπηκε σε κρατική τράπεζα. Το κυρίαρχο οικονομικό στοιχείο για το οποίο ο Συνεργατισμός είχε αδύνατη οικονομική θέση, ήταν οι χορηγήσεις προς τα μέλη του τα οποία λόγω της τεράστιας οικονομικής καταστροφής αδυνατούσαν να πληρώσουν τις οφειλές τους και τις δόσεις των δανείων τους, με αποτέλεσμα να εκτοξευθούν τα ΜΕΔ. Η αντιμετώπιση των ΜΕΔ ήταν χρονοβόρα, αναποτελεσματική, λανθασμένη και με μεγιστοποιημένη γραφειοκρατία, γεγονός που δεν αντιμετώπισε επί της ουσίας το πρόβλημα αυτό.

5. Μελετώντας το πόρισμα της ερευνητικής επιτροπής διαφαίνεται έντονα η ευθύνη ανθρώπων που από θέσεις κλειδιά καθόρισαν την μοίρα του Συνεργατισμού στην Κύπρο. Συμφωνείτε με την άποψη αυτή, παρακαλώ καταθέστε την άποψη σας.

Το πόρισμα της ερευνητικής επιτροπής για τον Συνεργατισμό δεν απέδειξε κατά την άποψή μου τα πραγματικά γεγονότα όπως έτρεξαν τη σκοτεινή εκείνη περίοδο. Απλώς

καταγράφηκε μια έκθεση της ελεγκτικής υπηρεσίας και οι μαρτυρίες κατέγραφαν γεγονότα πριν και μετά την κρατικοποίηση του συνεργατισμού. Ο νέος Συνεργατισμός που δημιουργήθηκε ήταν ένας οργανισμός γραφειοκρατικός, δυσκίνητος, πέτρινος, σφικτός, άτολμος, χωρίς αυτοπεποίθηση, γεγονός το οποίο και κατήγγειλα πολλές φορές και προειδοποιούσα επίσης για τα ΜΕΔ. Οι αναφορές σε στελέχη του Συνεργατισμού και για τον ΥΠΟΙΚ δεν σημάδεψαν το κλείσιμο του Συνεργατισμού. Για να είμαι ειλικρινής και δίκαιος οι άνθρωποι κλειδιά που διορίστηκαν στον νέο κρατικό Συνεργατισμό δεν καθόρισαν τη μοίρα του συνεργατισμού, αλλά η απειρία τους δεν βοήθησε στο να ανιληφθούν γρήγορα τα γεγονότα και τα δεδομένα και χάθηκε πολύτιμος χρόνος. Η γραφειοκρατία εσωτερικά και οι εχθροί του Συνεργατισμού εξωτερικά, οι οποίοι για χρόνια διέδιδαν κούρεμα καταθέσεων στον Συνεργατισμό, δημιούργησαν πανικό και ανεπιθύμητες καταστάσεις στον Συνεργατισμό. Πάρα πολλές συγκυρίες, λάθη, στρεβλώσεις, υπερβάσεις, αλαζονεία και ευθυνοφοβία συναίνεσαν στο κλείσιμό του.

6. Υπήρχαν πολιτικές παρεμβάσεις στον Συνεργατισμό και σε ποιο βαθμό αυτές επηρέασαν τη λειτουργία αλλά κυρίως την βιωσιμότητα του;

Λόγω της φύσης των εργασιών του και του μικρόκοσμου της Κύπρου υπήρχαν πολιτικές και κομματικές παρεμβάσεις και επιρροές στον Συνεργατισμό. Τα διάφορα κόμματα βοηθούσαν στην ανάπτυξη και πρόοδο του Συνεργατισμού και θεωρώ ότι οι πολιτικές παρεμβάσεις ήταν τέτοιας μορφής και έκτασης που δεν διαμόρφωσαν καταλυτικά την πορεία του, ειδικά τα πρώτα χρόνια. Το 2013 υπήρξε στασιμότητα λόγω της αναδιάρθρωσής του και της ανακεφαλαιοποίησης από την Κυβέρνηση. Από εκεί και έπειτα ξεκίνησε μια προσπάθεια πολιτικοποίησης του «κεφαλαίου» Συνεργατισμός για προεκλογικές εκστρατείες των κομμάτων γεγονός που έβλαψε τα μέγιστα τον Συνεργατισμό και οδήγησε τις πολιτικές δυνάμεις σε διχασμό και αλληλοκατηγορίες με αλλότριους σκοπούς και όχι για το καλό του Συνεργατισμού.

7. Δεδομένης της καταβολής 1,5 δισεκατομμυρίου ευρώ για την πλήρη κεφαλαιοποίηση του Συνεργατισμού και της δημόσιας δεδηλωμένης θέσης της κυβέρνησης για συνέχιση ύπαρξης και λειτουργίας του Συνεργατισμού κινήματος στην Κύπρο, παρακαλώ όπως δώσετε την άποψη σας για τον ρόλο αλλά και τις τυχόν ευθύνες του κράτους στην κατάρρευση του.

Η ανακεφαλαιοποίηση του Συνεργατισμού από το κράτος με το €1,5 δις ήταν μια μεγάλη επένδυση η οποία έπρεπε να δουλέψει σωστά και να αποδώσει. Κατά τη συζήτηση του προϋπολογισμού του 2017 στη Βουλή ο ΥΠΟΙΚ κατέστησε σαφές ότι η Κυβέρνηση δεν θα ζητούσε πίσω το ποσό της ανακεφαλαιοποίησης αλλά πρότεινε την εισαγωγή του Συνεργατισμού στο ΧΑΚ, όπου διάφοροι θεσμικοί παράγοντες όπως ο Γενικός Ελεγκτής, ο Χρηματοοικονομικός Επίτροπος και ο Επίτροπος Κρατικών Ενισχύσεων αντέδρασαν έντονα. Τα πολιτικά κόμματα δεν υποστήριξαν δυναμικά και αποφασιστικά την απόφαση της Κυβέρνησης. Οι ευθύνες της Κυβέρνησης κατά την άποψή μου εντοπίζονται στις αποφάσεις που αφορούσαν στη διαχείριση του Συνεργατισμού. Δημιουργήθηκε ένας υδροκέφαλος οικονομικός οργανισμός και υιοθετήθηκε νέο απολιθωμένο, γραφειοκρατικό, δυσλειτουργικό και αναποτελεσματικό τραπεζικό μοντέλο. Επίσης πολλά νέο διορισμένα στελέχη, παρουσίαζαν τεράστιες αδυναμίες, ανικανότητα και απειρία στη διαχείριση των συνεργατικών υποθέσεων, ενώ η Κυβέρνηση απομάκρυνε έντιμα και ικανά στελέχη του Συνεργατισμού.

8. Η πώληση του Συνεργατισμού στην Ελληνική Τράπεζα, θεωρείται κατά την άποψή σας ότι ήταν λύση ανάγκης για την μη ύπαρξη δεύτερης φοράς κούρεματος καταθέσεων ή γενικότερα ήταν λύση που οδηγούσε στην άμεση και ραγδαία μείωση των μη εξυπηρετούμενων δανείων για το τραπεζικό σύστημα της Κύπρου;

Η πώληση του Συνεργατισμού στην Ελληνική Τράπεζα ήταν λύση ανάγκης και μάλιστα αδήριτη. Μετά από τις πιέσεις της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας και του Ευρωπαϊκού Εποπτικού Μηχανισμού καθώς και των 2 σεναρίων που παράθετε η λογιστική εταιρεία της ΣΚΤ για τη μη πώλησή του που ήταν α) κούρεμα των καταθέσεων και β) διάθεση για εκκαθάριση της ΣΚΤ, κινδύνευαν τόσο οι καταθέσεις όσο και τα περιουσιακά στοιχεία του Συνεργατισμού. Η Κυβέρνηση κατά την άποψή μου διευκόλυνε και προέκρινε τη συμφωνία πώλησης στην Ελληνική Τράπεζα και τελικά η Ελληνική Τράπεζα που ήταν μια αναιμική και μικρή τράπεζα αναστήθηκε και έγινε ο 2^{ος} μεγαλύτερος τραπεζικός οργανισμός του τόπου λαμβάνοντας μεγάλη προίκα από τον Συνεργατισμό.

9. Υπήρχε πλάνο διάσωσης του Συνεργατισμού, εάν εναρμονιζόταν με τις ανάγκες της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας; Αν ναι, γιατί το πλάνο αυτό έλειπε από τα σχέδια του Κράτους;

Αν εναρμονιζόταν με τις υποδείξεις και τους κανονισμούς της ΕΚΤ δεν θα ήθελε πλάνο διάσωσης, αλλά θα μετατρεπόταν όπως ήταν ο σχεδιασμός της Κυβέρνησης σε σύγχρονο Ευρωπαϊκό Συνεργατικό οργανισμό μέσα στην ΕΕ, με τις ρυθμίσεις των Ευρωπαϊκών θεσμών. Το πλάνο αυτό παρουσιάστηκε δημόσια το 2016 με απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου και αφορούσε την πρόθεση της Κυβέρνησης για είσοδο του Συνεργατισμού στο ΧΑΚ.

10. Εξιλαστήριο θύμα του Συνεργατισμού ήταν οι υπάλληλοι, που κακό χαρακτηρίστηκαν από μεγάλη μερίδα της Κυπριακής Κοινωνίας. Ήταν όντως προσωπικό με ανεπαρκής γνώση και ανικανότητα;

Οι υπάλληλοι έδωσαν τον καλύτερο τους εαυτό για τον Συνεργατισμό ομολογουμένως υπήρξαν τα θύματα όλης αυτής της περιπέτειας του Συνεργατισμού. Το προσωπικό είχε επάρκεια και γνώσεις, εργαζόταν συνειδητά για το καλό της εταιρείας τους. Σχόλια ότι ήταν ανίκανοι και ανεπαρκείς δεν θεωρώ ότι αντιπροσωπεύουν την αλήθεια. Δεν συμφωνώ με αυτόν τον κακό χαρακτηρισμό των Συνεργατικών υπαλλήλων, θεωρώ δε ότι υπό τις βασανιστικές περιστάσεις που υπήρξαν με τις δραματικές διαφοροποιήσεις και αλλαγές το 2013, οι υπάλληλοι του Συνεργατισμού ανταποκρίθηκαν με επάρκεια στα νέα δύσκολα και βασανιστικά τους καθήκοντα.

11. Ποια η άποψη σας για την προσφορά του Συνεργατικού Κινήματος στην οικονομία της Κύπρου αλλά και στην κοινωνία γενικότερα;

Από την ίδρυσή του αποτέλεσε το μεγαλύτερο κοινωνικό-οικονομικό γεγονός της πατρίδας μας στον 20^ο αιώνα. Ένας οργανισμός με κριτήρια ανθρωποκεντρικά, κοινωνικά, πατριωτικά, ο οποίος εξαφάνισε την τοκογλυφία και έσωσε τους αγρότες και γενικά τους Κύπριους από τη φτώχεια και την εξαθλίωση, που βοήθησε τα μέγιστα στα πρώτα βήματα της ανεξάρτητης ΚΔ, που στάθηκε έντιμα δίπλα στους πρόσφυγές μας, χρηματοδότησε τις ανάγκες τους και τους συντρόφευσε στη δύσκολη περίοδο που διένυαν, που δημιούργησε στον τόπο μας την περίφημη και ευημερούσα μεσαία κοινωνική και οικονομική τάξη. Δεν υπάρχει πια. Η απώλεια του είναι τεράστια και κανένας δεν μπορεί να την αντικαταστήσει παρά μόνο ένας...Ο Συνεργατισμός.

A.1.2 Απαντήσεις Αξιωματούχου Α - Ακαδημαϊκού - Μέλους Επιτροπής ΣΚΤ

2. Ποια πιστεύετε ότι ήταν τα αίτια του προβλήματος στον Συνεργατικό Πιστωτικό Τομέα; Κατονομάστε τις πρώτες πέντε βασικές αιτίες οι οποίες συνέβαλαν ή οδήγησαν κατά την άποψη σας στο «κλείσιμο» του Συνεργατισμού ξεκινώντας από την πιο σημαντική.

Γενικότερα υπήρχε μία πολύ κακή (χαμηλή) εταιρική διακυβέρνηση. Κατά την άποψη μου, κύριες αιτίες αποτέλεσαν οι ακόλουθες: 1) κακή διαχείριση δανειακού χαρτοφυλακίου, 2) αργή προσαρμογή στα καινούρια τραπεζικά δεδομένα (μετά το 2013), 3) έλλειψη προσόντων και ικανοτήτων από μια μερίδα του προσωπικού (σε όλες τις βαθμίδες), 4) οργανική δομή που έκανε τη λήψη αποφάσεων να είναι αργή, 5) νομικό πλαίσιο που δεν ανταποκρινόταν στη φιλοσοφία του οργανισμού.

3. Γιατί το Συνεργατικό κίνημα παρέμεινε εκτός εποπτείας της ΚΤΚ ακόμα και μετά την ένταξη της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση, περιγράψτε τα σωστά και τα λάθη της εν λόγω απόφασης.

Για ιστορικούς λόγους κυρίως. Δεν υπάρχουν σωστά σε αυτό το θέμα. Το μεγάλο λάθος είναι ότι το συγκεκριμένο δεδομένο οδήγησε σε χαλαρή εποπτεία και στη διατήρηση της κακής διακυβέρνησης.

4. Πως η οικονομική κρίση επηρέασε τον Συνεργατικό Πιστωτικό Τομέα;

Άλλαξε απότομα τα δεδομένα, η αυξημένη εποπτεία οδήγησε στο να αποκαλυφθούν τα πολλά προβλήματα και οι αδυναμίες που υπήρχαν.

5. Μελετώντας το πόρισμα της ερευνητικής επιτροπής διαφαίνεται έντονα η ευθύνη ανθρώπων που από θέσεις κλειδιά καθόρισαν την μοίρα του Συνεργατισμού στην Κύπρο. Συμφωνείτε με την άποψη αυτή, παρακαλώ καταθέστε την άποψη σας.

Δεν μπορώ να σχολιάσω γιατί δεν έχω διαβάσει το πόρισμα για να μπορέσω να έχω μια εμπειρισταωμένη αντίληψη για όλες τις πτυχές και τις ευθύνες.

6. Υπήρχαν πολιτικές παρεμβάσεις στον Συνεργατισμό και σε ποιο βαθμό αυτές επηρέασαν τη λειτουργία αλλά κυρίως την βιωσιμότητα του;

Πιστεύω πως υπήρχαν από όλες τις μεριές, κάτι που δεν άφησε τον οργανισμό να λειτουργήσει με το να «αποβάλει» τα προβλήματα του παρελθόντος και να προχωρήσει στο μέλλον με σωστή πορεία.

7. Δεδομένης της καταβολής 1,5 δισεκατομμυρίου ευρώ για την πλήρη κεφαλαιοποίηση του Συνεργατισμού και της δημόσιας δεδηλωμένης θέσης της κυβέρνησης για συνέχιση ύπαρξης και λειτουργίας του Συνεργατισμού κινήματος στην Κύπρο, παρακαλώ όπως δώσετε την άποψη σας για τον ρόλο αλλά και τις τυχόν ευθύνες του κράτους στην κατάρρευση του.

Έγινε λάθος εκτίμηση. Ο οργανισμός έλαβε πολύ λίγη ενίσχυση. Από την αρχή έπρεπε να γίνει με ενίσχυση 2,5 - 3 δις ώστε να έχει κεφάλαια για να αντέξει στο χρόνο .

8. Η πώληση του Συνεργατισμού στην Ελληνική Τράπεζα, θεωρείται κατά την άποψη σας ότι ήταν λύση ανάγκης για την μη ύπαρξη δεύτερης φοράς κουρέματος καταθέσεων ή γενικότερα ήταν λύση που οδηγούσε στην άμεση και ραγδαία μείωση των μη εξυπηρετούμενων δανείων για το τραπεζικό σύστημα της Κύπρου;

Δεν πιστεύω ότι θα υπήρχε 2^ο κούρεμα, ήταν περισσότερο «χαρτί» εκφοβισμού αυτό. Η πώληση βοήθησε το τραπεζικό σύστημα, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι ήταν η καλύτερη λύση. Υπήρχαν άλλες καλύτερες, όπως για παράδειγμα να επιτρέψουν σε κάποια καλά ΣΠΙ να συνεχίσουν τις εργασίες τους (είναι μεγάλο θέμα, χρειάζεται από μόνο του μελέτη).

9. Υπήρχε πλάνο διάσωσης του Συνεργατισμού, εάν εναρμονιζόταν με τις ανάγκες της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας; Αν ναι, γιατί το πλάνο αυτό έλειπε από τα σχέδια του Κράτους;

Εξαρχής έγινε πολύ «ερασιτεχνική» αντιμετώπιση του θέματος (όχι μόνο για τον Συνεργατισμό). Δεν υπήρχε πλάνο διάσωσης, απλά κάποιο πλάνο βραχυπρόθεσμης διαχείρισης των δεδομένων.

10. Εξιλαστήριο θύμα του Συνεργατισμού ήταν οι υπάλληλοι, που κακό χαρακτηρίστηκαν από μεγάλη μερίδα της Κυπριακής Κοινωνίας. Ήταν όντως προσωπικό με ανεπαρκής γνώση και ανικανότητα;

Αρκετά από τα άτομα/ στελέχη δεν είχαν τις γνώσεις και ικανότητες για να συμβάλουν στην επίλυση των προβλημάτων, να αντιληφθούν τα νέα δεδομένα και πολλά άλλα.

11. Ποια η άποψη σας για την προσφορά του Συνεργατικού Κινήματος στην οικονομία της Κύπρου αλλά και στην κοινωνία γενικότερα;

Η διαχρονική προσφορά του Συνεργατισμού είναι ανεκτίμητη, βοήθησε στο να αναπτυχθεί η οικονομία (ειδικά στα χρόνια μετά την ανεξαρτησία και την εισβολή) και προσέφερε πολλά στην ευημερία των πολιτών. Υπάρχει επιστημονική έρευνα που γενικά δείχνει ότι οργανισμοί όπως τον Συνεργατισμό (μικροί , ευέλικτοι, πολύ κοντά στο πελάτη τους) συμβάλουν στην ανάπτυξη και σταθερότητα του Τραπεζικού συστήματος και συμβάλουν στην ευημερία των πολιτών.

A.1.3 Απαντήσεις Αξιωματούχου Β

2. Ποια πιστεύετε ότι ήταν τα αίτια του προβλήματος στον Συνεργατικό Πιστωτικό Τομέα; Κατονομάστε τις πρώτες πέντε βασικές αιτίες οι οποίες συνέβαλαν ή οδήγησαν κατά την άποψη σας στο «κλείσιμο» του Συνεργατισμού ξεκινώντας από την πιο σημαντική.

Ο Συνεργατισμός στην Κύπρο είχε πολλές παθογένειες. Το κάθε ένα από μόνο μπορεί να μην ήταν τόσο σημαντικό, όμως όλα μαζί έσπρωχναν προς την ίδια κατεύθυνση, την καταστροφή, τον εκτροχιασμό από την ορθή πορεία. Αναλογιζόμενος τις αιτίες, θεωρώ ότι ήταν οι ακόλουθες: 1) ανεπαρκής νομοθεσία, 2) η εποπτεία ήταν κυβερνητική, δεν ήταν ανεξάρτητη και ήταν ανεπαρκής, 3) Ο κεντρικός φορέας δεν μπόρεσε να διαδραματίσει τον ρόλο έπρεπε, 4) η ΣΚΤ – Κ.Φ και ΥΕΑΣΕ δεν μπόρεσαν να στελεχωθούν με το κατάλληλα εκπαιδευμένο προσωπικό, 5) τα ευρήματα της ελεγκτικής υπηρεσίας δεν αξιολογήθηκαν ποτέ σοβαρά, δεν χρησίμευσαν για την επιβολή τιμωριών και δεν χρησίμευσαν για πρόληψη μελλοντικών προβλημάτων, ποτέ δεν χρησιμοποιήθηκαν για βελτίωση των εργασιών των ΣΠΙ, 6) Η συνεργασία μεταξύ

3 φορέων (Εφόρου - ΣΚΤ - ΚΦ) δεν ήταν πάντοτε αγαστή. Οι υπόλοιπες αναφορές συμπεριλαμβάνονται στο Παράρτημα Α.

3. Γιατί το Συνεργατικό κίνημα παρέμεινε εκτός εποπτείας της ΚΤΚ ακόμα και μετά την ένταξη της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση, περιγράψτε τα σωστά και τα λάθη της εν λόγω απόφασης.

Δεν ήταν κάτι πρωτόγνωρο στην Ε.Ε η ύπαρξη δύο εποπτών για το τραπεζικό σύστημα της Κύπρου. Και οι δύο εποπτικές αρχές ήταν ανεπαρκείς να σηκώσουν το βάρος τέτοιου μεγέθους τραπεζικού τομέα. Ο τραπεζικός τομέας της Κύπρου ήταν υπερμεγέθης για την οικονομία της. Δεν βρίσκω λάθος την απόφαση για παραμονή των ΣΠΙ εκτός ελέγχου της ΚΤΚ, πιστεύω πως η κατάληξη θα ήταν η ίδια. Η Τρ. Κύπρου, η Λαϊκή, η Ελληνική, που ήταν κάτω από την εποπτεία της ΚΤΚ γιατί δεν διασώθηκαν; Οι 3 μεγάλες εμπορικές τράπεζες καταρρέυσαν για άλλους λόγους και ο Συνεργατισμός για άλλους λόγους. Όλοι όμως πλήρωσαν την ανεπαρκή εποπτεία από τους επόπτες τους, την ανυπαρξία τιμωρίας από τους επόπτες τους, χαλαρούς ελέγχους από τους εξωτερικούς ελέγχους, την παντοδυναμία των Δ.Σ των 4 Τραπεζών έναντι της εξουσίας των εποπτών τους.

4. Πως η οικονομική κρίση επηρέασε τον Συνεργατικό Πιστωτικό Τομέα;

Η οικονομική κρίση δεν επηρέασε τον Συνεργατισμό, διαχρονικά οι οικονομικές κρίσεις δεν επηρέασαν τον Συνεργατισμό γιατί είχε πιστούς οπαδούς/ καταθέτες/ μέλη, η πελατεία ήταν λιανική και υπήρχε ευρύτατη διασπορά σε όλη την Κύπρο. Ο Συνεργατισμός κατέρρευσε σε δύο χρονικές στιγμές. Στο τέλος του 1980 με το λεγόμενο σκάνδαλο Αζίνα και το 2013 με την κατάθεση 1,5δισ ευρώ από το κράτος για την ενίσχυση της κεφαλαιουχικής βάσης του Συνεργατισμού. Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα υπολόγισε πως υπήρχε έλλειμμα κεφαλαίου 1,5 δισ που έπρεπε να καταθέσει το κράτος, σύμφωνα με το δεύτερο σχέδιο διάσωσης των Κυπριακών Τραπεζών.

5. Μελετώντας το πόρισμα της ερευνητικής επιτροπής διαφαίνεται έντονα η ευθύνη ανθρώπων που από θέσεις κλειδιά καθόρισαν την μοίρα του Συνεργατισμού στην Κύπρο. Συμφωνείτε με την άποψη αυτή, παρακαλώ καταθέστε την άποψη σας.

Για πρόσωπα σε θέσεις κλειδιά πριν το 2014 η έκθεση Αρέστη έχω την άποψη πως δεν ασχολήθηκε με θέματα πολιτικής και αποφάσεων που έκριναν την πορεία του Συνεργατισμού μετά την ένταξη στην Ε.Ε. Περισσότερο για τα πρόσωπα αυτά σχολίασε θέματα που ενδιέφεραν τα ΜΜΕ. Όσοι ανέλαβαν μετά το 2014 δεν κατόρθωσαν να διαχειριστούν σωστά και οδήγησαν την κυβέρνηση στην πώληση του Συνεργατισμού στην Ελληνική Τράπεζα.

6. Υπήρχαν πολιτικές παρεμβάσεις στον Συνεργατισμό και σε ποιο βαθμό αυτές επηρέασαν τη λειτουργία αλλά κυρίως την βιωσιμότητα του;

Πολιτικές παρεμβάσεις υπήρχαν τα τελευταία 50 χρόνια που θυμάμαι. Η πολιτική παρέμβαση δεν ήταν ίδια σε όλα τα ΣΠΙ. Υπήρχαν ΣΠΙ που όσο μεγάλωναν σε μέγεθος τόσο λιγότευε η πολιτική παρέμβαση. Υπήρχαν ΣΠΙ που κάποιο πολιτικό κόμμα έλεγχε διαχρονικά την επιτροπεία του και δεν επέτρεπε σε άλλα κόμματα παρουσία. Σε καμία περίπτωση οι πολιτικές παρεμβάσεις δεν επηρέασαν την βιωσιμότητα του Συνεργατισμού.

7. Δεδομένης της καταβολής 1,5 δισεκατομμυρίου ευρώ για την πλήρη κεφαλαιοποίηση του Συνεργατισμού και της δημόσιας δεδηλωμένης θέσης της κυβέρνησης για συνέχιση ύπαρξης και λειτουργίας του Συνεργατισμού κινήματος στην Κύπρο, παρακαλώ όπως δώσετε την άποψη σας για τον ρόλο αλλά και τις τυχών ευθύνες του κράτους στην κατάρρευση του.

Το ποσό των 1,5 δις ήταν ποσό υπέρ αρκετό για να διατηρηθεί ο Συνεργατισμός στην ζωή. Το αναγκαίο ποσό υπολογίστηκε σε 1,3δις και δόθηκε πρόσθετο μαξιλάρι 200 εκ. για μελλοντικές ανάγκες. Η κατάθεση από την κυβέρνηση του ποσού των 1,5 δις δεν μπορούσε να λύσει δια μαγείας τα προβλήματα του Συνεργατισμού. Υπήρχαν χρόνιες στρεβλώσεις και παθογένειες που έπρεπε να διορθωθούν. Η ευθύνη του κράτους ήταν έμμεση αφού αυτό διόριζε τα Δ.Σ της ΣΚΤ. Άμεση ήταν η ευθύνη του Δ.Σ. της ΣΚΤ που αντί να οδηγήσει το πλοίο του Συνεργατισμού σε μια σωστή πορεία το έριξε στα βράχια.

8. Η πώληση του Συνεργατισμού στην Ελληνική Τράπεζα, θεωρείται κατά την άποψη σας ότι ήταν λύση ανάγκης για την μη ύπαρξη δεύτερης φοράς κουρέματος

καταθέσεων ή γενικότερα ήταν λύση που οδηγούσε στην άμεση και ραγδαία μείωση των μη εξυπηρετούμενων δανείων για το τραπεζικό σύστημα της Κύπρου;

Δεν έχω σαφή πληροφόρηση για τον λόγο που η κυβέρνηση πώλησε τον Συνεργατισμό στην Ελληνική. Στην έκθεση Αρέστη για την κατάρρευση του Συνεργατισμού γίνεται αναφορά από καταθέσεις που έγιναν από διάφορα άτομα. Η δική μου εκτίμηση είναι πως το κράτος έφτασε στην απόφαση να πωλήσει τον Συνεργατισμό για δύο λόγους ανεξάρτητους μεταξύ τους: η διοίκηση που ανέλαβε μετά το 2013 δυστυχώς χειροτέρεψε τα πράγματα για τον Συνεργατισμό, η Ελληνική Τράπεζα αντιμετώπιζε προβλήματα.

9. Υπήρχε πλάνο διάσωσης του Συνεργατισμού, εάν εναρμονιζόταν με τις ανάγκες της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας; Αν ναι, γιατί το πλάνο αυτό έλειπε από τα σχέδια του Κράτους;

Δεν γνωρίζω τι πλάνο είχαν οι διορισμένοι από το 2013 στο Δ.Σ της ΣΚΤ. Ως εκ του αποτελέσματος φαίνεται πως έτρεχαν πίσω από τα γεγονότα.

10. Εξιλαστήριο θύμα του Συνεργατισμού ήταν οι υπάλληλοι, που κακό χαρακτηρίστηκαν από μεγάλη μερίδα της Κυπριακής Κοινωνίας. Ήταν όντως προσωπικό με ανεπαρκής γνώση και ανικανότητα;

Το σύνολο των Τραπεζικών υπαλλήλων απαξιώθηκε στο σύνολο του από την κοινωνία μετά το 2013. Το τραπεζικό σύστημα στην Κύπρο κατάρρευσε το 2013 από τα λάθη των Δ.Σ των τραπεζών και την ανεπάρκεια των εποπτικών αρχών. Είναι γεγονός ότι το προσωπικό χορήγησε δάνεια που ποτέ δεν εισπράχθηκαν. Όμως το σύνολο των δανείων αυτών δεν ήταν τόσο μεγάλο για να καταρρεύσει το τραπεζικό σύστημα. Το προσωπικό του Συνεργατισμού ήταν εξίσου ικανό με το προσωπικό των εμπορικών τραπεζών. Δυστυχώς το προσωπικό του Συνεργατισμού απαξιώθηκε από το ίδιο το Δ.Σ που ανέλαβε τα ηνία του το 2014. Για να φέρουν ημετέρους μείωσαν τις δυνατότητες του δικού τους προσωπικού.

11. Ποια η άποψη σας για την προσφορά του Συνεργατικού Κινήματος στην οικονομία της Κύπρου αλλά και στην κοινωνία γενικότερα;

Ο Συνεργατισμός στα 100 χρόνια της ύπαρξης του, έκτισαν στην Κύπρο σπίτια, καταστήματα, εμπορικά υποστατικά. Μόρφωσαν την Κύπρο με φοιτητικά δάνεια σε Κύπρο και εξωτερικό. Προίκισαν νέα ζευγάρια για την πρώτη τους κατοικία, έσωσαν στα πρώτα χρόνια τους αγρότες από τους μεσιτέμπορους και τους τοκογλύφους, εξασφάλισε καλύτερες αμοιβές για την παραγωγή του αγρότη και του κτηνοτρόφου. Έδιδε καθημερινή ζωή στα μικρά χωριά με την καθημερινή λειτουργία των καταστημάτων των ΣΠΙ. Περίπου 1εκ. ήταν οι ετήσιες εισφορές για φιλανθρωπικούς σκοπούς. Συμπερασματικά μπορούμε να πούμε πως ο Συνεργατισμός πρόσφερε όσο κανείς άλλος οργανισμός στην ανάπτυξη της Κύπρου διαχρονικά. Είχε τεράστια συνεισφορά στην ανάπτυξη της υπαίθρου και των ορεινών χωριών.

A.1.4 Απαντήσεις Αξιωματούχου Γ

2. Ποια πιστεύετε ότι ήταν τα αίτια του προβλήματος στον Συνεργατικό Πιστωτικό Τομέα; Κατονομάστε τις πρώτες πέντε βασικές αιτίες οι οποίες συνέβαλαν ή οδήγησαν κατά την άποψη σας στο «κλείσιμο» του Συνεργατισμού ξεκινώντας από την πιο σημαντική.

Η βασική αιτία του προβλήματος που δημιουργήθηκε στον Συνεργατισμό ήταν η μη έγκαιρη αντιμετώπιση του θέματος κεφαλαιοποίησης του. Να σημειωθεί ότι, όταν το 2011-2012, ο Συνεργατισμός ζήτησε τροποποίηση του Νόμου ώστε να γίνει δυνατή η έκδοση επενδυτικών μετοχών χωρίς δικαίωμα ψήφου, η ΚΤΚ και η Τρόικα έφεραν ένσταση, με αποτέλεσμα να μην γίνει δυνατή η κεφαλαιοποίηση. Οι βασικές αιτίες που οδήγησαν στο κλείσιμο του Συνεργατισμού ήταν: 1) οι κακοί χειρισμοί της κυβέρνησης, η μεθοδευμένη πολιτική συγκεκριμένων πολιτικών προσώπων, της ΚΤΚ και παραγόντων του κεφαλαίου που στόχευαν στην διάλυση του θεσμού του Συνεργατισμού, 2) η κακή διαχείριση των διορισμένων αξιωματούχων του Συνεργατισμού μετά το 2013, 3) η προσπάθεια ορισμένων να σώσουν την Ελληνική Τράπεζα η οποία είχε μεγάλο ποσοστό ΜΕΔ, 4) η λανθασμένη πολιτική της ΚΤΚ να μην περιορίσει την πιστωτική επέκταση των εμπορικών τραπεζών με αποτέλεσμα τη μείωση της ρευστότητας στο τραπεζικό σύστημα και τη διατήρηση υψηλών επιτοκίων. Η πιστωτική επέκταση του Συνεργατισμού ήταν πολύ περιορισμένη σε σχέση με τις εμπορικές τράπεζες που επεκτάθηκαν και στο εξωτερικό.

3. Γιατί το Συνεργατικό κίνημα παρέμεινε εκτός εποπτείας της ΚΤΚ ακόμα και μετά την ένταξη της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση, περιγράψτε τα σωστά και τα λάθη της εν λόγω απόφασης.

Το Συνεργατικό κίνημα από το 1935 είχε ξεχωριστή εποπτεία, όμως το 1967 η ΣΚΤ ήταν κάτω από την εποπτεία της ΚΤΚ. Δηλαδή ουσιαστικά, η ΚΤΚ έμμεσα επόπτευε και το Συνεργατικό κίνημα. Το σύστημα αυτό διατηρήθηκε, σωστά κατά την γνώμη μου και μετά την ένταξη της Κύπρου στην Ε.Ε. Η εποπτεία της ΚΤΚ μάλιστα, ενισχύθηκε με το δικαίωμα επιτόπου εποπτείας σε ΣΠΙ από κοινού με την Υπηρεσία του Εφόρου. Να τονιστεί ότι διαχρονικά η ΚΤΚ ήταν αρνητική στον θεσμό του Συνεργατισμού και ουσιαστικά αποτελούσε την κεντρική τράπεζα των εμπορικών Τραπεζών. Επιπρόσθετα, δεν είχε ούτε το προσωπικό, ούτε την εμπειρία της εποπτείας κοινωνικών επιχειρήσεων, όπως οι Συνεργατικές εταιρείες.

4. Πως η οικονομική κρίση επηρέασε τον Συνεργατικό Πιστωτικό Τομέα;

Σίγουρα η οικονομική κρίση επηρέασε αρνητικά την οικονομία του τόπου, συμπεριλαμβανομένου και του Συνεργατισμού. Οι συνθήκες που δημιουργήθηκαν με την οικονομική κρίση (ανεργία, μείωση εισοδημάτων, κλείσιμο επιχειρήσεων) επηρέασαν κυρίως μισθωτούς και αυτοεργοδοτούμενους των μεσαίων και χαμηλών εισοδηματικών στρωμάτων. Τούτο επηρέασε την ικανότητα αποπληρωμής των δανείων τους. Στον Συνεργατισμό αυτό ήταν διαχειρίσιμο, καθότι στην πλειοψηφία τους τα δάνεια που παραχωρούνταν ήταν ενυπόθηκα, εξασφαλισμένα και χαμηλού ύψους. Δυστυχώς, ούτε η Κεντρική Τράπεζα, ούτε το Υπουργείο Οικονομικών, ούτε οι διορισμένοι από την Κυβέρνηση αξιωματούχοι έλαβαν έγκαιρα τα σωστά μέτρα. Θα έπρεπε να γίνουν ορθές αναδιρθώσεις δανείων και διευκολύνσεις αποπληρωμής στους οφειλότες. Η εγκληματική καθυστέρηση στον χειρισμό των θεμάτων αυτών, οδήγησε στην δραματική αύξηση των ΜΕΔ.

5. Μελετώντας το πόρισμα της ερευνητικής επιτροπής διαφαίνεται έντονα η ευθύνη ανθρώπων που από θέσεις κλειδιά καθόρισαν την μοίρα του Συνεργατισμού στην Κύπρο. Συμφωνείτε με την άποψη αυτή, παρακαλώ καταθέστε την άποψη σας.

Το πόρισμα της Ερευνητικής επιτροπής για τον Συνεργατισμό, σε γενικές γραμμές, με βρίσκει σύμφωνο. Οι χιλιάδες των ανθρώπων που υπηρέτησαν στον Συνεργατισμό, οι

υπάλληλοι και οι αξιωματούχοι υπήρξαν έντιμοι, φιλοπρόοδοι, νομοταγείς και καλοί συνεργατιστές. Δυστυχώς μια ελάχιστη μειοψηφία υπήρξαν ανέντιμοι και επίορκοι και δεν εφάρμοζαν τους νόμους και τους κανονισμούς. Μετά το 2013 διορίστηκαν από την Κυβέρνηση, άνθρωποι ανίκανοι να διαχειριστούν έναν τεράστιο κοινωνικό – οικονομικό θεσμό, όπως ο Συνεργατισμός. Αυτοί και κάποιοι άλλοι, οι οποίοι υπηρετούσαν τα συμφέροντα του κεφαλαίου, φέρουν τεράστια ευθύνη για το ξεπούλημα του Συνεργατισμού.

6. Υπήρχαν πολιτικές παρεμβάσεις στον Συνεργατισμό και σε ποιο βαθμό αυτές επηρέασαν τη λειτουργία αλλά κυρίως την βιωσιμότητα του;

Η Συνεργατική νομοθεσία, από την φύση της, προέβλεπε την εκλογή μελών των επιτροπειών στα Συνεργατικά Ιδρύματα. Έτσι, δινόταν η δυνατότητα για κάποιου είδους πολιτικές παρεμβάσεις, ιδιαίτερα μετά την τροποποίηση του νόμου το 1985 - 1987, όταν αφαιρέθηκαν βασικές εξουσίες από τον Έφορο και δόθηκαν στις επιτροπές των ΣΠΙ. Όμως το γεγονός αυτό, έχω την άποψη, δεν επηρέασε ουσιαστικά ούτε τη λειτουργία, ούτε τη βιωσιμότητα του Συνεργατισμού. Να σημειωθεί ότι διαχρονικά, οι κυβερνήσεις της Δημοκρατίας χρησιμοποιούσαν τον Συνεργατισμό ζητώντας τη δανειοδότηση και τη στήριξη διαφόρων ομάδων, όπως πατατοπαραγωγοί, αμπελουργοί, οινοβιομηχανίες, κλπ. Επίσης, οι Κυβερνήσεις κατέφευγαν στον Συνεργατισμό για χρηματοδότηση των κυβερνητικών αναγκών και την παραχώρηση της αναγκαίας ρευστότητας με την παραχώρηση δανείων ή την αγορά κρατικών ομολόγων.

7. Δεδομένης της καταβολής 1,5 δισεκατομμυρίου ευρώ για την πλήρη κεφαλαιοποίηση του Συνεργατισμού και της δημόσιας δεδηλωμένης θέσης της κυβέρνησης για συνέχιση ύπαρξης και λειτουργίας του Συνεργατισμού κινήματος στην Κύπρο, παρακαλώ όπως δώσετε την άποψη σας για τον ρόλο αλλά και τις τυχόν ευθύνες του κράτους στην κατάρρευση του.

Το κράτος έχει διαδραματίσει τεράστιο ρόλο και φέρει ακέραια την ευθύνη της κατάρρευσης του Συνεργατισμού. Αντί το 1,5 δις ευρώ να χρησιμοποιηθεί για την ανακεφαλαιοποίηση του Συνεργατισμού, κατασπαταλήθηκε από τη διορισμένη ηγεσία. Οι λεπτομέρειες και τα στοιχεία καταγράφονται στις εκθέσεις του Γενικού Ελεγκτή και στο πόρισμα της Ερευνητικής Επιτροπής για τον Συνεργατισμό σε όλη την Κύπρο.

Όλα τα πολιτικά κόμματα της Κύπρου, διαχρονικά στήριξαν το Συνεργατικό κίνημα, όμως στελέχη της Κυβέρνησης, της ΚΤΚ, οι εμπορικές τράπεζες και εκπρόσωποι του κεφαλαίου εφάρμοσαν συγκεκριμένο σχέδιο διάλυσης του Συνεργατισμού, ο οποίος έχαιρε της εκτίμησης και της αγάπης του Κυπριακού λαού. Το 2012, με βάση στοιχεία της ΚΤΚ, το 40% των καταθέσεων σε ευρώ ήταν κατατεθειμένα στον Συνεργατισμό.

8. Η πώληση του Συνεργατισμού στην Ελληνική Τράπεζα, θεωρείται κατά την άποψή σας ότι ήταν λύση ανάγκης για την μη ύπαρξη δεύτερης φοράς κουρέματος καταθέσεων ή γενικότερα ήταν λύση που οδηγούσε στην άμεση και ραγδαία μείωση των μη εξυπηρετούμενων δανείων για το τραπεζικό σύστημα της Κύπρου;

Σε ότι αφορά την πώληση του Συνεργατισμού στην Ελληνική Τράπεζα, έχω την άποψη ότι δεν ήταν λύση ανάγκης, αλλά οργανωμένο σχέδιο για να της δοθεί ο Συνεργατισμός, ως δώρο. Ήταν σχέδιο για να σωθεί η Ελληνική Τράπεζα, η οποία είχε μεγάλο πρόβλημα με τα ΜΕΔ. Έχω την άποψη ότι ο Συνεργατισμός δεν έπρεπε να ξεπουληθεί για να σωθεί το τραπεζικό σύστημα της Κύπρου. Θα μπορούσε, σε ότι αφορά τα ΜΕΔ του Συνεργατισμού να δημιουργηθεί μια άλλη οντότητα («κακή τράπεζα»), η οποία θα αναλάμβανε τα δάνεια αυτά και όχι να δοθεί αυτός ο τεράστιος οργανισμός σε μια τόσο μικρή τράπεζα όπως η Ελληνική. Τονίζεται ότι μόνο τα Συνεργατικά Επαγγελματικά Ταμειυτήρια, που δεν είχαν πρόβλημα ΜΕΔ ήταν μεγαλύτερα από την Ελληνική Τράπεζα.

9. Υπήρχε πλάνο διάσωσης του Συνεργατισμού, εάν εναρμονιζόταν με τις ανάγκες της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας; Αν ναι, γιατί το πλάνο αυτό έλειπε από τα σχέδια του Κράτους;

Υπήρχε το σχέδιο που συμφωνήθηκε με την ένταξη της Κύπρου στην Ε.Ε. Τούτο περιλάμβανε τρεις βασικούς πυλώνες ώστε ο Συνεργατισμός να εναρμονιστεί με τους κανόνες της ΕΕ και τις ανάγκες της ΕΚΤ: α) ενίσχυση και ενδυνάμωση της υπηρεσίας του Εφόρου ως αρμόδιας εποπτικής αρχής, β) δημιουργία του Κεντρικού Φορέα, ένα ρόλο που ανάλαβε η ΣΚΤ, γ) Μεταρρυθμίσεις στα ΣΠΙ. Για υλοποίηση των πιο πάνω, έγιναν όλες οι αναγκαίες ενέργειες για τροποποίηση της νομοθεσίας. Η υπηρεσία του Εφόρου αναβαθμίστηκε με τη δημιουργία νέας οργανικής διάρθρωσης, την πρόσληψη προσωπικού και την εκπαίδευση του. Η ΣΚΤ ανέλαβε με επιτυχία τον ρόλο του Κεντρικού Φορέα την 01/01/2008 και αναβάθμισε τις υπηρεσίες της. Οι

μεταρρυθμίσεις στις Συνεργατικές Εταιρείες, για την υλοποίηση των οποίων δόθηκε πενταετής μεταβατική περίοδος, προχώρησαν με επιτυχία. Το 2005 ξεκίνησαν οι συγχωνεύσεις των Συνεργατικών Εταιρειών, οι οποίες από 362 το 2012 μειώθηκαν σε 93. Έτσι δημιουργήθηκαν μεγαλύτερες περιφερειακές πιστωτικές εταιρείες, οι οποίες μηχανογραφήθηκαν από την Συνεργατική Εταιρεία Μηχανογράφησης για την καλύτερη και πιο εύρυθμη λειτουργία τους. Εκδόθηκαν όλες οι απαραίτητες οδηγίες, κανονισμοί και εγκύκλιοι και έγινε η αναγκαία επιμόρφωση του προσωπικού. Δυστυχώς, το πιο πάνω σχέδιο δεν λήφθηκε υπόψη από την Κυβέρνηση, η οποία προχώρησε στον διορισμό νέων αξιωματούχων που δεν πίστευαν στις αρχές και αξίες του Συνεργατισμού. Στις θέσεις κλειδιά διόρισαν υπαλλήλους άλλης εμπορικής τράπεζας που είχε διαλυθεί και το προσωπικό των Συνεργατικών Εταιρειών διασκορπίστηκε σε διάφορες άλλες θέσεις, ή απολύθηκε ως πλεονάζον προσωπικό, με αποτέλεσμα να χαθεί ο δεσμός μεταξύ του Συνεργατισμού και των μελών του. Από τις πιο πάνω ενέργειες της Κυβέρνησης, φαίνεται ότι ουδέποτε ο σκοπός της ήταν να διασωθεί ο Συνεργατισμός, αλλά να οδηγηθεί σε κατάρρευση.

10. Εξιλαστήριο θύμα του Συνεργατισμού ήταν οι υπάλληλοι, που κακό χαρακτηρίστηκαν από μεγάλη μερίδα της Κυπριακής Κοινωνίας. Ήταν όντως προσωπικό με ανεπαρκής γνώση και ανικανότητα;

Έχω την άποψη ότι η αρνητική άποψη που διαμόρφωσε μια μερίδα της κοινής γνώμης για τον Συνεργατισμό, ήταν απόρροια της προπαγάνδας των διορισμένων από την Κυβέρνηση αξιωματούχων το 2013, οι οποίοι αξιοποιώντας τις προσβάσεις τους στα πλείστα ΜΜΕ, θέλησαν να επιρρίψουν τις ευθύνες στην προηγούμενη διοίκηση και στο προσωπικό του Συνεργατισμού, για να καλύψουν τη δική τους κακοδιαχείριση. Οι υπάλληλοι του Συνεργατισμού σε καμία περίπτωση, δεν έδειξαν ανικανότητα ούτε αποδείχτηκαν ανεπαρκείς. Τις τελευταίες δεκαετίες και ιδιαίτερα με την ένταξη της Κύπρου στην Ε.Ε. δόθηκε μεγάλη έμφαση στην εισαγωγή αναβαθμισμένων σχεδίων υπηρεσίας και βελτίωση των κανονισμών υπηρεσίας των υπαλλήλων των Συνεργατικών εταιρειών. Παράλληλα, δόθηκε τεράστια έμφαση στην εκπαίδευση και επιμόρφωση του προσωπικού. Η Υπηρεσία του Εφόρου, η Παγκύπρια Συνεργατική Συνομοσπονδία, η ΣΚΤ και όλες οι μεγάλες Συνεργατικές εταιρείες οργάνωσαν και υλοποίησαν μεγάλο αριθμό προγραμμάτων για διάφορα τραπεζικά θέματα και θέματα εναρμόνισης με την Ε.Ε. Με την παραχώρηση διαφόρων κινήτρων και διευκολύνσεων, ενθαρρύνθηκε η συμμετοχή και η παρακολούθηση πτυχιακών και άλλων ανώτερων

προγραμμάτων για την απόκτηση πανεπιστημιακών ή άλλων επαγγελματικών προσόντων. Συνεπώς, ο κακοχαρακτηρισμός, τόσο των υπαλλήλων, όσο και των αξιωματούχων του Συνεργατισμού, ήταν προσπάθεια της διορισμένης από την Κυβέρνηση, διοίκησης του Συνεργατισμού, σε συνεννόηση με συγκεκριμένους κομματικούς κύκλους, ώστε να επιτύχουν το ξηπούλημα του Συνεργατισμού όπως το είχαν μεθοδεύσει.

11. Ποια η άποψη σας για την προσφορά του Συνεργατικού Κινήματος στην οικονομία της Κύπρου αλλά και στην κοινωνία γενικότερα;

Το Συνεργατικό κίνημα υπήρξε η μεγαλύτερη κοινωνικό - οικονομική κατάκτηση του κυπριακού λαού στον εικοστό αιώνα. Η προσφορά του στην οικονομία και στην κοινωνία της Κύπρου ήταν καθοριστική για την βελτίωση της ζωής του λαού. Μεταξύ άλλων: βοήθησε στη διάδοση και εμπέδωση της τεραστίας σημασίας της αποταμίευσης. Βοήθησε στην ενίσχυση του αισθήματος ασφάλειας των νοικοκυριών και των αγροτών, καθιερώθηκε ο θεσμός των σχολικών αποταμιεύσεων από το δημοτικό σχολείο, συνέβαλε στη δημιουργία της μεσαίας τάξης και στην ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής, με τη βελτίωση της οικονομικής κατάστασης των αδύνατων κοινωνικών στρωμάτων, βελτίωσε το κοινωνικό επίπεδο του λαού μέσω: ενίσχυσης της ιδιοκατοίκησης, βελτίωσης του μορφωτικού επιπέδου των χαμηλών στρωμάτων του λαού, βελτίωση της υγείας του λαού, βελτίωση και ανάπτυξη των μικρομεσαίων επαγγελματιών και αγροτών με τον εκσυγχρονισμό των τεχνικών μέσων για αύξηση και βελτίωση της παραγωγής, η έννοια του Συνεργατισμού «Έν τη ενώσει η ισχύς», εφαρμόστηκε στην πράξη με την δημιουργία Συνεργατικών ομαδικής επεξεργασίας και διάθεση των προϊόντων της αγροτικής παραγωγής. Κατά συνέπεια επιβεβαιώνονται τα αποτελέσματα πρόσφατων κοινωνικών ερευνών ότι το Συνεργατικό κίνημα μαζί με την εκκλησία αποτελούσαν τους δημοφιλέστερους κοινωνικούς θεσμούς στην Κύπρο. Έχω την πεποίθηση ότι οι νεοφιλελεύθερες πολιτικές που ακολουθούνται τα τελευταία χρόνια και οδηγούν στην φτωχοποίηση του λαού, θα δημιουργήσουν την ανάγκη αναγέννησης του Συνεργατικού θεσμού στην Κύπρο.

A.1.5 Απαντήσεις Αξιωματούχου Δ

2. Ποια πιστεύετε ότι ήταν τα αίτια του προβλήματος στον Συνεργατικό Πιστωτικό Τομέα; Κατονομάστε τις πρώτες πέντε βασικές αιτίες οι οποίες συνέβαλαν ή οδήγησαν

κατά την άποψη σας στο «κλείσιμο» του Συνεργατισμού ξεκινώντας από την πιο σημαντική.

Κατά την προσωπική μου άποψη οι κύριες αιτίες που οδήγησαν στο κλείσιμο του Συνεργατισμού ήταν: 1) Η παντελής αδράνεια της Κυβέρνησης να επιλύσει έγκαιρα το ιδιοκτησιακό καθεστώς του Συνεργατισμού, αφού μετά την οικονομική ένεση των 1.5 δις και την μεταβίβαση των μετοχών στο κράτος, υπήρχε και ήταν γνωστή σε όλους η υποχρέωση της να αποξενώσει τις εν λόγω μετοχές μέχρι το τέλος 2017. Ακόμα και η πρόταση της ίδιας της κυβέρνησης για μεταβίβαση των μετοχών πίσω στα μέλη του Συνεργατισμού και ένταξη τους στο χρηματιστήριο, παρέμεινε στα συρτάρια λόγω αντιδράσεων από πολιτικές δυνάμεις και κυβερνητικούς αξιωματούχους όπως ο Γενικός Ελεγκτής και ο Έφορος Κρατικών Ενισχύσεων. 2) Η έλλειψη σχετικής νομοθεσίας που να ρύθμιζε θέματα εκποιήσεων. Το κενό αυτό συνέβαλλε με γεωμετρική πρόσοδο στις απαιτήσεις για αύξηση των κεφαλαιακών αναγκών της ΣΚΤ καθώς επίσης και στο ποσό των μη εξυπηρετούμενων χορηγήσεων της τράπεζας. 3) Η νέα ηγεσία που είχε διοριστεί το 2013 και μετά, δεν σεβάστηκε καθόλου την ιστορία και το μέγεθος του κινήματος, αλλά κινήθηκε σε «αυτοκρατορικά» πλαίσια, συμπεριφερόμενοι αλαζονικά τόσο στο υφιστάμενο προσωπικό όσο και στους πελάτες. 4) Ο Συνεργατισμός χρησιμοποιήθηκε και αποτέλεσε ταυτόχρονα το μέσο για εξυγίανση του τραπεζικού συστήματος της Κύπρου, αφού με το ξεπούλημα του στην Ελληνική τράπεζα, η Κυβέρνηση μέσα σε ένα βράδυ μείωσε τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια των δύο από τις τρεις μεγαλύτερες τράπεζες της Κύπρου κατά 50%. 5) Η κουλτούρα δεκαετιών για στοχοπροσύλωση στον άνθρωπο και τις ανάγκες του, η μη ύπαρξη σωστής και πλήρους εταιρικής διακυβέρνησης σε πάρα πολλά ΣΠΙ και η έλλειψη αισθήματος ευθύνης έναντι των καταθέσεων των πελατών του Συνεργατισμού, οδήγησαν στην συνεχή αύξηση των μη εξυπηρετούμενων χορηγήσεων.

3. Γιατί το Συνεργατικό κίνημα παρέμεινε εκτός εποπτείας της ΚΤΚ ακόμα και μετά την ένταξη της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση, περιγράψτε τα σωστά και τα λάθη της εν λόγω απόφασης.

Η διαφορετικότητα του Συνεργατικού κινήματος από την αρχή της δημιουργίας του, εννοώντας την συνεχή προσπάθεια του κινήματος να ικανοποιεί τις ανάγκες του κυπριακού λαού και ταυτόχρονα να επιλύει κοινωνικά προβλήματα όπως η τοκογλυφία άλλα και μεταγενέστερα η ύπαρξη ενός αντίπαλου δέους στην απέλαση των

εμπορικών τραπεζών και των καταχρηστικών τους ενεργειών, οδήγησαν κατά την άποψη μου στην αφομοίωση της ύπαρξης ενός δεύτερου εποπτικού μηχανισμού για τον συνεργατισμό από όλους τους θεσμούς στην Κύπρο αλλά και στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Είναι για αυτό τον λόγο που θεωρώ ότι κατά την ένταξη της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα, έγινε αποδεκτή η ξεχωριστή εποπτεία, κάτι που όμως οδήγησε και στην αναβάθμιση τόσο της Υπηρεσίας του Εφόρου Εποπτείας και Ανάπτυξης Συνεργατικών Εταιρειών, καθώς επίσης και της Ελεγκτικής Υπηρεσίας Συνεργατικών Εταιρειών. Κατά την άποψη μου μόνο θετικά υπήρξαν από αυτή την εξέλιξη εκτός από ένα. Μήπως οι υπόλοιπες εμπορικές τράπεζες που ήταν κάτω από την ΚΤΚ, δεν είχαν περισσότερα μη εξυπηρετούμενα δάνεια; Μήπως δεν οδηγήθηκαν σε κλείσιμο ούτε καν εξαγορά και κούρεμα των καταθέσεων των πελατών τους; Μήπως δεν υπήρξε λανθασμένη αξιολόγηση και ύπαρξη ανίκανων προσώπων στην ηγετική τους πυραμίδα (π.χ. Βγενόπουλος); Το μόνο λάθος που θεωρώ ότι συνέβαλε αρνητικά στην όλη διαδικασία ήταν η ελλιπής νομοθεσία σε σχέση με διορισμό και προσλήψεις του προσωπικού των ΣΠΙ τόσο σε διευθυντικές θέσεις όσο και στην επιλογή των μελών των επιτροπών οι οποίοι εκ των υστέρων απολάμβαναν τεράστια ωφελήματα μη συμβατά με τα προσόντα τους (δεν εννοώ χρηματικά ωφελήματα).

Επίσης, θεωρώ ότι η μη ένταξη της ΣΚΤ κάτω από το εποπτικό έλεγχο της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου, συνέβαλε διαχρονικά τόσο και πριν αλλά και μετά το 2013, στην μη εφαρμογή σωστής εταιρικής διακυβέρνησης. Κάτω από την Εποπτεία του Εφόρου ΥΕΑΣΕ, παρουσιάζετο το φαινόμενο όπως σωστή εταιρική διακυβέρνηση να εφαρμόζουν σε αρκετά μεγάλο βαθμό, μεγάλα ΣΠΙ, ενώ πιο μικρά σε μέγεθος να μην διατηρούν ούτε καν Τμήμα Εσωτερικού Ελέγχου αλλά ούτε και εσωτερικές διαδικασίες. Ειδικότερα σε αρκετά ΣΠΙ δεν εφαρμόζετο η διαδικασία Four Eyes Principle. Η κατάσταση θεωρώ ότι χειροτέρευσε μετά το 2013, όταν ο Έφορος είχε παραμεριστεί τελείως από την νέα διοίκηση της ΣΚΤ και δεν υπήρχε καθόλου έλεγχος.

4. Πως η οικονομική κρίση επηρέασε τον Συνεργατικό Πιστωτικό Τομέα;

Κατά την προσωπική μου άποψη η οικονομική κρίση δεν επηρέασε γενικότερα τον τραπεζικό τομέα στην Κύπρο και ειδικότερα το Συνεργατικό Κίνημα. Η οικονομική κρίση του 2013 ναί μεν επηρέασε τα εισοδήματά του όλου του πληθυσμού του νησιού, ήταν όμως διαχειρίσιμο το πρόβλημα που είχε δημιουργηθεί. Κρίνω ότι με σωστές και στοχευμένες αναδιαρθρώσεις δανείων, ειδικότερα στον Συνεργατισμό που τα

περισσότερα δάνεια ήταν οικιστικά, οι επιπτώσεις θα περιορίζονταν στο ελάχιστο. Αυτό που δημιούργησε τα τεράστια προβλήματα στον Συνεργατισμό και γενικότερα στον τραπεζικό τομέα, ως προϊόν της οικονομικής κρίσης του 2013, ήταν η αυστηριοποίηση των εποπτικών πλαισίων και κατά συνέπεια οι ανάγκες για επιπρόσθετα κεφάλαια και κατά συνέπεια ανακεφαλαιοποιήσεις τραπεζών. Οι ολοένα αυξανόμενες απαιτήσεις για κάλυψη των μη εξυπηρετούμενων χορηγήσεων, οδήγησαν στην κρατικοποίηση του κινήματος με τις γνωστές συνέπειες και το ξεπούλημα του.

5. Μελετώντας το πόρισμα της ερευνητικής επιτροπής διαφαίνεται έντονα η ευθύνη ανθρώπων που από θέσεις κλειδιά καθόρισαν την μοίρα του Συνεργατισμού στην Κύπρο. Συμφωνείτε με την άποψη αυτή, παρακαλώ καταθέστε την άποψη σας.

Σίγουρα το πόρισμα της ερευνητικής επιτροπής για την κατάρρευση του Συνεργατικού Κινήματος στην Κύπρο δεν μπορούσε να μην καταδείξει ευθύνες σε πρόσωπα και θεσμούς που κατά καιρούς υπηρέτησαν το Κίνημα. Επίσης γεγονός παραμένει ότι σε καμία ερευνητική επιτροπή ακόμα και στην συγκεκριμένη δεν εξετάστηκαν κατά πόσο τα εν λόγω άτομα συνείσφεραν θετικά έστω και στο ελάχιστο, στην ανάπτυξη και ευημερία του κινήματος στην πρόσφατη ιστορία του. Αναλογιζόμενος τα γεγονότα πριν και μετά το 2013 θεωρώ ότι παρόλα τα προβλήματα, τις παραλείψεις και τα λάθη που έγιναν και συμφωνώ ότι ήταν και παραμένουν καταδικαστέα, ο Συνεργατισμός στην Κύπρο δεν μπορούσε και δεν ήταν εφικτό να κλείσει μέσα σε τέσσερα χρόνια. Η διοίκηση μετά το 2013 αλλά και η πρόθεση της Κυβέρνησης ήταν καταλυτική στο τι επί συνέβη στην συνέχεια.

6. Υπήρχαν πολιτικές παρεμβάσεις στον Συνεργατισμό και σε ποιο βαθμό αυτές επηρέασαν τη λειτουργία αλλά κυρίως την βιωσιμότητα του;

Είναι δεδομένο ότι υπήρχαν πολιτικές παρεμβάσεις σε όλα τα επίπεδα σε όλες τις μορφές. Είναι επίσης δεδομένο ότι οι εν λόγω παρεμβάσεις δεν ήταν μόνον αρνητικές αλλά και θετικές. Σε κανένα θεσμό, υπηρεσία, ακόμα και στον ιδιωτικό τομέα δεν μπορεί να ισχυριστεί κάποιος ότι δεν υπάρχουν πολιτικές παρεμβάσεις στην Κύπρο. Τέλος θεωρώ ότι οι παρεμβάσεις που έγιναν και γίνονται ακόμα από όλα τα πολιτικά κόμματα του τόπου στην οικονομική ζωή της Κύπρου και ειδικότερα στον τραπεζικό τομέα, δεν επηρέασαν την βιωσιμότητα του Κινήματος στο σημείο που έφτασε το 2017 και στο ξεπούλημα του.

7. Δεδομένης της καταβολής 1,5 δισεκατομμυρίου ευρώ για την πλήρη κεφαλαιοποίηση του Συνεργατισμού και της δημόσιας δεδηλωμένης θέσης της κυβέρνησης για συνέχιση ύπαρξης και λειτουργίας του Συνεργατισμού κινήματος στην Κύπρο, παρακαλώ όπως δώσετε την άποψη σας για τον ρόλο αλλά και τις τυχόν ευθύνες του κράτους στην κατάρρευση του.

Θεωρώ ότι το μεγαλύτερο μερίδιο ευθύνης για την κατάρρευση του συνεργατισμού, ανήκει στην Κυβέρνηση και στις ενέργειες για τις οποίες ήταν υπεύθυνη μετά το 2013. Η ανακεφαλαιοποίηση του Συνεργατισμού το 2013, με την καταβολή του ποσού του 1,5 δις, δεν θα γινόταν αποδεκτό ούτε από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, ούτε από την Ευρωπαϊκή Αρχή Ανταγωνισμού, ούτε από τον Ευρωπαϊκό Εποπτικό Μηχανισμό, αλλά ούτε και από την Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου αν δεν θεωρείτο βιώσιμος και ότι μπορούσε το Κίνημα να ανταπεξέλθει των τότε δύσκολων οικονομικών καταστάσεων. Συνεπώς θεωρώ ότι παρόλο το γεγονός ότι η Κυβέρνηση κατέβαλε ένα πολύ σημαντικό ποσό για την ανακεφαλαιοποίηση του Συνεργατισμού, η ίδια δεν σεβάστηκε την επένδυση της αυτή και δεν ενέργησε έγκαιρα για να διασφαλίσει την συνέχεια της ύπαρξης της.

8. Η πώληση του Συνεργατισμού στην Ελληνική Τράπεζα, θεωρείται κατά την άποψη σας ότι ήταν λύση ανάγκης για την μη ύπαρξη δεύτερης φοράς κούρεματος καταθέσεων ή γενικότερα ήταν λύση που οδηγούσε στην άμεση και ραγδαία μείωση των μη εξυπηρετούμενων δανείων για το τραπεζικό σύστημα της Κύπρου;

Το ξεπούλημα του Συνεργατισμού στην Ελληνική Τράπεζα ήταν ένας συνδυασμός και των δύο. Σε καμία περίπτωση δεν θα υπήρχε 2^ο κούρεμα καταθέσεων στο νησί, αφού αν αυτό συνέβαινε η Κύπρος θα κατατασσόταν σε μία μέρα στις υποανάπτυκτες χώρες αφού πλέον δεν θα υπήρχε εμπιστοσύνη για καμία επένδυση στο νησί είτε από ντόπιους είτε από ξένους. Κρίνω ότι, δεδομένου ότι η κυβέρνηση δεν κατάφερε από το 2013 που ανάλαβε ως ιδιοκτήτης του Συνεργατισμού, μέχρι και το 2017 που βάση της συμφωνίας ανακεφαλαιοποίησης θα έπρεπε να ετοιμάσει ένα σχέδιο δράσης για αποξένωση των μετοχών του, προσπάθησε και κατάφερε να πράξει τι ήταν καλύτερο και το πιο συμφέρων υπό τις περιστάσεις. Με αυτό εννοώ ότι, με το ξεπούλημα του Συνεργατισμού, ικανοποιούνταν τόσο όλες οι Ευρωπαϊκές Αρχές και Εποπτικοί Μηχανισμοί οι οποίοι μάλιστα στήριζαν τα θέλω τους στην συμφωνία

ανακεφαλαιοποίησης, ικανοποιούνταν σίγουρα όλο το υπόλοιπο τραπεζικό σύστημα και οι εμπορικές τράπεζες αφού αποτελείωναν τον μοναδικό ανταγωνιστή τους σε όλα τα επίπεδα, καθώς επίσης ικανοποιούνταν και τα ποσοστά των μη εξυπηρετούμενων χορηγήσεων τα οποία μέσα σε ένα βράδυ θα μειώνονταν κατά 50% για δύο από τις τρεις μεγαλύτερες τράπεζες του νησιού. Τέλος διαφάνηκε και είναι μία πραγματικότητα ότι με την κίνηση της αυτή, η Κυβέρνηση ικανοποιήθηκε και αυτή, αφού κατάφερε να κερδίσει και συνεχείς αναβαθμίσεις από τους Διεθνούς Οίκους Αξιολόγησης.

9. Υπήρχε πλάνο διάσωσης του Συνεργατισμού, εάν εναρμονιζόταν με τις ανάγκες της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας; Αν ναι, γιατί το πλάνο αυτό έλειπε από τα σχέδια του Κράτους;

Κατά την προσωπική μου άποψη, είμαι σχεδόν σίγουρος ότι δεν υπήρξε αλλά ούτε και μελετήθηκε ποτέ πλάνο διάσωσης για τον Συνεργατισμό κάτω από οποιεσδήποτε συνθήκες. Τόσο η κυβέρνηση όσο και οι τελευταίοι διοικούντες, ζούσαν το σήμερα και όχι το αύριο για το μέλλον του τραπεζικού ιδρύματος. Όλες οι ενέργειες τους, ούτε καν για την τελική κατάληξη του κινήματος δεν είχαν μελετηθεί ή συζητηθεί. Χαρακτηριστικό πως όλα ήταν ένα πυροτέχνημα και μία αδιανόητη συμπεριφορά, παρακαλώ σημειώστε τα ακόλουθα:

- i. ΔΕΝ γίνεται το 2013 να έγιναν αποκοπές στις απολαβές τους από όλους τους υπαλλήλους της Τράπεζας και ταυτόχρονα να ξεκινούσε ανακαίνιση των γραφείων της ΣΚΤ που στοίχισε €500.000,00
- ii. ΔΕΝ γίνεται να υπήρχε πλάνο μείωσης των καταστημάτων του δικτύου αλλά να προχωρούσαμε στην τοποθέτηση κλωβών σε αυτά που στοίχιζαν €40.000,00 ο κάθε ένας και την επομένη να κλείναμε το κατάστημα.
- iii. Δεν μπορεί να ανακοινώναμε την επιστροφή των μετοχών στα μέλη της τράπεζας και αμέσως μετά της εκλογές του 2018, αυτό να μην ήταν εφικτό γιατί αντιδρούσαν οι πάντες.
- iv. Δεν μπορεί να μην είχαμε να απαραίτητα κεφάλαια για επιβίωση αλλά να είχαμε κάποια εκατομμύρια για διαφήμιση.
- v. Δεν μπορεί, σχεδόν όλοι που εργάζονταν στο Συνεργατισμό να ήταν ανεπαρκείς και όλοι οι νέο προσληφθέντες από την πρώην Λαϊκή να ήταν ικανοί να διαχειριστούν τα πάντα, εισπράσσοντας και τα δυσανάλογα ωφελήματα που ανακοινώθηκαν στην συνέχεια.

vi. Τέλος ΔΕΝ μπορεί ο Συνεργατισμός να διατηρούσε καλύτερους δείκτες από την Ελληνική και στο τέλος να της έγινε δώρο.

Τα πιο πάνω ΔΕΝ είναι τα μόνα παραδείγματα, αλλά σίγουρα δεν καταμαρτυρούν ούτε την παραμικρή διάθεση για λήψη διορθωτικών κινήσεων προς την σωστή κατεύθυνση, πόσο μάλλον για πλάνο διάσωσης.

10. Εξιλαστήριο θύμα του Συνεργατισμού ήταν οι υπάλληλοι, που κακό χαρακτηρίστηκαν από μεγάλη μερίδα της Κυπριακής Κοινωνίας. Ήταν όντως προσωπικό με ανεπαρκής γνώση και ανικανότητα;

Σε καμία περίπτωση οι υπάλληλοι που εργάζονταν στο Συνεργατισμό δεν υπήρξαν ανεπαρκείς τόσο σε γνώσεις όσο και σε ικανότητες. Φυσικά υπήρχαν άτομα τα οποία δεν πληρούσαν τις προϋποθέσεις να βρίσκονται στις ανάλογες θέσεις και καθήκοντα, αλλά αυτοί ήταν η μειοψηφία. Σίγουρα υπήρξε και συνεχίζει να υπάρχει απαξίωση των υπαλλήλων του Συνεργατισμού, είτε για όσους εργάζονται στην Ελληνική είτε έχουν αποχωρήσει με το σχέδιο πρόωρης αφυπηρέτησης. Χαρακτηριστικό παραμένει το γεγονός ότι οι υπάλληλοι του Συνεργατισμού, έτυχαν παραγκωνισμού και απόρριψης από την νέα ηγετική πυραμίδα που διορίστηκε το 2013, αφού ικανότητα στελέχη παραμερίστηκαν από αρκετές διευθυντικές θέσεις για να αναλάβουν άτομα της πρώην Λαϊκής και της Τράπεζας Κύπρου.

11. Ποια η άποψη σας για την προσφορά του Συνεργατικού Κινήματος στην οικονομία της Κύπρου αλλά και στην κοινωνία γενικότερα;

A.1.6 Απαντήσεις Πρώην Υπουργού Οικονομικών

Λόγω αυξημένου φόρτου εργασίας και ειλημμένων υποχρεώσεων εν όψη των βουλευτικών εκλογών του Μαΐου 2021, ο κ. Υπουργός μπόρεσε να απαντήσει δύο ερωτήματα στο οποία ανέπτυξε σφαιρικά και περιεκτικά το υπό εξέταση θέμα.

1. Ποιος ο πραγματικός λόγος κατάρρευσης του Συνεργατισμού;

Ο Συνεργατισμός κατέρρευσε όταν ο διαγνωστικός έλεγχος που πραγματοποίησε ο διεθνής οίκος PIMCO το 2012 (για λογαριασμό της Τρόικας και της Κεντρικής Τράπεζας Κύπρου) αποκάλυψε την έκταση των προβλημάτων που σχετίζονταν με την

κακή ποιότητα των στοιχείων ενεργητικού (δηλαδή των δανείων), που με τη σειρά τους δημιουργούσαν μεγάλο έλλειμμα κεφαλαίων το οποίο, όπως αποδείχθηκε, δεν μπορούσε να καλυφθεί από τους υφιστάμενους μετόχους-μέλη του. Μπροστά στο φάσμα της εφαρμογής του κουρέματος καταθέσεων αποφασίστηκε η στήριξη από το κράτος, με βάση το ευρωπαϊκό πλαίσιο κρατικών ενισχύσεων.

Συγκεκριμένα, διαπιστώθηκε ότι ένα μεγάλο μέρος του δανειακού χαρτοφυλακίου ήταν μη-εξυπηρετούμενο. Η λεπτομερής καταγραφή των ΜΕΔ που έγινε το 2014, επιβεβαίωσε τις εκτιμήσεις της PIMCO και κατέδειξε ότι από σύνολο δανείων €13.9 δις τα €7.5 δις ήταν μη-εξυπηρετούμενα, τα περισσότερα μάλιστα για σειρά ετών. Διαπιστώθηκε επίσης ότι το ποσοστό των προβλέψεων του Συνεργατισμού ήταν πολύ χαμηλό και δεν υπερέβαινε το 34%. Τα πιο πάνω ήταν αποτέλεσμα των διαχρονικών κακών τραπεζικών πρακτικών και της έλλειψης αξιόπιστης εποπτείας, μιας και ο Συνεργατισμός δεν ήταν εποπτευόμενος από της Κεντρική Τράπεζα.

Ο συνδυασμός των πιο πάνω διαπιστώσεων ήταν αυτός που οδήγησε όχι μόνο στο έλλειμμα κεφαλαίων αλλά και σε αρνητική θέση κεφαλαίων της τάξης των €300 εκ. Δηλαδή, απαιτούνταν €300 εκ. απλώς και μόνο για να έχει μηδενικά κεφάλαια και €1.5 δις για να έχει κεφάλαια της τάξης του 8%.

Η κρατική ενίσχυση επέφερε σημαντικές μεταβολές. Με την απόκτηση κεφαλαίου €1.5 δις το κράτος έγινε ο μέτοχος του Συνεργατισμού σε ποσοστό που υπερέβαινε το 99%. Ο Συνεργατισμός έγινε μια κρατικοποιημένη εταιρεία και η εφαρμογή των προνοιών του Περί Συνεργατικών Εταιρειών Νόμου τερματίστηκε. Ο Συνεργατισμός τέθηκε κάτω από τον εποπτικό έλεγχο της Κεντρικής Τράπεζας.

Βασικός όρος της κρατικής ενίσχυσης, με βάση το ευρωπαϊκό πλαίσιο, ήταν ότι αυτή θα ήταν προσωρινή. Το κράτος, με τον ένα ή τον άλλο τρόπο, θα έπρεπε να εξέλθει από την μετοχική δομή και ο Συνεργατισμός να ιδιωτικοποιηθεί, ξεκινώντας από το 2018. Παράλληλα, από την 1/1/2016 η ευρωπαϊκή Οδηγία για την Αναδιάρθρωση και Ανάκαμψη Τραπεζικών Ιδρυμάτων, απαγόρευσε την δυνατότητα περαιτέρω ενίσχυσης τραπεζών από τα κράτη-μέλη. Πρόσθετος λόγος που επέβαλλε την έξοδο ή τον δραστικό περιορισμό της συμμετοχής του κράτους στην μετοχική δομή του Συνεργατισμού πρόκυπτε επίσης από τις μεταβολές στα εποπτικά δεδομένα. Συγκεκριμένα, το ποσοστό κεφαλαίων 8% που καθορίστηκε το 2013, ήταν το ελάχιστο απαραίτητο για τα δεδομένα εκείνης της περιόδου. Στην πορεία, η εφαρμογή της

ευρωπαϊκής Τραπεζικής Ένωσης μετέφερε την εποπτεία του Συνεργατισμού από την Κεντρική Τράπεζα Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, οδηγώντας σε περαιτέρω ανέβασμα του πήχη των εποπτικών απαιτήσεων. Οι πιέσεις εντάθηκαν και από την παράλληλη εφαρμογή της Βασιλείας III που επίσης απαιτούσε πολύ πιο ψηλά επίπεδα κεφαλαιοποίησης και προβλέψεων. Με λίγα λόγια, ο Συνεργατισμός που μέχρι το 2013 ήταν αυτορρυθμιζόμενος και αυτοελεγχόμενος, βρέθηκε μέχρι το 2016 κάτω από το ίδιο εποπτικό πλαίσιο με τις συστημικές τράπεζες της Ευρώπης, κουβαλώντας όλα τα προβλήματα του παρελθόντος.

Μέσα από την οργανική του κερδοφορία και την απομόχλευση του χαρτοφυλακίου που επιτεύχθηκε την περίοδο 2014-2017, η κεφαλαιουχική επάρκεια του Συνεργατισμού ανήλθε στο 14% και τα ΜΕΔ μειώθηκαν στα €6.4 δις αλλά αυτή η πρόοδος δεν αναιρούσε την υποχρέωση και την ανάγκη για απόκτηση του Συνεργατισμού από μετόχους που θα ήταν σε θέση να ενισχύσουν την κεφαλαιουχική του επάρκεια.

Άρα, συνοψίζοντας, η κατάρρευση επισυνέβη το 2013 λόγω της κακής ποιότητας των στοιχείων ενεργητικού που οδήγησαν σε πλήρη διάβρωση των κεφαλαίων. Αυτό κατέστησε αναγκαία την κρατική - στήριξη, η οποία όμως, για τους λόγους που έχω αναφέρει πιο πάνω, ήταν προσωρινή και οδήγούσε αναπόφευκτα στην απόκτηση του από ιδιώτες μετόχους που θα ενίσχυαν την κεφαλαιουχική του επάρκεια.

2. Γιατί δεν επέστρεψαν οι μετοχές πίσω στον κόσμο ώστε να φύγει από την ευθύνη του κράτους; Και εάν υπήρχε β πλάνο διάσωσης του γιατί δεν εφαρμόστηκε;

Με την αναφορά σε «κόσμο» υποθέτω αναφέρεστε στα παλαιά μέλη - μετόχους. Αυτοί όμως ήταν οι δανειολήπτες. Το γεγονός ότι μέλη-μέτοχοι του Συνεργατισμού ήταν οι δανειολήπτες αποτελούσε μια από τις στρεβλώσεις που είχαν οδηγήσει σε χαλαρές διαδικασίες είσπραξης των δανείων και επέτρεψε τη διαχρονική κακοδιαχείριση του. Η επιστροφή του σε αυτά τα παλαιά μέλη, εκτός του ότι ήταν παράνομη με βάση το ευρωπαϊκό πλαίσιο κρατικών ενισχύσεων, δεν θα ικανοποιούσε την ανάγκη ύπαρξης μετόχων που να ήταν δυνητικά σε θέση να ενισχύσουν την κεφαλαιουχική επάρκεια. Η εμπιστοσύνη των καταθετών θα κλονιζόταν ανεπανόρθωτα. Σημειώνω ότι η κυβέρνηση είχε προτείνει την δωρεάν παραχώρηση ενός μέρους των μετοχών (25%) όχι στα παλαιά μέλη αλλά στους καταθέτες και εξυπηρετούμενους δανειολήπτες προκειμένου να εκπληρωθεί ο όρος της ευρείας διασποράς μετοχών που θα επέτρεπε

την ένταξη του Συνεργατισμού στο χρηματιστήριο και τη συνακόλουθη προσέλκυση θερμικών επενδυτών. Παρόλο που η εισήγηση έγινε αποδεκτή από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή υπήρξαν ενστάσεις από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και συνεπώς αυτή δεν προχώρησε.

Σε σχέση με σχέδιο Β, να σας αναφέρω ότι υπήρχε και ήταν αυτό που τελικά εφαρμόστηκε. Το σχέδιο Α ήταν αυτό της απόκτησης του συνόλου του Συνεργατισμού από επενδυτές μέσω της έκδοσης νέου κεφαλαίου. Όταν διαφάνηκε ότι κανένας επενδυτής δεν θα ήταν διατεθειμένος να αποκτήσει τα ΜΕΔ του Συνεργατισμού καταβάλλοντας τα πολύ πιο αυξημένα κεφάλαια που απαιτούσε σε αυτή την περίπτωση η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (€600 εκ με βάση τον επιτόπιο έλεγχο που πραγματοποιήθηκε το 2018), προωθήθηκε το σχέδιο Β που αφορούσε την απόκτηση μέρους του χαρτοφυλακίου, και συγκεκριμένα του υγιούς μέρους του χαρτοφυλακίου με την προϋπόθεση ότι ο επενδυτής θα αναλάμβανε ταυτόχρονα το σύνολο των καταθέσεων, προκειμένου να τερματιστούν οριστικά και αμετάκλητα οι διαρροές καταθέσεων που αποτελούσαν ένα εξίσου σοβαρό πρόβλημα. Αυτό ακριβώς ήταν το Σχέδιο που εφαρμόστηκε. Η απόκτηση μέρους του χαρτοφυλακίου από την Ελληνική Τράπεζα μείωσε τις ανάγκες σε νέα κεφάλαια στα €150 εκ. Το προβληματικό μέρος του χαρτοφυλακίου αποκτήθηκε από το κράτος μέσω της μετεξέλιξης του Συνεργατισμού σε «κακή τράπεζα» (ΚΕΔΙΠΕΣ).

Τα πλεονεκτήματα αυτής της λύσης ήταν η οριστική διασφάλιση των καταθέσεων, η μεταφορά μεγάλου μέρους των ΜΕΔ εκτός τραπεζικού συστήματος, η συνακόλουθη ισχυροποίηση του τραπεζικού συστήματος και η διασφάλιση των θέσεων εργασίας και των δικαιωμάτων των εργαζομένων. Για αυτούς τους λόγους, οι Οίκοι Αξιολόγησης αναβάθμισαν την κυπριακή οικονομία στην επενδυτική βαθμίδα, μέσα σε δώδεκα μέρες από την ολοκλήρωση αυτής της συμφωνίας, θωρακίζοντας την οικονομία μας και επιβεβαιώνοντας έτσι την ορθότητα των αποφάσεων.

A.1.7 Απαντήσεις Πρώην Διοικητού ΚΤΚ

Λόγω διαμονής του στο εξωτερικό και λόγω πολλαπλών επαγγελματικών υποχρεώσεων και ενώ δεν ήταν άμεσα εμπλεκόμενος στο θεσμικό και λειτουργικό πλαίσιο του Συνεργατισμού, λήφθηκε προσωπική συνέντευξη μέσω διαδικτυακής σύνδεσης όπως παρουσιάζεται παρακάτω.

1. Τι οδήγησε τον Συνεργατισμό στην κατάρρευση του;

Ο Συνεργατισμός αντιμετώπιζε προβλήματα πριν από το 2013, αλλά αποφασίστηκε να διασωθεί με δημόσιο χρήμα. Το δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης αποδέχτηκε της διάσωση του Συνεργατισμού με δημόσιο χρήμα γιατί δεν είχε αρνητικά ίδια κεφάλαια. Την στιγμή που ανακεφαλαιοποιήθηκε ενώ ήταν κάτω από το εποπτικό μίνιμουμ παρέμενε με θετικά ίδια κεφάλαια. Ο κύριος λόγος ήταν γιατί δεν επένδυσε σε ελληνικά ομόλογα, όπως την Λαϊκή τράπεζα και την Τράπεζα Κύπρου, οι οποίες είχαν πάρα πολλές ζημιές και αρνητικά ίδια κεφάλαια από αυτή τους την επένδυση.

Ο Συνεργατισμός με ένα πολύ καλό σχέδιο αναδιάρθρωσης, θα μπορούσε να είχε σωθεί και αυτό είναι κάτι για το οποίο υπήρχαν διαβεβαιώσεις από όλα τα εμπλεκόμενα μέρη. Πέραν από οικονομικούς εμπειρογνώμονες και αναλυτές, την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ακόμα και την Κυβέρνηση, όλοι διαβεβαίωναν πως η πορεία μετά την αναδιάρθρωση θα ήταν επιτυχής. Τα προβλήματα του ήταν τα Μη Εξυπηρετούμενα δάνεια που είχαν παραχωρηθεί σε νοικοκυριά και επιχειρήσεις.

Δεν αντιλήφθηκαν ότι εάν δεν διορίσεις τα κατάλληλα άτομα, σε θέσεις κλειδιά και διορίζεις με νεποτισμό και με κομματικά κριτήρια δεν θα μπορούσαν να εφαρμοστούν αυτά που έπρεπε για να διασωθεί ο Συνεργατισμός. Ο διορισμός λάθος ανθρώπων σε λάθος θέσεις οδήγησαν στην κατάρρευση.

Ο διορισμός του Διευθυντή εκείνη την περίοδο ήταν παντελώς άκυρη, γιατί δεν υπήρχε εμπειρία σε MEX, η εμπειρία του ήταν σε διεθνής τραπεζική σε άλλο τραπεζικό ίδρυμα. Διορίστηκε με νεποτισμό (συμμαθητής του Υπουργού).

Μέσα στο κλίμα που δημιουργήθηκε ο καθένας προωθούσε τα δικά του συμφέροντα και δεν αντιλήφθηκαν έγκαιρα τα πραγματικά προβλήματα στον Συνεργατισμό, που στην πραγματικότητα ήταν οι ζημιές και τα MEX και όχι λόγω του ΕΛΑ. Το ΕΛΑ ήταν σύμπτωμα των προβλημάτων και ήταν και ο μηχανισμός στήριξης των Τραπεζών. Κλήθηκαν άνθρωποι να αντιμετωπίσουν τα μεγάλα προβλήματα με τις MEX οι οποίοι όμως δεν είχαν γνώσεις πάνω στο θέμα αυτό. Επιβαλλόταν άμεσα να μειωθούν τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια.

2. Γιατί ο Συνεργατισμός παρέμενε εκτός εποπτείας της ΚΤΚ;

Η εποπτεία δεν έχει ευθύνη να διασώζει τράπεζες. Ο επόπτης έχει ρόλο να υποδεικνύει τι πρέπει να γίνει. Δεν διαλέγει τους εκτελεστικούς διευθυντές ο επόπτης. Κρούει τον κώδωνα του κινδύνου για τα προβλήματα που βλέπει. Ο Συνεργατισμός έμεινε εκτός της εποπτείας της ΚΤΚ λόγω πολιτικών πιέσεων.

Η εποπτεία στην Ευρώπη στον ενιαίο ευρωπαϊκό μηχανισμό μπήκε το 2014. Ένας από τους λόγους που έγινε ο ενιαίος εποπτικός μηχανισμός της Ευρωπαϊκής Ένωσης ήταν αυτό που έγινε στην Κύπρο. Χώρες όπως η Κύπρος δεν μπορούσε να διαχειριστούν τόσο μεγάλο τραπεζικό σύστημα.

Επί προηγούμενων διοικήτων της ΚΤΚ υπήρχαν έντονες ανησυχίες ότι κάτω από την εποπτεία της ΚΤΚ θα χανόταν το κοινωνικό πρόσωπο του Συνεργατισμού, γιατί οι εμπορικές τράπεζες πολεμούσαν τον Συνεργατισμό λόγω αθέμιτου ανταγωνισμού.

3. Σωστά αξιολογήθηκε η καταβολή του 1,5 δις από την Pimco για την ανακεφαλαιοποίηση του Συνεργατισμού;

Η αξιολόγηση της Pimco ήταν για περίοδο 3 χρόνων και έπεσαν έξω μόνο 150 εκ. Η αξιολόγηση της Pimco και όλα τα stress test γίνονται για περίοδο 3 χρόνων. Δεν μπορεί να κάνεις εκτίμηση για 10 έτη, για την περίοδο εκείνη έπεσαν έξω μόνο 10εκ. Τα οποία και δόθηκαν. Δεν θεωρώ ότι έγινε λάθος αξιολόγηση. Η απόκλιση ήταν μόνο 10%.

4. Πως θα χαρακτηρίζατε την επικρατούσα εταιρική διακυβέρνηση που ίσχυε στον Συνεργατισμό, τόσο πριν όσο και μετά το 2013;

Αν τίθετο θέμα βαθμολογίας, τότε θα έπαιρνε σίγουρα κάτω από την βάση. Σίγουρα πριν το 2013, ήταν πολύ πιο δύσκολο να είχε εφαρμοστεί σωστή εταιρική διακυβέρνηση κυρίως λόγω του μεγάλου αριθμού των ΣΠΙ. Μετά όμως από το 2013 ήταν όχι μόνο εφικτό αλλά και αναγκαίο να υπάρξει ικανοποιητική εταιρική διακυβέρνηση. Αντ' αυτού υπήρξε ο νεποτισμός του Υπουργού οικονομικών και της παρέας του.

5. Γιατί δεν εφαρμόστηκε το πλάνο διάσωσης του Συνεργατισμού;

Το πλάνο διάσωσης του Συνεργατισμού δεν εφαρμόστηκε γιατί η κατάσταση είχε ξεφύγει από τους αρμόδιους. Αγνόησαν τις υποδείξεις από τις εποπτικές αρχές και την Φρανκφούρτη καθώς και τους κινδύνους που παραμόνευαν με αποτέλεσμα να χαρακτηριστεί ως μη βιώσιμη. Ξεκίνησε η διαρροή καταθέσεων με τον κόσμο να αμφισβητεί την φερεγγυότητα της Τράπεζας. Η σωστή εποπτεία είναι να παίρνεις τα κατάλληλα μέτρα σε έγκαιρο χρόνο. Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα ήταν έτοιμη να πάρει επεμβατικά μέτρα ένα χρόνο πριν την διάλυση του Συνεργατισμού αλλά δεν τα πήραν. Ο λόγος ήταν ότι τους σταμάτησε η Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου εξ όσων αναφέρεται στο πόρισμα. Ακολούθως αποτάθηκαν στην πρόεδρο της Δημοκρατίας για να επέμβει. Με τα έγκαιρα και παρεμβατικά μέτρα μπορεί ο επόπτης να αντικαταστήσει τον CEO, μπορεί να επιβάλει αλλαγές στην διεύθυνση της Τράπεζας. Μπορούσε μέχρι και την ύστατή να γίνει αλλαγή της διευθυντικής ομάδας αλλά οι επικείμενες αλλαγές δεν τους επέτρεψε να κάνουν οτιδήποτε. Το αποτέλεσμα είναι πάνω στον φορολογούμενο πολίτη και ζημιά 20% πάνω στο ΑΕΠ της Κύπρου.

Παράρτημα Β

Ερωτηματολόγιο Υπαλλήλων ΠΣΚΤ

Ερωτηματολόγιο

(Απευθύνεται σε Υπαλλήλους της ΠΣΚΤ)

Το ερωτηματολόγιο που ακολουθεί έχει συνταχθεί στα πλαίσια εκπόνησης της διπλωματικής μου εργασίας για το μεταπτυχιακό μου στη Διοίκηση Επιχειρήσεων - MBA του Ανοικτού Πανεπιστημίου Κύπρου. Συγκεκριμένα έχει σαν σκοπό να μελετήσει τις απόψεις των υπαλλήλων της ΠΣΚΤ μετά το κλείσιμο της.

Παρακαλώ απαντήστε με ειλικρίνεια. Για κάθε ερώτηση δώστε μια απάντηση εκτός αν σας ζητηθούν περισσότερες. Τα στοιχεία που θα συλλεγούν θα χρησιμοποιηθούν με εμπιστευτικό τρόπο και ΜΟΝΟ για τις ανάγκες της παρούσας εργασίας. Σας ευχαριστώ εκ των προτέρων.

Με εκτίμηση Αντωνία Κουννή.

Ερωτήσεις:

1) Από ποια από τις πιο κάτω θέσεις υπηρετήσατε τον Συνεργατισμό και ποια θέση κατέχεται τώρα στην Ελληνική Τράπεζα; (Σημειώστε V ανάλογα)

- i. Μέλος Διευθυντικής Ομάδας
- ii. Τμήμα Δανείων
- iii. Τμήμα Εξυπηρέτησης Πελατών
- iv. Τμήμα Λογιστηρίου
- v. Άλλο:

Θέση που κατέχεται σήμερα στην Ελληνική Τράπεζα:

2) Παρακαλώ όπως κατονομάσετε ποιους από τους πιο κάτω φορείς θεωρεί ότι η εμπλοκή τους οδήγησε στην διάλυση του Συνεργατικού Κινήματος στην Κύπρο (Μπορείτε να σημειώσετε V σε περισσότερες από μια απαντήσεις)

- i. Κυβέρνηση
- ii. Πολιτικά Κόμματα
- iii. Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου

iv. Υπηρεσία Εποπτείας και Ανάπτυξης Συνεργατικών Εταιρειών

v. Όλα τα πιο πάνω

3) Θεωρείτε ότι η διάλυση του Συνεργατισμού επήλθε από:

(Μπορείτε να επιλέξετε πέραν της μίας απάντησης, χαρακτηρίζοντας την βαρύτητα της ξεκινώντας από τον αριθμό 1 ο οποίος είναι ο βαθμός με την μικρότερη βαρύτητα)

i. Μέσα από λάθους χειρισμούς διαχρονικά από την ημέρα σύστασης του:

1. Καθόλου
2. Λίγο
3. Μέτρια
4. Πολύ
5. Πάρα πολύ

ii. Αποτέλεσε το εξιλαστήριο θύμα προς διασφάλιση του Τραπεζικού Τομέα στην Κύπρο:?

1. Καθόλου
2. Λίγο
3. Μέτρια
4. Πολύ
5. Πάρα πολύ

iii. Λόγω της ένταξης μας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, η οποία λειτουργεί σε αυστηρά εποπτικά πλαίσια

1. Καθόλου
2. Λίγο
3. Μέτρια
4. Πολύ
5. Πάρα πολύ

iv. Τα πρόσωπα τα οποία ήταν υπεύθυνα για την λειτουργία και διαχείριση του, αποδείχτηκαν κατώτεροι των περιστάσεων

1. Καθόλου
2. Λίγο
3. Μέτρια
4. Πολύ
5. Πάρα πολύ

- 4) Σημαντικό μερίδιο ευθύνης στην κατάρρευση του συνεργατισμού είχαν πρόσωπα που κατά καιρούς διαδραμάτισαν σημαντικό ρόλο στην λειτουργία και διαχείριση του Συνεργατικού Κινήματος. (Σημειώστε V ανάλογα)
- i. Διαφωνώ
 - ii. Ουδέτερη γνώμη
 - iii. Συμφωνώ
- 5) Είναι αποδεκτό ή όχι κατά την άποψη σας, ότι το Συνεργατικό Κίνημα στάθηκε πάντα δίπλα στον απλό άνθρωπο, σε εσάς και τις οικογένειες σας όλα τα χρόνια που ήσασταν υπάλληλοι; (Σημειώστε V ανάλογα)
- i. Διαφωνώ
 - ii. Ουδέτερη γνώμη
 - iii. Συμφωνώ
- 6) Το κενό που άφησε η διάλυση του Συνεργατικού Κινήματος σε ποιο βαθμό κατά την άποψη σας θα μπορέσουν οι υφιστάμενες εμπορικές τράπεζες να αναπληρώσουν; (Σημειώστε V ανάλογα)
- i. Καθόλου
 - ii. Λίγο
 - iii. Μέτρια
 - iv. Πολύ
 - v. Πάρα Πολύ
- 7) Σε ποιο βαθμό είστε ευχαριστημένοι σε σχέση με την αποδοχή σας, ως υπάλληλοι της Ελληνική Τράπεζας, τόσο από την Διεύθυνση όσο και από τους υφιστάμενους υπαλλήλους της Ελληνικής Τράπεζας; (Σημειώστε V ανάλογα)
- i. Καθόλου
 - ii. Λίγο
 - iii. Μέτρια
 - iv. Πολύ
 - v. Πάρα Πολύ
- 8) Έχει αναγνωριστεί από την Διεύθυνση της νέας σας Τράπεζας, η εμπειρία σας αλλά και γνώσεις σας στον Τραπεζικό τομέα? (Σημειώστε V ανάλογα)
- i. Καθόλου

- ii. Λίγο
- iii. Μέτρια
- iv. Πολύ
- v. Πάρα Πολύ

9) Ο λόγος που επιλέξατε να συνεχίσετε να εργάζεστε στην Ελληνική Τράπεζα και να μην αποχωρήσετε με το Σχέδιο Εθελούσιας Αποχώρισης, είναι: (Σημειώστε V ανάλογα)

- i. Οικονομικός
- ii. Ευκαιρία ανέλιξης
- iii. Δυσκολίες στην εξεύρεση άλλης εργασίας

10) Η αντιμετώπιση των συναδέλφων σας στην Ελληνική Τράπεζα ήταν : (Σημειώστε V ανάλογα)

- i. Κακή
- ii. Καλή
- iii. Υποτιμητική
- iv. Εξαιρετική

*Οι απαντήσεις σας, παρακαλώ να είναι σύμφωνα με την αντιμετώπιση που έχουν επιδείξει η πλειοψηφία των συναδέλφων σας και όχι μεμονωμένα περιστατικά.

11) Ο Συνεργατισμός αποτέλεσε ένα κεφάλαιο της ζωής σας. Κάποιους σε μεγαλύτερο βαθμό και κάποιους σε μικρότερο. Τοποθετηθείτε (Σημειώστε V ανάλογα)

- i. Είναι κάτι το οποίο θέλετε να ξεχάσετε
- ii. Είστε περήφανοι που υπήρξατε μέρος του Συνεργατισμού
- iii. Είναι απλά μια εταιρεία που έκλεισε και συνεχίζετε σε μια άλλη

Ατομικά Στοιχεία: (Σημειώστε V ανάλογα)

- Φύλλο: Αντρας
- Γυναίκα
- Άλλο

Ηλικία: 18-25 26-35 36-45 46-55 56-65

- Επίπεδο Μόρφωσης: 1. Απόφοιτος Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης
2. Απόφοιτος Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης

- Κάτοχος Διπλώματος
- Κάτοχος Πτυχίου
- Κάτοχος Μεταπτυχιακού

Ευχαριστώ πάρα πολύ για τον χρόνο που αφιερώσατε!!!

Παράρτημα Γ

Ερωτηματολόγιο Πελατών ΠΣΚΤ

Ερωτηματολόγιο

(Απευθύνεται σε Πελάτες της ΠΣΚΤ)

Το ερωτηματολόγιο που ακολουθεί έχει συνταχθεί στα πλαίσια εκπόνησης της διπλωματικής μου εργασίας για το μεταπτυχιακό μου στη Διοίκηση Επιχειρήσεων - MBA του Ανοικτού Πανεπιστημίου Κύπρου. Συγκεκριμένα έχει σαν σκοπό να μελετήσει τις απόψεις των πελατών της ΠΣΚΤ μετά το κλείσιμο της.

Παρακαλώ απαντήστε με ειλικρίνεια. Για κάθε ερώτηση δώστε μια απάντηση εκτός αν σας ζητηθούν περισσότερες. Τα στοιχεία που θα συλλεγούν θα χρησιμοποιηθούν με εμπιστευτικό τρόπο και ΜΟΝΟ για τις ανάγκες της παρούσας εργασίας. Σας ευχαριστώ εκ των προτέρων.

Με εκτίμηση Αντωνία Κουιννή.

Ερωτήσεις:

- 1) Παρακαλώ όπως κατονομάσετε ποιους από τους πιο κάτω φορείς θεωρείται ότι η εμπλοκή τους οδήγησε στην διάλυση του Συνεργατικού Κινήματος στην Κύπρο: (Σημειώστε **V** ανάλογα)
- i. Κυβέρνηση
 - ii. Πολιτικά Κόμματα
 - iii. Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου
 - iv. Υπηρεσία Εποπτείας και Ανάπτυξης Συνεργατικών Εταιρειών
 - v. Όλα τα πιο πάνω
- 2) Θεωρείται ότι η διάλυση του Συνεργατισμού επήλθε: (Σημειώστε **V** ανάλογα)
- i. μέσα από λάθους χειρισμούς διαχρονικά από την ημέρα σύστασης του
 - ii. αποτέλεσε το εξιλαστήριο θύμα προς διασφάλιση του Τραπεζικού Τομέα στην Κύπρο
 - iii. λόγω της ένταξης μας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, η οποία λειτουργεί σε αυστηρά εποπτικά πλαίσια

iv. τα πρόσωπα τα οποία ήταν υπεύθυνα για την λειτουργία και διαχείριση του, αποδείχτηκαν κατώτεροι των περιστάσεων

3) Πιστεύετε ότι σημαντικό μερίδιο ευθύνης στην κατάρρευση του συνεργατισμού είχαν πρόσωπα που κατά καιρούς διαδραμάτισαν σημαίνοντα ρόλο στην λειτουργία και διαχείριση του Συνεργατικού Κινήματος? (Σημειώστε **V** ανάλογα)

- i. Διαφωνώ
- ii. Ουδέτερη γνώμη
- iii. Συμφωνώ

Αν η απάντηση είναι " Συμφωνώ", κατονομάστε πιο κάτω :

.....

4) Είναι αποδεκτό από όλους ότι το Συνεργατικό Κίνημα, στάθηκε πάντα δίπλα στις ανάγκες του απλού κύπριου πολίτη. Το κενό που άφησε η διάλυση του, σε πιο βαθμό κατά την άποψη σας θα μπορούσαν οι υφιστάμενες εμπορικές τράπεζες να αναπληρώσουν: (Σημειώστε **V** ανάλογα)

- i. Καθόλου
- ii. Λίγο
- iii. Μέτρια
- iv. Πολύ
- v. Πάρα Πολύ

5) Θεωρείται ότι η ανακεφαλαιοποίηση του Συνεργατισμού με 1.5 δισεκατομμύρια ευρώ, ήταν σωστή απόφαση από μέρους της Κυβέρνησης, δεδομένου ότι μετά προχώρησε στην πώληση του για 200 εκατομμύρια στην Ελληνική Τράπεζα. (Σημειώστε **V** ανάλογα)

- i. Ναι ήταν σωστή
- ii. Όχι ήταν λανθασμένη
- iii. Υπήρχαν άλλες εναλλακτικές λύσεις, τις οποίες θα έπρεπε να λάβουν σοβαρά υπόψη
- iv. Θα έπρεπε να γίνει «κούρεμα» όπως έγινε και στην Λαϊκή Τράπεζα και να μην επιβαρυνθούν τα δημόσια ταμεία

6) Η επαναδραστηριοποίηση του Συνεργατικού Κινήματος σε σωστές βάσεις, κρίνεται από εσάς: (Σημειώστε **V** ανάλογα)

- i. Επιβεβλημένη
- ii. Καθόλου αναγκαία, αφού και πάλι θα γίνουν τα ίδια λάθη, παραλήψεις και παρεμβάσεις,
- iii. Άμεσα αναγκαία, όμως να περιοριστεί στην λειτουργία αγροτικών συνεταιρισμών όπως αρχικά είχε δραστηριοποιηθεί.

- 7) Δεδομένης της εμπειρίας σας σε ότι αφορά την εξυπηρέτηση του πελατολογίου από τον Συνεργατισμό, παρακαλώ όπως χαρακτηρίσετε την εξυπηρέτηση που λαμβάνετε από την Ελληνική Τράπεζα σήμερα: (Σημειώστε **✓** ανάλογα)
- i. Παραμένει η ίδια ποιότητα εξυπηρέτησης
 - ii. Έχει γίνει εντελώς απρόσωπη και έχουμε μετατραπεί σε αριθμούς
 - iii. Έχει βελτιωθεί σημαντικά σε όλους τους τομείς
 - iv. Νοσταλγούμε την εξυπηρέτηση που είχαμε στον Συνεργατισμό
- 8) Σε σχέση με την μεταφορά των λογαριασμών από τον Συνεργατισμό στην Ελληνική Τράπεζα, παρακαλώ σημειώστε τον βαθμό ικανοποίησής σας. (Σημειώστε **✓** ανάλογα)
- i. Καθόλου ικανοποιημένη/ος
 - ii. Μερικώς Ικανοποιημένη/ος
 - iii. Πολύ Ικανοποιημένη/ος
- 9) Έχετε αντιμετωπίσει τυχόν προβλήματα, μετά την μεταφορά των εργασιών του Συνεργατικού Κινήματος στην Ελληνική Τράπεζα; (Σημειώστε **✓** ανάλογα)
- i. Ναι
 - ii. Όχι
- 10) Η πώληση του Συνεργατισμού στην Ελληνική Τράπεζα, θεωρείται κατά την άποψή σας ότι ήταν λύση ανάγκης για την μη ύπαρξη δεύτερης φοράς κουρέματος καταθέσεων;
- i. Ναι
 - ii. Όχι
 - iii. Δεν γνωρίζω/ Δεν απαντώ
 - iv. Κανένα από τα παραπάνω :
καταγράψτε την άποψή σας

Ατομικά Στοιχεία: (Σημειώστε √ ανάλογα)

Φύλλο: Άντρας

Γυναίκα

Άλλο

Ηλικία: 18 – 30 31 - 45 46 – 60 65+

Επίπεδο Μόρφωσης: 1. Απόφοιτος Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης
2. Απόφοιτος Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης
3. Απόφοιτος Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης

 Κάτοχος Διπλώματος
 Κάτοχος Πτυχίου
 Κάτοχος Μεταπτυχιακού

Ευχαριστώ πάρα πολύ για τον χρόνο που αφιερώσατε!!!